Proprietatea Bibliotecii
Universității Iași
III-911

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BIBIOTECA LITTERARIA SERIA III.

CRUCEA
de
ARGINTU.

de la

[illegible]

Tradusă de

IOAN ELIADE.

BUCURESCI.
LIBRARIŬ-EDITORŬ GEORGE IOANIDŬ.
1858.

762663
B.C.U. IASI

7 SEP. 1935
Biblioteca Universității Iași
Ado 1266

Ori-quâte essemplare nu vor aveà subînsemnarea mea, le voiŭ contestà dupŏ legi.

Librariŭ-Editoriŭ

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CRUCEA DE ARGINTU.

I.

În séra aquecea erà in Ierusalem mare cină la Ponțiu-Pilat, procurator în Iudeea din partea imperatorului Tiberiu.

Către capetul ḑillei, quea mai allésă și mai magnefică societate a cetății se dusse la domnul roman. Casa, cà a tutulor quellor mai mari și avuți ai țerrei, erà de pétră tăiată, tencuită cu var și văpsită cu roșu.[1]

Spre à intrà în somptuós'a locuință, se trecea printr'o curte pătrată, de tóte părțile cu colóne que formà o galerie. În miḑlocul curții curgeà o fôntână que respândià recórea sub cerul ferbinte de Arabia. Un palmifer fórte mare învelià cu umbra'i aquea fôntână în timpul ḑillei. Vestibulul erà plin de servitori, și printr'ènsul óspii trecea în sall'a óspețului lemnată (tapetată) cu sandal incrustat cu avoriu.

Împregiurul mesei erà așșeḑate paturi de cedru accoperite cu draperii de mult preț, pe quari

[1] Ieremia, XXIII, v. 14.

commesenii se așeḑà spre mâncare... Dupŏ datinele ţerrei, femeile que erà invitate la óspeţu, addusseserŏ cu sine quâte o sclavă que sta în picióre la spatele dómnei salle quât ţinea óspeţul spre à 'i servì. Așà s'a întêmplat qua Geneviev'a, femeea lui Fergan, să assiste cà o sclavă la scenele que le descrie singură în aqueastă istorie. Ea însoçisse pe dómna sa Aurelia que fussesse invitată la Ponţiu-Pilat.

Commesenii erà ómeni mari; se destingeà între quei mai de frunte domnul Baruch, membru al senhadrinului (senator) şi doctor în legi (cârturar); Mai erà domnul Chusa, intendentul casei lui Erod, tetrarchul sau Domnul Iudei, que se afla sub protecţia Romei. Erà cà óspe nuou şi curtenit domnul Gremion que venisse în Iudeea din Gallia romană cà tribun al tesaurului din Iudeea; Mi'ţi mai erà şi domnul Ionà unul din quei mai avuţi banchieri din Ierusalem. În fine erà şi domnul Caiafa, unul din prinçii preoţilor (archierei) ebrei.

Între femeile invitate la óspeţu se affà Lucreţia, soçia lui Ponţiu-Pilatu; Aurelia, soçia lui Gremion, şi Ioanna soçia lui Chusa.[1]

Quelle mai frumóse femei din adunarea que cinà la Pilat din Pont, erà Ioanna şi Aurelia. Ioanna aveà aquea frumuseţe particulară la femeile orientale; ochi mari şi negri, dulci şi vii tot de o dată, nisce dinţi așà de albi în quât faça brună a israelitei îi aratà de o albeţă şi mai strâlucitoare. Un turban de o preţiósă stofă de Tyr, în culórea porfyrei împletit de o catenă de aur alle quăria căpĕtêie cădea

[1] „Ioanna, femeea lui Chusa, intendentului lui Erod, Sosana şi altele multe ajută lui Isus cu din averile lor." (Luca, C. VIII v. 3.)

de ambele parti pe umere,[1] îi încadrà fruntea peste quare treceà doĕ gróse cosiţe din pĕrul ei quel negru. Rochiea îi erà albă şi'i lăssa braçele à se vedea în tótă albeţea şi nuditatea lor încarcate de braçelete de aur. Peste aquea rochie, que îi strângeà tallia cu o cingătóre purpuriă de culórea turbanului, purtà un vestmênt de mătase portocaliă farĕ mânice. Chipul frumos al Ioannei àvea o espressie plină de blândeţe şi surrisu'i esprimà o bunĕtate rară.

Aurelia, soçia lui Gremion, nascută din parinţi romani, în Gallia de miadă dì, erà bellă assemenea, şi purtà vestmintele ţerrei salle: doĕ tunice, una lungă şi culóre de rosă, şi alta scurtă pe d'asupra, albastră deschis; o tórtă de aur îi reţinea cosiţele castanii. Pe quât Ioanna erà de brună pe atâta Aurelia erà de albă; ochii mari cerului străluceà de voie-bună, şi voiosu'i surrîs dà pe façă o inimă în tot d'auna bună.

Senatorul Baruch, unul din quei mai profunḍi cărturari, aveà locul de onóre la cină. Semênà om fórte mâncăcios, quŏci chiulaful sau legătura capului verde îi tot căḍeà pe frunte de mult que erà cu nasul tot în farfuriă sau platul de din ainte. De doĕ şi ênsuşi de trei ori se tot descinse şi 'şi mai lăssò brêul în voie que se depênà peste un vestmênt cà viorella şi cu ciucuri lungi de fir albu. De mai multe ori lăcomia aquestui senator făcù pe Ioanna şi pe Aurelia, que devenisserĕ de currênd amice şi quari stà una lûngŏ alta, à'şi schimbà quâte-va vorbe îngânate şi à se uità la ellu cu cód'a ochiului. Genevieva (que

[1] Cartea facerli, XX v. 47.

scrie aquestea) stà la spatele lor și nu'i scăpà nici una din vorbele lor și din quelle que se petreceà la masă.

Domnul Ionà, banchierul quel mai avut din Ierusalem, purtà un turban micuțu sau ticăit galben; vestmêntul îi erá albastru închis: aveà o barbă căruntă și ascuțită; chipul întregu îi semênà cu al unei passeri răpitóre. De quând în quând tot vorbià încet cu senatorul, quare îi respundeà fórte rar: quŏci omul erà occupat cu mâncarea sa. Mai marele preot Caiafa, Gremion și Ponțiu-Pilat din preună cu alte persóne își aveà iarŏ partitul lor de vorbă.

Către capĕtul cinei, cărturarul, cà toți cărturarii, începusse à se mai săturà, și își sterse barba cu dosul mânei. Apoi adressându-se către tribunul tesaurului de currênd venit în Iudeea, îi dișse:

— Domine Gremion, început-ai à te deprinde cu astă ticăită de țérră a nóstră? Mare schimbare este pentru domnia ta que vii din Gallia romană... Que de mai calle ai făcut!

— Îmi place să vĕdu țĕrre nuoe, respunse Gremion; și adesea voiu avé occasia à strebatte pe aquésta spre à preveghià dările fiscului.

— Din disgrațiŏ nobilul Gremion, dișse banchierul Ionà, vine în Iudeea în nisce timpi fórte triști și grei.

— Pentru que, domnule? întrebŏ Gremion.

— Totd'àuna timpii sunt grei quând sunt nisce timpi de turburări, adausse banchierul.

— Fărŏ îndoiélă, domnule Ionà; ânsĕ de quari turburări vei să vorbesci?

— Amicul meu Ionà, va să'ți facă cunoscute

desordinele que vagabondul aquella din Nazareth adduce pretutindeni după sine și quari crescu din ḑi în ḑi, luò vorba cà un mai priceput, cărturarul Baruch.

— A! aquel teslar din Galilea, născut într'un biet staul, și fiiul unui rotar?... ḑisse Gremion. Spun' quŏ străbate în lungu și în lat țérr'a... Cum îl chiamă óre? Nu'mi adducu a minte numele.

— De 'i ar dà numele que i se cuvine, strigò cărturarul mânios, 'l ar' numi cu adevĕrat sceleratul... nelegiuitul... amăgitorul; ânsĕ, din disgrațiŏ îl numescu Iisus.

— Un limbut, ḑisse Ponțiu-Pilat, înălțând din umeri după que mai întêiu își deșertò cupa; un nebun que se jócă cu copii și vorbesce tot de păsserelle... nimicu mai mult.

— Mărite și clarissime domine Pilate, strigò cărturarul cu un ton de împutare, eu nu te pot pricepe! Cum? Dominația ta que representi pe augustul imperator Tiberiu, pe protectorul nostru ómenilor păcii și ai cuviosiei, quŏci fără oștirile vóstre, de mult mulțimea calicilor s'ar fi sculat asupra lui Erod domnul nostru: dominația ta să te arăți atât de nepĕsător la faptele și urmările aquestui Nazarean?... și să'l tracți numai de un nebun?... A! domine Ponție-Pilat! domine Ponție Pilat... Nu è astăḑi de întêia dată quŏ îți ḑicu: Nebuni de felul aquestuia sunt leprele, pestele, lovele, morțile publice.

— Și eu vĕ repetu, domnii mei, reḑisse Ponțiu-Pilat, întinḑêndu'și cup'a deșértă la sclavul seu que îi stă la spate, vĕ repet quŏ vĕ speriați de nimicu... Lăssați să spuiă quâte và voi aquest Nazarinean, quŏ vorbele lui vor trece cà vêntul.

— Rabi Baruch, cum se vede, înțellepției talle tare 'ți stă pe stomach junele din Nazareth? ḑisse Ioanna cu un chip fórte blând. Nu poți să auḑi de numele lui fără să te apprinḑi de mânie.

— Veḑi bine quŏ'mi stă pe stomach, ḑisse cărturarul, și am' dreptate, quŏci aquestu Nazarean que nu mai respectă nimicu, nu numai m'a insultat, pe mine, uite-me, în persónă, ci âncŏ a insultat și pe toți confrații mei cărturari în persóna mea... Auḑi acolo? sciți domnia vóstră ieri, queea que a cuteḑat să ḑică în piața templului quând m'a vĕḑut trecênd pe acolo?...

— Să auḑim și noi, Préînțellepte Baruch, aquelle terribile vorbe, adaosse Ioanna surrêḑênd. Cată să fiă quevà de nesuferit!...

— Que de nesufferit? abominabil, monstruos, să se cutremure carnea pe om, adausse cărturarul. Ascultați: Treceam ieri prin piața Templului; me înturnam dela prânḑul vecinului meu Samuel... Veḑu de departe o grămmadă de calici, de meseriași, de cămilari, de catêrari, și de femei de viața desfrênată, copii desculți și trenței roși, și tot felul de ómeni din quei mai pericoloși, tot que este mai scêrbos și mai înfiorător pe lume. Toți ascultà pe omul asta cocoțat pe o pétră, que limbuția și se sporăvià din tóte puterile. Acolò unde me vede, mĕ arată cu un semnu que face din mână. Toți vagabonḑii aqueia, domnilor, se întorcu către mine, și eu auḑu cu urechile astea alle melle, pe Nazarean; quŏci erà ellu și 'l așĭ fi devinat numai dupŏ pertinanț'a lui:[1] auḑu pe Na-

[1] Toți publicanii (vameșii) și ómenii de o viață corruptă se țineа dupŏ dênsul (dupŏ Iisus) spre a'l ascultà. Cărturarii și Farisceii își ḑicea unii altora: „Omul aquesta se adună cu ómeni desfrênați și mănâncă cu dênșii.“ (Luca C. XV, v. 1—2).

zarean ḑicênd către aquei ómeni de nimicu: „Luaţi „a minte şi feriţi-vĕ de aquesti cărturari que se pre- „âmblă în vestminte lungi şi largi şi le placu à fi „salutaţi în pieţele publice, à aveà scaunele întêiu în „synagoge şi primele locuri la óspeţe.[1]“

— Cată să mărturisesci, Mărite illustrissime domine Ponţie-Pilat, prorupse banchierul Ionà, quŏ este peste putinţă să împingă quinevà nerusinarea şi cuteḑérea personalităţii mai departe...

— Mie mi se pare, ḑisse încet Aurelia către Ioanna, făcênd'o să véḑă pe cărturar quŏ occupà chiar locul de onóre la óspeţu, mie mi se pare pecum se vede quŏ domnului Baruch îi cam place mult locurile aquestea.

— Apoi de aqueea este şi aşà de înţepat în contra junelui din Nazareth, que nu póte sufferi făçărie, respunse Ioanna, unde Baruch urma din que în que mai furios.

— Ansĕ, ia să vedeţi, domnilor, şi domnii mei queea que este mai abominabil. „Feriţi-vĕ, adausse „aquest amăgitor, feriţi-vĕ de aquesti cărturari que „dumică casele vĕduvelor sub cuvênt quŏ facu rugă- „ciuni lungi, ómenii aquestia (şi nerusinatul mĕ a- „rătò din nuou), ómenii aquestia vor fi mai aspru ju- „decaţi.[2] Adevĕr ḑicu voĕ, fariseilor şi cărturarilor „(şi se uità la mine) quŏ vameşii şi femeile perdute „vor intrà mai currênd de quât voi în împĕrăţia lui „Dumneḑeu.[3]“ Uite cu urechile melle auḑiu aquestea de la aquest Nazarean. Şi acum, Mărite şi clarissime

[1] Evangeliiu de la Marcu, C. XII. v. 31.
[2] De la Marcu, C. XII, v. 32.
[3] De la Matheiu, C. XXI, v. 31.

domine Ponție-Pilat, îți declar eu, quŏ de nu se va pedepsì quât mai curênd aquéstă licență desfrênată que cutédă à atacà autoritatea cărturarilor, que nu è alt'a dequât legea și autoritatea ênseși... daquŏ fitequine póte fărŏ nici o témă de pedépsă à da pe cărturari în urra și dispretul publicului, îți spuiu quŏ noi dăm de rîpă... s'a dus de soçietate.

— Lăssați'l să vorbéscă, urmò Pillat din Pont, dupŏ que își deșertò din nuou cup'a: lăssați să vorbéscă și cătați à trăì quât se póte mai bine și mai voios...

— E cu neputință à trăì în pace, Mărite și illustrissime domine, quâud prevede quinevà nisce desastre așà de mari, luò vorba banchierul Ionà. Eu o spuiu curat, temerea demnului meu amicu Baruch este fórte cu temeiu... N'are que să dică quinevà, eu unul dicu assemenea quŏ suntem pe marginea abysului. Vai de lume! Lemnarul asta de Nezarean are o nerușinare și o impertinență que întrece tóte marginile. Nu mai respectă nimicu, domnii mei, nimicu v'o spuiu. Ieri attacà legea și autoritatea în persóna representanților lor; astădi s'a legat de capul avuților și întărrêta assupra lor tina, drojdiile populației... N'a cutedat ellu să dică vorbele aquestea, quŏ numai cugetând la dênsele mĕ coprind fiorile morții? vorbe execrabile. Auditi acolo! să dică ellu: „quŏ è mai neted și mai cu putință să intre cămilla „prin *Urechile Acului*[1] dequât un om cu avuție în îm„părăția cerului!!!"

[1] Cetatea Ierusalemului avea patru porți mari de patru părți pe unde intrà cu carrele, cu cămille și alte vite; iar pentru pedestri spre à eși la térrine și à nu ocoli, aveà portițe mici în mai multe locuri cu differente

Toți commeseni strigară cu spaimă de o dată la vorbele aquestea:

— O! pentru Dumnedeu! que abominatiŏ!...

— Unde ajungem cu ast-fel de vorbe?...

— În fundul abysului, dupŏ cum a demonstrat'o înțelleptul și clarissimul Baruch.

— Daqua è așà, apoi noi toți quâți avem quâte quevà, toți quâți avem aur și argint în sicrinele nóstre, aide pe copeă la focul ghehenei, la focul eternu!!! Auḍi dumneata?

— Și apoi să ne compare cu cămillele que nu pot trece prin Urechile Acului!

— Ș'apoi cui spune Nazareanul tóte monstruositățile aquestea? la calicimea quea mai scêrbósă și mai înrĕutĕțită a populației...

— Veḍi bine, qua s'o ammuțe, domnilor, spre à predà pe quei avuți.

— Asta è curat spre à binecuvêntà și încuviințà patimile detestabile alle hoților de desculți, cu quare Iisus móre de gâtu petrecêndu'și timpul și îmbĕtându-se cu dênșii?[1]

— Eu unul nu sciu de que să voiescu rĕul flăcăului asta, ḍise Ponțiu-Pilat rîḍêndu, și întinḍênd din nuou cup'a la sclav. Quei cari beau, domnilor, nu sunt ómeni periculoși...

— Ansĕ nu è numai atât, adausse Caiafa, archierul, Nazareanul asta nu numai batjocură legea

---

numiri. Una din aquestea se numiă *Urechile-Acului* de strêmtă que erà; și acolo se află Iisus quând a făcut aqueastă assemĕnare.

[1] Fiiul omului a venit și s'a arătat mâncând și bênd, și voi ḍiceți: Aquesta è un om que mănâncă bine și bea vin; este amicul publicanilor (vameșilor) și al ómenilor cu rea viețuire. (Luca, C. VIII, v. 34.)

şi o calcă precum şi autoritatea şi proprietatea avuţilor, ci s'a întins à călcà tot cu aqueeaşi netemere şi ênsuşi religia părinţilor nostri. Deuterenomul ţice anume: „Nu vei împrumutà cu interes (camĕtă) fra„telui teu, ci numai streinilor.“ Luaţi a minte bine, domnilor, quŏ legea ţice quŏ *numai străinilor* să împrumutaţi cu interes. Hei bine, omul asta despreţuind prescripţiile santei nóstre religii, Nazareanul asta, unul cà dênsul îşi arrógă dreptul de à ţice: „Faceţi bine la toţi, şi împrumutaţi fărŏ à sperà ni„micu.“ Şi apoi mai adauge şi mai appĕsat: „Nu „veţi puté servì tot de o dată şi lui Dumneţeu şi lui „Mamonà (argintului),“[1] Acolo unde religia declară formal quŏ omului este ertat à tragge folosul reu din banii sei, quând è vorba de la străini: Nazareanul asta blasfemând în contra Sântei Scripture, şi la una din dogmele salle quelle mai importante, denégă queea que ea affirmă, şi te ţine în loc acolo unde legea îţi dă voie!!

— Qualitatea mea de idolatru, de păgânu, cum ţiceţi dumneavóstră, prorupse Pilat Ponţiul din que în que mai cu voie bună, nu mĕ iartă à luà parte la o asfel de discussiŏ... religiósă. Eu, pe legea mea, am să invoc şi să ador cum sciu eu pe atot-potentul şi mult minunatul nostru Bacchu... Hei sclavule, vin să bem, vin!

— Cu tóte aquestea illustrissime domine Ponţie-Pilat, luò vorba banchierul Ionà que nu puteà să'şi ţie suppĕrarea que îi adduceà nepĕsarea Romanului, lăssând la o parte queea que este de sacrilegiu în

[1] Luca, C. XVI, v. 13.

ḑissele și faptele Nazareanului, sacrilegiul cà sacrilegiul, ânsĕ quâte ḑice despre interesul banilor! ânsĕ... eatâ sâ mărturisesci quŏ aquéstă propositiŏ sau pretenţiŏ a lui este un'a din quelle mai nebune, mai absurde, mai criminale; quŏci vĕ întreb, domnilor, de se và luà lumea dupŏ dênsul, atunci que se va facce commerciul nostru?...

— Aste è ruina averilor publice!

— Atunci cu que să mai facu eu aurul que am în casele melle, de nu voiu trage folos dintr'ênsul, de voiu împrumutà fărŏ à sperà nimicu, dupŏ cum ḑice aquest blestemat de înnoitor? De unde a mai eșit cu ast-fel de blestemăţii. Credeţi-mĕ quŏ ar fi de rîs![1]... daqua n'ar avé de que să se témă și să se cutremure quinevà...

— Și nu è vorb'a numai de o lovire isolată în contra sântei nóstre religii, adausse Caiafa archiereul. Aquì nu è vorb'a de o insultă, quŏ vorba trece; ânsĕ la omul asta, la Nazareanul asta è o systemă trasă, d'à batjocorì, d'à insultà, d'à sĕpà din temelie credinţ'a și legea părinţilor nostri, și éccŏ o probă nuoă. Mai deunăḑi nisce amalaţi erà la scăldătórea de la Bethesda.

— Quea de lîngŏ Pórta-Oilor?

— Chiar aqueea... În aquea ḑi erà ḑioa Sâmbetei. Și sciţi, domnii mei, quât è de mare și sântă ţinerea Sâmbetei, în quare nu è iertat à se face nimicu.

— Pentru ori que om cu temere de Dumneḑeu este quea mai terribilă nelegiuire à face quevà în ḑioa Sâmbetei.

---

[1] Și fariseii que erà scumpi și sgîrciţi auḑià pe Iisus ḑicênd aquestea, și își bătea jocu de dênsul. (Luca, C. XVI, v. 14).

— Judecați acum purtarea și fapta Nazareanului, urmò Caiafa. Se duce la scăldătóre, și luați aminte quŏ printr'o condamnabilă astuție, și qua să ruine și pe bieți medici, ellu nu ia nimicu pentru vindecările que face, quŏci se pricepe fórte bine în arta medicinei.

— Cum vrei, domnule Caiafa, qua omul asta să mai respecte pe medici quând ellu nu respectă nimicu?...

— Nazareanul vine dar la scăldătoare, cum ḍisseiu, și află acolo ĭutre alții, un om que aveà piciorul scos de la locul seu sau în paralisie, pe quare nelegiuitul îl și pune la locul seu...

— Cum! în ḍioa Sâmbetei?

— Veḍi bine.

— A cuteḍat un'a cà aquésta?

— O abominați'a desolației!

— Să vindece un amalat în ḍioa Sâmbetei... O que sacrilegiu.

— Așà, domni mei, respunse Archiereul, que ḍille ammu ajuns! a commis nelegiuitul sacrilegiul aquesta.[1]

— Eu așu pricepe mânia aquestor ómeni, ḍisse Aurelia către Ioanna surrîḍênd; quând junele aquesta n'ar fi voit să vindece aquel amalat: ci ast-fel cum îl judică ei nu înțellegu nici de cum.

— O ast-fel de neleguire, adaosse cărturarul

[1] „Omul aquesta so dusse à ḍice Judanilor quŏ Iisus era quel que îl vindecasse; și de aqueasta Judanii persecută pe Iisus, și îl căută spre a'l uccide, pentru quŏ ellu făcеà ast-fel de lucruri în ḍioa Sâmbetei“ (Luca, C. V, v. 15—16.)

Baruch, ar' meritá pedépsa de mórte,[1] quŏci este cu neputință a batjocorì mai înfiorător religia...

— Și nu credeți, urmò Caiafa, quŏ aquest om fărŏ témă de pĕccat își ascunde sacrilegele, sau se rușinédă de dênsele... Nici de cum; ba âncŏ blasfemă pînŏ acolo în quât dice quŏ lui nu'i pésă nimicu de Sâmbătă și quŏ aquei que o țin' sunt nisce ypocriți (fățarnici).[2]

O indignițiŏ generală se întinse întru toți la aqueste vorbe alle Caiafei. Atât li se părù de abominabilă impietatea Nazareanului. Pilat numai, desertând cupă peste cupă, par' quŏ nici qu'ar mai fi audit queea que se dicea în pregiurul lui.

— Nu, eminentissime Caiafa, prorupse banchierul Ionà cu un aer consternat, de n'ai fi fost domnia ta quare să ne spui aquestea, n'așu fi putut crede o assemenea nelegiuire.

— Pe viul Dumnedeu! v'o adeveredu: quŏci m'a luminat Dumnedeu și 'mi a venit în minte să puiu în urmele Nazareanului nisce oameni îndemânatici que se prefacu quŏ sunt din partisanii lui. Aquestia il provócă la vorbă, și ellu încredêndu-se spune tóte pe față cu inim'a deschisă, și apoi... pri-

---

[1] „Ansă Judanii căutà âncŏ și cu mai multă stăruință pe Iisus qua să'l deà morții, pentru quŏ nu numai nu țineà ellu dioa Sâmbetei, ci âncŏ se diceà pe sine fiiul lui Dumnedeu și se făceà assemenea cu Dumnedeu" (Luca, C. V. v. 18.)

[2] „Ansĕ mai marele synagogei plin de mânie pentru quŏ Iisus lucrasse spre vindecarea unui om în dioa Sâmbetei, disse către popol: „șése „dille sunt destinate pentru lucrare; veniți dară în dillele aquellea spre „a vĕ vindecà, iar nu în dioa Sâmbetei." — Iar Iisus respunse-lor (către farisei): „O ypocriților, este vre unul din voi quare nu'și deslégă „boul sau asinul seu în dioa Sâmbetei, și quare nu'l scóte afarŏ din „staul spre a'l ducce cà să'l adape?" (Luca, C. XIII, v. 14—15).

cepeţi dumneavóstră, ómenii aquestia vin' de îmi rapórtă tot.[1]

— O scie-te Dumneḑeu, Prea cuvióse şi Prea sânte domnule Caiafa! esclamò banchierul Ionà. Veḑi que va să ḑică sciinţă şi înţellepciune luminată de sus! Numai unei persóne sânte ca Prea sânţia ta putea să'i viă o idee aşa de minunată. Mare è Dumneḑeu quare face minuni!...

— Prin urmare, mulţimită aquestor ómeni, urmò Archiereul, aflaiu quŏ nu mai de mult ci alaltăieri, aquest Nazarean a mai ḑis nisce vorbe incendiare, que sunt în stare să adducă pe sclavi à'şi uccide pe domnii lor.

— Que scelerat!

— Ansĕ que voiesce? que'şi a pus în minte să facă?

— Domnule, eatŏ vorbele lui, urmò Caiafa, luaţi bine aminte: „Discepolul nu este mai mare de „quât învĕţătorul seu, nici sclavul mai mult de quât „domnul seu; este de ajuns discepolului de à fi cà „învĕţătorul seu, şi sclavului cà domnul seu.“[2]

O nuoă murmură de indignaţiŏ plină de mânie se respândì între toţi commesenii.

---

[1] „Şi fiind quŏ în tot chipul căută miḑlóce cum să pérḑă pe Iisus (cărturarii şi fariseii) trimisserŏ la dênsul ómeni într'adins a'l pândi şi quare se prefăceà quŏ sunt ómeni de omenie spre à'l prinde la vorbă şi spre à'l dà în mâinile magistratului şi în puterea diregătorului.“ (Luca, XX, v. 20).

D. Dupin à făcut despre aqueasta reflexia următóre: Quine nu se va mirà aflând aqui ênsuşi miḑlócele odióse de à se servì cu *agenţi provocatori*? Fiă-quine va judicà de n'am dat ênsuşi numele propriu quând am qualificat ast-fel pe emissarii que archiereii trimisserŏ la Iisus (Iisus înaintea lui Caiafa şi a lui Pilat p. 39 de Dupin).

[2] Matheiu C. X. v. 24—25.

— Auḍit'-aṭi, vĕḍut'-aṭi dumneavóstră que frumósă concessie bine-voiesce Nazareanul à ne facce? Strigò banchierul Ionà. Adicŏ ne făcù şi una cu sclavii nostri! În adevĕr è de ajuns sclavului de à fi cà şi domnul seu; nici mai mult nici mai puçin? În fine ne accorḍi aquésta, bunule Iisus din fundul Nazarethului? Faci adicŏ pe sclavi să'şi cunnóscă lungul nasului să nu quare cumvà să fiă mai mult de quât domnul lor?... Fórte mulţumim.

— Ş'apoi veḍi, adausse cărturarul, vedeţi consequinţele aquestor spăimêntătóre doctrine, de se vor respândì din pĕcate (şi putem vorbì ast-fel între noi acum quând servitorii nostri eşirŏ la alle lor din salla ospĕţului...) quŏci din ḍioa în quare sclavul se và crede una cu domnul seu îşi va ḍicce: „Daqua dar „sunt un'a cu domnul meu, ellu nu mai are drept de à mĕ mai ţine în servitudine, nici d'à me vinde... şi eu am dreptul de à mĕ revoltà... Poftim acum, domnilor, dumneavóstră sciţi cà que fel va fi o assemenea revoltă.

— Una cà asta ar fi capĕtul soçietăţii!

— Ba capĕtul lumei!

— Chaosul, strigò domnul Baruch; quŏci chaosul este să viă dupŏ desfrêul tutulor quellor mai detestabile passiuni populare; şi Nazareanul nu le ia cu binele dequât spre à le dà drumul cà la nisce fére turbate. Ellu promite munţi şi minuni aquestor miserabili spre à 'şi'i face proseliţi. Le nutresce pofta şi invidia, ḍicêndu-le quŏ în ḍioa dreptăţii quei d'ântêiu vor fi în urmă şi quei din urmă vor fi ântêiu.[1]

[1] Luca, C. XIII. v. 28—30.

— Veḑi bine... Fără îndoială în Împărăția cerurilor, prorupse Ioanna cu o blândeţe nespusă şi cu încredinţare. Ast-fel o înţellege junele Învĕţător.

— Aşà? în adevĕr? o întrerupse domnul Chusa, soçul ei, cu un aer sardonicu. Aqui 'mi a fost vorba numai de Împărăția cerurilor?... O creḑi aquésta?... Pentru que dară, acum quâte-va ḑille unul din discepolii sĕi anume Petru, mi se pare, îi ḑisse curat şi pe façă: „Învĕţătorule, catŏ quŏ noi aban-„donăm tot şi te urmăm; que dar vom avé pentru a-„quésta?[1]“

— Petru asta, quine va fi, è cum se vede un om positiv, prevede lucrurile şi va să aibă que va avé în mână, ḑisse Ionà banchierul cu un aer batjocoritor. Cumĕtru asta nu se mulţumeşte pe vorbe.

— La întrebarea lui Petru, urmò iar Chusa, que respunse Nazareanul spre à desteptà lăcomia banditilor din quari el voiesce mai currênd sau mai târḑiu à 'şi 'i facce instrumente? Respunse, domnilor, ênsuşi vorbele următóre: „Nimeni nu'şi và abandonà „cas'a, fii şi 'i câmpurile salle pentru mine şi pentru „scirea quca bună (evangelia) fără să aibă înapoi de „o quam dată *pentru acum însutit* din queca que las-„să, şi în secolii viitori viaţa eternă.[2]“

— *Pentru acum*... auḑit'-aţi? aquì nu mai încape, lucru è pe façă, ḑisse cărturarul; ellu promite *pentru acum* ómenilor din banda sa, o sută de case în locul uneia que ei lassă spre à'l urmà; promite o ţérrină, de o sută de ori mai mare de quât aquecа ce o vor abandonà; şi apoi pe d'asupra pentru vii-

[1] Matheiu, C. XIX, v. 27.
[2] It. C. XIX, v. 29.

tor în secolii que vor să fiă, îmi assigură aquestor nelegiuiţi şi viaţa eternă!

— Şi apoi de unde să le afle şi să le ia ellu aquelle o sută de case în locul uneia? urmò banchierul Ionà; de unde, de la quine va luà ellu aquelle o sută de ţérrine promise aquestor vagabonḑi şi strengari? Firesce quŏ le va luà de la noi proprietarii, de la noi astia cămillele pentru quari întrarea în Paradis este aşa de strîmtă cà şi urechile acului, pentru quŏ ammu avut pĕcatele să fim avuţi şi economi!

— Mi se pare, domnilor, prorupse Ioann'a quŏ domnia vóstră explicaţi rĕu vorbele junelui Învĕţător. Elle au un înţelles figurat.

— În adevĕr! strigò soçul Ioannei, cu un aer ironicu. Ia să vedem şi noi aquea frumósă figură?

— Quând Iisus ḑice quŏ aqueia que îl vor urmà, vor avé de o quam dată *pentru acum* însutit de queea que vor abandonà, nu înţellege, bine vedeţi dumneavóstră în materie. Bine quŏ vĕ place à înţellege la accusaţiile dumneavóstră *casa* şi *ţérrina* despre quare vorbesce Învĕţătorul şi speriaţi lumea quŏ se vor însutì aquestea cu casele şi ţérrinele altor'a; ânsĕ de que nu, voiţi à auḑì şi numele de *tată*, de *mamă*, de *fii*, de *fraţi* şi de *surori* que vor lăssà quei quare vor urmà dupŏ dênsul şi quăror li se promite tot însutit tóte? Cum ar fi cu putinţă de à se dà cuivà înapoi o sută de taţi, în locu de unul, o sută de mame în locu de un'a... de s'ar luà vorbele Învĕţătorului în material şi nu în figurat? Ellu cu *însutit* înţellege folosul moral que va avé quinevà, mulţumirea nepreţuită à consciinţei pentru datoria que 'şi va face quinevà à întinde scirea quea bună, amo-

*

rul către apprópele sĕu, compătimirea către quei scăpătaţi şi sufferitori. Aquéstă mulţumire nu credeţi dumneavóstră quŏ recompensă pe om însutit de quelle que abandonă spre întinderea atâtor faceri de bine universale. Omul que lassă un tată şi un frate, pentru amorul către omenire, nu ar' aflà óre în tot apprópele lui un frate sau un tată sau un fiiu, quând aquéstă doctrină mântuitóre se va întinde şi se va practicà? Que è cas'a umilă à unui neavut şi ţérrina mărginită a unei famillii numeróse pe lîngŏ sympatia generală şi solidaritatea à aquellor mari şi avuţi que vor recunnósce în fine quŏ lipsitul, bĕtrânul, amalatul, vĕduva şi orfanul sunt apprópele lor?"

Aqueste vorbe pline de blândeţe şi de speranţă alle Ioannei, nu făcurŏ nici un effectu între commeseni, que nu se putea deprinde à considerà de *semeni* şi *apprópe* pe ómenii desmoşteniţi, şi mai vêrtos între aqueia que într'adins căutà preteste spre à accusà pe nuoul Învĕţător. În locu de à îmblânḑi şi à împăcà pe farisei şi pe cărturari vorbele Ioannei, din contra făcurŏ pe archiereu à strigà:

— Tare plângu pe femeea ta, domnule Chusa, de à o vedé cà pe atâtea altele orbită de aquest Nazarean. Omul asta a pus ochii curat pe bunurile materiale, şi eu să vĕ spuiu quevà şi mai tare quare să vĕ învingă despre aquést'a. Învĕţătorul dumneḑi 'şi a împins pretenţiile şi cutesarea pênŏ întru à trimitte pe aquesti vagabonḑi pe quari îi numescu adicŏ discepoli, spre à intrà în casele ómenilor, à mi se aşşeḑà acolo, à mâncà şi à bé, fărŏ à plătì nimicu, sub pretestu quŏ îşi predicà abominabilile doctrine.

— Que fel, domnilor, întrerupse Gremion, se

pot facce ast-fel de violenţe în ţérra dumneavóstră, şi pot remâné nepedepsite?... Cum? pe la dumneavóstră, pot ómenii să'ţi viiă în casă, să mi se aşşeḑe cu voie fără voie, să mănânce şi să bea, sub pretestu quŏ sciu să facă à le tocà limb'a în gură?

— Aqueca que ospĕtéḑă pe discepolii junelui Învăţător din Nazareth, urmò Ioanna, îi ospĕtéḑă de bună voie şi cu mulţumire.

— Aşa va fi la unii que sunt semenii lor, prorupse banchierul Ionà; ânsĕ quel mai mare numĕr din quei que dau locuinţă aquestor vagabonḑi, sunt nevoiţi à o facce de tricà la amenințarea que li se face; quŏci dupŏ ordinele Nazareanului, aquei que închid uşa în nas aquestor strengari, fără căpĕtĉiu, sunt îndată daţi tutulor rĕilor şi amenințaţi cu focul cerului![1]

Alte strigări şi suppĕrări din nuou se întărrîtarŏ la aquéstă purtare a Nazareanului.

— Asta è o tyranniă que nu se póte sufferì.

— Cată ori-cum să se puiă un capĕt la aqueste licenţe şi violări.

---

[1] Şi Iisus ḑisse discepolilor sei: „Ḑuceţi-vĕ, eu vĕ trimit cà pe nisce miei în miḑlocul lupilor. Nu aveţi cu voi nici sacu, nici pungă, nici încălţĕminte; şi nu salutaţi pe nimeni în drumul vostru... În ori-que casă veţi intrà, ḑiceţi mai întĉiu: Pacea fiă in aqueastă casă! de se va aflà acolo vre un fiiu al Păcii, pacea vóstră se va întemeià pe dênsul; iar de nu, ea se va înturnà înapoi la voi. Staţi în aquea casă, mâncaţi ori que veţi aflà, quŏci aquella quare lucréḑă meritä recompensa sa.—Ansĕ, de veţi intrà într'o cetate, şi acolo nimeni nu vĕ deschide uşa, duceţivĕ în strade şi ḑiceţi: Noi scuturăm asupra vóstră şi pulberea cetăţi vóstre que s'a luat pe încălţĕmintele şi piciórele nóstre. Aflaţi quŏ în ḑioa aquecea mare, Sodoma va fi tractată cu mai puçină asprime dequât aquéstă cetate." (Luca, C. XI, v. 5—12.)

— Asta è curat o tâlhărie și prĕdare organisată!....

— Nu, nu, urmò banchierul Ionà, domnul Baruch are cuvînt quând ḑicce quŏ Nazareanul ne împinge d'à dreptul în chaos. Noi nu ne mai aflăm acum în societate, un tohu-bohu ne aștéptă pe toți. Omul asta nu mai are nimicu de sacru. Quŏci eu o repet, el nu se mulțumesce numai cu à distruge legea, autoritatea, proprietatea și religia, ci spre à'și coronà fapta'i infernală, va să distruge și famillia!...

— Apoi dar asta è curat Belzebuth al dumneavóstră în persónă? strigò domnul Gremion. Cum? domnilor, Nazareanul asta 'și a pus în minte să desfiinţeḑe famillia?

— Veḑi bine... s'o desfiinţeḑe desbinându-o, urmò Caiafa, s'o desfiinţeḑe semĕnând discordia și urr'a în căminul domesticu! armând pe fiiu în contra tatălui, pe sclavi și pe servitori în contra domnilor!

— Domnilor, urmò Gremion cu un aer de recredere, póte-se un projet așa de abominabil să intre în capul unui om?...

— Unui om... nu; urmò archiereul, ânsĕ în capul unui Belzebuth cà Nazareanul, nimicu mai natural; eatŏ și probă. Dupŏ rapportul irrecusabil al emissarilor despre quari v'am vorbit, blestematul aquesta, acum septămână, adressându-se către banda de strengari que se ținˈ dupŏ dênsul, le-a ḑis:

„Nu credeți quŏ eu am venit qua să adducu „pacea pe pământu... Eu am addus sabie, am venit „să puiu focu asupra pămêntului, și tótă dorința mea „este qua să se apprinḑă aquest focu: adevĕr vĕ ḑicu „voĕ: eu desbinare iar uu pace vĕ adducu; am ve-

„nit să aruncu desbinarea între tată și fiiu, între fiiă „și mumă, între nuror și sócră; servitorii ênsuși u- „nui om se vor declarà de inemicii sei; într'o casă, „din cinci inși, doi vor fi în contra a trei![1]"

— Que ḑici domnule! Una cà asta è să se cutremure carnea pe om! strigò de o dată și banchierul Ionà și intendentul Chusa.

— Asta è curat à predicà disoluția familliei prin urră.

— Ba è guerra civilă pe numele seu adevĕrat! strigò romanul Gremion, nici mai mult nici mai puçin cà aqueea que a aṭṭiṭat'o la noi Spartacu, sclavul aquella revoltat!...

— Veḑi bine! auḑi dumneata să cuteḑe a ḑicce: *eu am venit să puiu focul pre pămênt, și tótă dorința mea este să'l vĕḑu o dată apprins!*

— *Ênsuși servitorii unui om se vor declarà de inemicii lui!...*

— *Din tótă cas'a din cinci inși doi vor fi în contra quellor-l-alți trei!...*

— Asta è curat, dupŏ cum are infernala francheță să o spuie, quŏ 'mi a venit să puiu focul assupra pămĕntului!

Ioanna se arrătà quŏ ascultasse cu quea mai durerósă patiență tóte accusațiile asupra Nazareanului. Acum nu se mai putù ține și cu tótă blândeṭea și neputința feminină, determinată, luò un aer imposant și plin de demnitate. Nimicu nu erà mai potent și mai sublim dequât à auḑì din gura ei vorbele următóre:

---

[1] Matheiu, C, X, v. 34—37. Luca, C. XIII, v. 49, 50.

— Nu mai pot, domnilor, să auḍu calomniile dumneavóstră. Nu pricepeţi sau înadins nu voiţi à pricepe vorbele junelui Învĕţător din Nazareth către discepolii sei... Ellu quând vorbesce de desbinările que se vor nasce în famillii, nu înţellege alt de quât quŏ într'o casă, unii împărtăşindu-se de doctrinele de compătimire şi de caritate pentru apprópele que ellu le spune cu gura şi din fundul inimii, şi alţii stăruind întru asprimea inimii şi împetrirea simţirilor, firesce quŏ vor fi desbinaţi. Apoi daqua domnii nu vor încetà d'à fi aspri, nedrepţi, rĕi, cu sclavii şi servitorii lor, cum pot să aştepte affecţiŏ şi credinţă de la aquestia? Ellu spune adevĕrul, arată doctrina que è pentru binele general şi al quellui debil şi al quellui tare şi al quellui scăpĕtat şi al quellui avut şi al servitorului şi al domnului şi al bărbatului şi al femei şi al suppuşilor şi al domnitorilor; şi daqua într'o famillie, unul ascultă şi simte şi adóptă adevĕrurile lui şi altul nu; daqua mai puçini, dupŏ stricarea lumii sunt înclinaţi spre bine, firesce quŏ într'o famillie vor fi doi în contra à trei, firesce quŏ servitorii vor fi în contra domnilor, şi rĕul và fi asupra domnilor que sunt mai fărŏ putere fiind mai puçini în contra quellor mai numeroşi que vor fi şi mai tari; firesce quŏ într'o famillie fiiul que va ascultà adevĕrurile mântuitóre alle nuoului Învĕţător, và fi în contra tatălui que va ţine ăncŏ de ideile lumei quei vechi que cu adevĕrat adducu chaosul, dissoluţia. Junele Învĕţător và să mântuiască şi pe quei mari şi pe quei mici, şi pe împilaţi şi pe împilători, ellu è amicul tutulor, mântuitorul universal; şi quând vom venì la vorba quea dupŏ urmă, ellu vorbesce mai

mult în favórea domnului dequât à sclavului, mai mult în favórea avutului dequât a quellui scăpĕtat, mai mult spre luminarea impilătorului dequât à quellui împilat; quŏci pînŏ în urmă de nu se vor îndreptà lucrurile, sclavii, împilaţii, quei scăpĕtaţi, proletarii în general şi fărŏ doctrina Învĕţătorului nuou, şi fărŏ devotamentul aquestuia pentru tótă lumea, îşi vor aflà singuri dreptatea, quŏci puterea è la dênşii fiind mai mulţi. Lor nu le lipsesce dequât unirea, şi jugul şi tyrannia quellor mari, fiind unul şi aquella peste toţi, ellu singur va devenì nodul de unire, caten'a que nu se và puté sparge à concordării universale. Dumneḑeu a dat puterea în popoli, şi dumneavóstră nu faceţi dequât à'i preparà spre unire prin doctrinele şi purtările şi faptéle dumneavóstră. Apoi desbinarea în famillii despre quare è vorb'a, nu numai quŏ è naturală dar şi fórte mântuitóre în ast-fel de timpi. Ellu îndémnă pe unii à renunţà de bună voie la averile lor, proclamă pe sclav de egal cu domnul sĕu înaintea dreptăţii, consólă şi iartă pe aqueia que au pĕcătuit mai mult din nevoie împins de miserie sau mai mult din nesciinţa binelui şi adevĕrului dequât din îmbuibare sau systema de à facce rĕul. Toţi ómenii nu pot toţi de o dată nici să priceapă, nici să adópte numai dequât aqueste doctrine generóse; eatŏ dar desbinarea que tot omul cu bună credinţă càtă à o dorì, quŏci fărŏ aquéstă desbinare nu s'ar mai puté sperà triumful a nici unei idei nuoe şi adevĕrate. Aquésta a fost dequând lumea quând a fost vorba de un progres, de o doctrină nuoă. Noi astăḑi ammu fi idolatri şi sclavi în Egypt, daqua din străbunii nostrii nu'şi ar fi lăsat o mare parte carele şi ţérrinele

lor şi n'ar fi urmat după Moisì. Apoi între quâţi 'l au urmat quâte desbinări nu s'au întêmplat. Quâţi nu s'au resculat să'şi mai facă, tot după quelle que appucasserŏ în Egypt, divinităţile lor, create după interesele lor? quâţi nu furŏ de părere să cadă din nuou în genuchie şi să adóre viţellul de aur, que din disgraţie devenì divinitâtea tutulor banchierilor şi preoţilor din timpii nostri. Desbinarea în timpii lui Moisì a tras pe părinţii nostri din rătăcirile Egyptului, şi tot o assemenea desbinare în dillele nóstre và înnoi şi và regenerà lumea învechită în căderea sa. De aqueea junele Învĕţător dice în adevĕrul quel mai strălucitor quŏ Ellu a venit să puiă focu assupra pământului... şi quŏ dorinţa Lui este să'l vĕdă o dată apprins... O! de s'ar apprinde în suffletul meu focul aquella atâta de mare în quât să pótă à vĕ încălzi inimile şi luminà minţile qua să mĕ pricepeţi şi să simţiţi împreună cu mine pentru Omenirea que suffere!... De s'ar apprinde focul aquella în tótă Iudeea, de unde să se încindă, să coprindă, să consume, să lămuriască şi să regenere lumea întrégă!... Nu vĕ temeţi, nu vĕ speriaţi, domnilor, de focul aquell'a; quŏci flacărele lui nu consumă, ci vivifică şi regeneră: è focul divin al charităţii, al quellui mai ferbinte amor pentru Umanitate. Speriaţi-vĕ de gerul universal que v'a coprins inim'a, que domnesce în rĕrunchii domnului cà şi în ai sclavului, în inim'a avutului cà şi în a quellui scăpĕtat, în a bărbatului cà şi în a femeei, în a tatălui cà şi în a fiiului, în a fratelui cà şi în a surorii; geru universal que înghiaţă şi degerà ori-que vegetaţiŏ, ori-que germine soçial. După aquest geru cu adevĕrat nu póte venì de quât

aquel *tohu-bohu*, aquel chaos al Înțellepției salle Cărturarului. Gerul aquesta distruge cu adevĕrat și legea, și soçietatea, și autoritatea și religia și familia... O! de s'ar apprinde focul aquell'a al junelui Învĕțător que numai în inima Lui viață spre laud'a lui Dumneçeu și onórea începĕtorului religiei părinților nostri! de s'ar' apprinde spre à creà din nuou o lume din chaosul în quare ne aflăm.“

Ioanna nn se mai cunnosceà de frumusețe și de bărbăție; spiritul Învĕțătorului par' quŏ trecusse într'ênsa și strălucià de o splendóre nespusă. Aurelia remässesse îmmărmurită de mulțumire și de admirație.

Ânsĕ în van, quŏci pentru commesenii lui Ponțiu-Pilat tóte vorbele ei, în loc de a'i convinge, nu li se părea dequât insulte și mai tari. Toți murmură și căià între sine pe bărbatul Ioannei de a avé o assemenee femee perdută. Pînŏ înquât quŏ Chusa nu mai putù sufferi și'și apostrofŏ femeca çicênd:

— Tu esci o nebună; mie 'mi è rușine în lume de vorbele talle. Este cu putință o femee que se respectă pe sine să cuteçe fărŏ să móră de rușine, à appĕrà nisce doctrine abominabile que nu se predică dequât în piața publică și în quelle mai rușinate taverne; acolo numai unde se adună ómenii farŏ căpĕtêiu, ștrengarii, furii și femeile perdute? Cu ast-fel de ómeni se adună Nazareanul, și nu'ți face onóre să scii que se vorbesce în assemenea adunări.

— Junele Învĕțător, adausse Ioanna cu un ton fermu, a respuns quellor que au creçut quŏ îl muscă cu assemene împutări; „quŏ nu quei sănĕtoși ci amalații au nevoe de medicu!“ dând să înțellégă

cu aquést'a quŏ ómenii cu purtare şi viaţă urrêtă, aqueia au nevoie de à fi luminaţi, conduşi pe callea dréptă şi ajutoraţi. Ei au nevoie de à fi amaţi; aşà *amaţi*, o mai repetu o dată, consolaţi qua să li se încălḑiască inim'a şi să pótă revenì spre lucrarea binelui şi viaţa ordonată şi lină. Quŏci blândeţea şi misericordia facu mai mult de quât violenţ'a şi pedéps'a. Şi aquéstă pietósă şi ferbinte datorie Iisus 'şi o împune în tóte ḑillele, aşà în tóte ḑillele, şi quât ţine ḑioa şi nóptea junele Învĕţător cu ast-fel de ómeni îşi petrece. Şi aquésta, în locu de a'l degradà cu atâtu îl face mai sublim în ochii mei; şi aquésta în locu să mĕ facă a mĕ ruşinà cu atîtu mai multu mĕ face a mĕ uità cu fruntea senină şi altieră înaintea soçului şi Domnului meu pentru quŏ am sciut allege partea quea bună, şi din doctrinele aquestea a mĕ considerà una cu soçul meu şi a'mi fi scumpă onórea lui întru queea que se attinge de mine.

— Şi eu îţi ḑicu, strigò Chusa mânios, quŏ vorbele talle şi doctrinele que apperi mĕ desonóră... Îţi repetu quŏ Nazareanul nu ia cu binele, în felul seu, detestabilile passiuni alle vilei şi miserabilei calicimi, în miḑlocul quăria trăiesce, de quât cu scopu spre a o resculà quând or'a şi momentul vor' venì, spre a se pune în capul ei de à dà tóte focului, înjunghierii şi pradei în Ierusalem şi în tótă Iudeea. Pentru quŏ cutéḑă de façă a ḑicce quŏ nu adduce pacea pre pămĕnt ci *sabia*... *focul*.... M'ai priceput?

Aqueste vorbe alle lui Chusa, intendentul lui Erod, furŏ fórte approbate de toţi commesenii lui Ponţiu Pilat que se arrătà din que în que mai uimiţi de

tăcerea și de indifferința Procuratorului Roman; quŏci aquesta nu făceà de quât à'și căută de cupă, quând erà deșértă să o véḑă o dată plină, și quând apoi erà plină să o deșerte quât mai currênd. În beatitudinea sa bacchică erà omul quel mai iertător, și nu făceà de quât a surrîde din que în que mai cu binevoință la ori-que enormitate se împutà junelui Nazarean.

Aurelia ascultasse cu mare luare a minte pe femeea intendentului lui Erod appĕrând cu atâta căldură pe junele Învĕțător și quând bărbații se occupà între dênșii, ea se adressò la amica ei și îi ḑisse:

— Bun'a mea amică, nu poți să creḑi quâtă dorință am de à vedé pe aquest Nazarean de quare ḑicu atâtea relle, și despre quare tu spui atâtea bune... Omul aquesta cată să fiă un om estraordinar.

— Cu adevĕrat estraordinar prin bunĕtatea sa, respunse Ioanna tot încet. Quând ai sci quât îi sunt de tenere și pline de blândețe vorbele quând vorbesce cu quei sufferitori și amărîți! cu copii!... O! mai vîrtos cu copii mici!... que amor și adorațiŏ are către dânșii! quând îi vede, chipul lui ia o espressiŏ cerésca.

— Ioann'o, întrebò Aurelia surrîḑênd! cu alte vorbe, cată să fiă de minune de frumos.

— O! frumos... frumos cà un Archangel!

— Que curiósă sunt de à'l vedé și d'à'l auḑì!... urmò Aurelia, cu uu aer din que în que mai interesată. Ânsĕ cum să facem, daqua înpregiurul lui sunt nisce ómeni de o viață așà de urrîtă?... o femee nu se póte riscà în aquelle taverne pe unde predică ellu... ast-fel dupŏ cum spun dumnealor.

Ioanna stete quât-và cugetând şi pe urmă ḑisse:

— Quine scie, bun'a mea amică... póte quŏ se va aflà un miḑlocu de à vedé şi auḑì pe junele Învĕţător din Nazareth.

— A! spune'mi, ḑisse Aurelia cu neastêmpĕr, spune'mi, amic'a mea, quare miḑlocu?

— Tăcere! veḑi quŏ se uită la noi, respunse Ioanna; mai pe urmă iar vom mai vorbì despre aquést'a.

Şi în adevĕr, domnul Chusa, fórte indignat de stăruinţa femeii salle de à appĕrà pe Nazareanul, aruncà fórte des assupra ei nisce căutături pline de mânie, vorbind cu Caiafa.

Ponţiu-Pilat îşi mai deşertasse attunci cup'a, şi cu faç'a apprinsă, cu occhii lucitori şi înfipţi, cu totul străin la quelle que se petreceà împregiurul seu, pare quŏ s'ar' fi aflat în quea mai mare fericire, dus cu totul în alte lumi.

Domnul Baruch, dupŏ que s'a fost consultat încet cu Caiafa şi cu banchierul Ionà ḑisse către Roman:

— Illustrissime şi clarissime Domine Ponţie Pilat!

Ânsĕ illustrissimul şi clarissimul Ponţiu Pilat îşi surrîdeà sie'şi, şi nu respunse nimicu. A căt să'l appuce de braçu cărturarul. Procuratorul sări attunci de o dată în sus par' quŏ s'ar fi deşteptat din somnu.

— A! mĕ iertaţi, domnilor. Eram cu minţile la... eram cu minţile... În fine, que este? que poftiţi?

— Este, illustrissime, clarissime Domine Ponţie Pilat, urmò cărturarul Baruch, este quŏ dupŏ tóte

quâte amicii mei și cu ți ammu spus despre abominabilele projete alle aquestui Nazarean, dominația ta nu iei mĕsuri spre a'l pedepsi cu quea dupŏ urmă asprime, dominația ta que esci representantul Cesarului, protectorului natural al lui Erod, domnului nostru. Din aquésta se va întêmplà...

— Să vedem, que se và întêmplà!...

— Se va întêmplà quŏ mai nainte de pascile que vin' Ierusalimul... Iudeea întrégă va fi dată prĕdării și devastației prin faptele aquestui Nazarean pe quare popolul și mai vîrtos calicimea a și început à'l numi rege al Judeilor.

Ponțiu Pilat conservând aquel aer nepĕsĕtor și tranquil que îl characterisà respunse:

— Lăsați încolo, domnilor, nu mai luați astfel tóte tufițele drept păduri, nici moșoróiele drept munți. Eu să vĕ adducu acum a minte istoria dumneavóstră? Nu cumvà flăcăul aquesta din Nazareth este singurul și primul Judan cui 'i a plesnit prin minte à mi vĕ jucà rolul de Mesiă? N'ați mai avut și pe Juda Galileanul que pretindea quŏ Israeliții n'aveau d'à recunnósce alt domnu de quât pe Dumneḑeu, și quare se opinti să rescóle populațiile vóstre în contra puterii nóstre a Romanilor?... Que s'a întêmplat?... Domnișorul Juda s'a dat cà dênsul morții; și tot așa se va întêmplà și cu flăcăul asta din Nazareth, de își và pune în minte să suffle spre a aṭṭĕṭà rebellia.

— Fărŏ îndoială, illustrissime și excellentissime Domine, luò vorba Caiafa cà un archiereu que crà. Nazareanul nu è primul amăgitor quare s'a dat pe sine drept Mesia pe quare Sântele nóstre Scripture ni'l annunță de atâția secoli. De cinci-ḑeci de

anni înquă, qua să vorbim de întêmplări mai recente, ammu avut între mincinoşii Mesii pe *Ionathas* şi dupŏ dênsul pe *Simeon Magul*, que se supranumià *Virtutea lui Dumneḑeu*; apoi pe *Barkokebah* que se ḑicea *Fiiul Stellei*[1] şi pe atâţi alţi impostori que 'şi dà numele de Mesii, sau mântuitori şi regeneratori ai lui Israel!... Ânsă nici unul din aquesti amăgitori n'a avut influinţa Nazareanului şi mai vîrtos infernala lui cuteḑare. Aqueia nu attacà cà dênsul cu atâta turbare averile, şi mai vîrtos pe cărturari, depositarii legilor, pe farisei, famillia, religia, şi în fine tot que e mai sacru, tot que se cuvine a fi mai respectat, ḑaqua nu voim să caḑă Israel într'un tohu-bohu cum n'a fost de quând lumea... Quei-l-alţi impostori mai aveau de Dumneḑeu, nu se adressà mai vîrtos şi neîncetat cà Nazareanul aquesta, tot la tin'a, drojdiile populaçiei de quare ellu acum dispune într'un chip formidabil: Quŏci în fine mai deunăḑi âncŏ, domnul Baruch, ne mai putênd sufferi ultragele publice cu quare Nazareanul batjocorià pe farisei, adicŏ tot que è mai alles şi mai respectabil în Ierusalem, tot que este mai onest şi mai moderat, domnul Baruch, ḑicu, voi să puiă să arreste şi să închiḑă pe Nazarean; ânsĕ, unde? attitudinea afurisitei de populaçe deveni aşa de ameninţătóre, în quât nobilul şi cuviosul meu amicu Baruch nu cuteḑò à dà ordine spre à arestà pe aquest facĕtor de rellé.[2] — Aşa darŏ, illustrissime şi excellentissime Ponţie Pilat, dominaţia ta dispui de o

[1] Veḑi dom. Calmĕt. Dissertaţii assupra mincinoşilor Mesii.

[2] Farisei căută miḑlóce de a prinde pe Iisus, quŏci vĕḑusserŏ bine quŏ despre dênşii ellu voià să vorbească; ânsĕ se temurŏ de popol. De aquésta îl lăssarŏ şi se retrasserŏ. (Marcu C. XI, v. 12).

putere armată considerabilă; de nu vei veni în ajutorul nostru que nu dispunem de quât de o biată miliție, din quare o parte s'a și molipsit, că și calicimea de doctrinele detestabile alle aquestui amăgitor, noi nu putem respunde de pacea publică; și mai apoi va fi fórte cu putință și o resculare a popolului în contra ostirilor vóstre.

— O! quât pentru asta, domnilor, prorupse Pilat rîdênd, mĕ veți aflà pe mine mai întêiu, coiful în capu, pavĕza la braçu, spada în pumnu, daqua Nazareanul 'mi ar cutedà să ammuțe popolul în contra ostirilor melle. Afarŏ de aquésta, pe Jupiter, descurcați-vĕ singuri, așà vĕ rogu, firul, de vĕ este încurcat, domnilor. Quelle din întru alle țĕrrei se attingu numai de datoriile dumneavóstră senatorilor ai cetății. Prindeți, de vĕ place, pe flăcău, închideți'l, crucificați'l, de o merită; este dreptul dumneavóstră, și puneți'l în lucrare. Eu aqui representu pe Cesarul, domnul meu; și pînŏ quând puterea lui nu è attacată, uite, nici nu mĕ mișcu.

— Și apoi, domine Procurator, adausse Ioanna, junele Învĕțător din Nazareth, n'a spus'o tutulor de façă: „Dați lui Dumnedeu que è al lui Dumnedeu și Cesarului que è al Cesarului?“

— Hei! hei, nobilă dómnă! respunse Ponțiu Pilat. De la o ast-fel de învĕțătură pînŏ la à revoltà poporul în contra Romanilor este fórte departe.

— Ansĕ nu vedi, illustrissime și clarissime, strigò cărturarul Baruch, quŏ amăgitorul aquesta este astuțios? Vorbesce și lucredà ast-fel din ypocrisie qua să te addórmă și să n'ai nici un prepus pînŏ và venì or'a și và chiemà popolul la arme.

— Attunci, domnilor, urmò Ponţiu Pilat mai deşĕrtând cup'a; 'uite, Nazareanul mĕ và aflà în picióre în capul cohortelor melle spre à 'mi 'l întêmpinà cum se cade. Pînŏ atunci ânsĕ eu n'am nimicu nici să veḑu, nici să auḑu la certele şi încăierările dumneavóstră.

În momentul aquesta, un offiçer roman intrò fórte preoccupat şi ḑisse lui Ponţiu-Pilat:

— Procurator! afarŏ venì o scire fórte straniă.

— Cà que fel de scire, adicŏ?

— O mare mişcare populară s'a făcut de către Iisus din Nazareth...

— O! bietul june! toţi îl persecută! ḑisse Aurelia încet către Ioanna. N'are parte, svênturatul! quare de quare îi voiesce mai mult rĕul.

— Taci, să ascultăm, ḑisse Ioanna cu inquietudine, să ascultăm!...

— Vĕḑut-ai, illustrissime, clarissime Ponţie-Pilat? strigarŏ de o dată archierul, cărturarul şi banchierul. Nu mai è de vorbă! Nu è ḑi în quare Nazareanul să nu turbure pacea publică...

— Respunde, ḑisse guvernatorul către offiçer, que s'a întêmplat?

— Quâţi-va ómeni, venind din Bethania, pretind quŏ acum trei ḑille Iisus din Nazareth a înviat un mort... Tot poporul cetăţii è îutr'o mişcare nespusă: grămmede de ómeni desculţi alérgă pe stradele Ierusalemului cu facle, strigând: Glorie lui Iisus din Nazareth que înviaḑă morţi!

— Impertinentul! strigò Caiafa, să cuteḑe à imità pe sânţii profeţi! Face adicŏ şi ellu cà *Elie*

que înviò pe fiiul vĕduvei din *Seraptu*, sau cà *Eliseiu* que înviò pe *Ioreb*. O! profanaţia profanaţiilor!

— Que să aşteptăm de la un impostor? strigò şi banchierul. Asta è o ciarlatanià empiă, sacrilegă! Sântele nóstre scripture annunţă quŏ Messia và învià morţi!... Nazareanul nu se lassă mai jos: va pînŏ în capĕt să'şi jóce rolul de Messiă...

— Spun' şi ênsuşi numele quelui înviat, urmò offiçerul; spun' quŏ se numesce Lazar.

— Eu queru de la excelentissimul dominu Ponţiu Pilat! strigò Caiafa qua să dea ordine à căută pe Lazar şi à'l arrestă îndată.

— Nu mai è de vorbă! cată să se facă un exemplu, strigò cărturarul: Aquest Lazar să fiă spênţurat pe locu qua să învețe minte à mai învià altă dată!

— Auţit-ai? vor să ommóre pe bietul omu! ţisse Aurelia către Ioanna înălţând din umeri. Să pérdă svênturatul viaţa din nuou numai pentru quŏ alţii 'i au dat'o înapoi fărŏ scirea lui!... Nu mĕ pot pricepe: încai de 'l ar' accusà de que cà mort n'a stat în pace, şi a querut să'l învieţe?... Crede-mĕ. ómenii astia sunt nebuni.

— Vai! bun'a mea Aurelia, ţisse Ioanna fórte tristă. Rĕutatea è mai înfiorătóre dequât nebunia. De ar' fi nebuni, creţu quŏ n'ar fi capabili d'à facce atâta rĕu!

— O queru şi o repetu eu în numele legilor, Lazar să se spênţure! strigò cărturarul înfuriat.

— Ia staţi, domnilor, prorupse Ponţiu Pilat, să vedem: uite colea, să ţicem un mort onest, culcat în pace în mormêntul sĕu, nici tu minte, nici tu

cuget, nici tu vre un mijloc la dênsul de à facce vre un rĕu. Se destéptă o dată înviat.... Hei, que vreţi, dumnenvóstră acum? eu să puiu să'l spênjure... hai?

— Să'l spênjure! să'l spênjure, excellentissime Ponţie Pilat! strigò Caiafa; pentru quŏ... pentru quŏ... Nazareanul s'a pus acum să învieţe şi la morţi.[1]

— Veţi bine! repetò şi cărturarul Baruch; pentru quŏ ammu ajuns să nu mai scie quinevà unde şi cum tóte aquestea îşi vor avé capĕtul. O queru darŏ, illustrissime, clarissime Ponţie Pilat, o queru eu cărturarul şi appĕrătorul legilor qua aquest Lazar să se dea morţii.

— Ansĕ, domnule, domnule cărturar, jisse Aurelia, daqua îl veţi spênjurà şi junele Nazarean îl và învià iarŏ?...

— Iar îl vom mai spênjurà, nobilă dómnă, strigò banchierul, veţi bine quŏ iar îl vom spênjura! bine quŏ nu ne vommu lăssà să ne ia în picióre şi să ne trécă înainte nisce desculţi şi vagabonţi cà aquestia!

— Ansĕ, domnilor, jisse Ponţiu Pilat, dumneavóstră vĕ aveţi miliţia: puneţi singuri de prindeţi pe Lazar, şi spênjuraţi'l cà pe ellu daqua aşà vĕ place. Atâta numai vĕ spuiu quŏ atunci voi aţi fi şi mai cruji, şi mai fărŏ sufflet de quât noi astia Romanii şi Grecii pe quari voi ne numiţi păgâni. Şi noi ne avem înviaţii nostri; ânsĕ, pe Jupiter! noi n'avem

[1] „Ansĕ archierei deliberarŏ să dea morţii şi pe Lazar (înviatul) pentru quŏ din caus'a lui mulţi din Judei îi lăssà şi credeà în Iisus." (Ioan C. XII, v. 10 şi 11.)

învĕțul de à'i spênzurà! Nu è de mult de quând am auzit quŏ Apolloniu din Tyana[1] a înviat o fétă mare în momentul qnând o duceà la îngropare, și promissul ei o urmà desolat în lacreme... Apolloniu întêmpinând pomp'a funebră, arrestă pe ómeni, ḑice quâteva vorbe magice, și copilla se scólă din sicriu mai frescă și mai răpitóre dequât tot d'auna; numai bună de mărităt! Nunt'a se făcù, — aquésta se 'nțellege — și amêndoi soçii trăirŏ fórte ferice.

— Dumneavóstră, domnilor cărturari și archierei, tot assemenea óre ați fi pus să ucciḑă și pe biată copill'a aqueea que a revenit la viață? întrebò Aurelia.

— Veḑi bine quŏ ammu fi ucciss'o, respunse Caiafa, daqua ar fi fost complice unui impostor. Ci, fiind quŏ excellentissimul dominul Procurator ne lassă abandonați numai în puterile nóstre, eu și domnul meu amicu Baruch cată să vĕ lăssăm à ne ducce spre à dà ordinele cuviincióse întru arrestarea lui Lazar.

— Bine, bine! fórte bine, domnilor, ḑisse Ponțiu Pilat, sculându-se, minunat de bine! dumneavóstră sunteți senatorii cetății.

— Domine Gremion! ḑisse Chusa, intendentul lui Erod, eram să plecu poimâine à mĕ ducce pînŏ la Bethleem, de vei voi să călătorim împreună, voiu facce să plecu cu o ḑi mai nainte, și prin urmare, mâine putem să ne punem pe drum: dupŏ trei sau patru ḑille vom fi înapoi. Voiu profità, voiu să

[1] Baür, Apollonius von Tyana und Christus, s. 145, citat în viața lui Iisus de Straüs vol. II p. 187.

ḑicu, de scortă dominaţiei talle, quăci în timpii aquestia...

— În timpii aquestia, prorupse Aurelia, te ommóră quinevà pe drum, şi daqua n'ai quine să te appere, îţi vine quâte un Nazarean, şi nu te lassă să putreḑesci în pace, ci s'appucă de mi te înviaḑă...— Însoçesce pe domnul Chusa, Gremion al meu, şi ḑi soldaţilor tĕi să'l appere bine să nu cumvà să'l învieḑe quinevà.

— Fórte bucuros, domnule Chusa, adausse tribunul tesaurului, îmi face plăcere à călătorì cu unul cà dumneata que cunnósce ţérr'a.

— Bun'a mea Aurelia, ḑisse încet Ioanna către amica sa. Vreai adineaorea să veḑi pe junele Învĕţător din Nazareth?

— O! acum mai mult de quât tot d'auna, scumpa mea; pentru quŏ tóte quâte auḑu îmi îndoescu curiositatea.

— Mâine, dupŏ departul consortelui dumitalle, vino a casă la mine, adausse Ioanna tot încet; şi póte quŏ vommu aflà vre un miḑlocu spre à te mulţumì.

— Ânsĕ, cum?

— Ţi o voiu spune attunci.

— Pe mâine dar, scumpa mea Ioanna. A revedere.

Şi ambele amice se despărţiră, eşind cu bărbaţii lor şi cu sclava Geneviev'a din casa lui Ponţiu Pilat.

II.

Tavern'a Onagrei erà locul de întêlnire de tot d'auna al conductorilor de cămille, al închirietorilor de asini, al fachinilor, al mămularilor que âmlbă din satu în satu şi din casă în casă, al vêndĕtorilor de pastete, de rodii, de curmale próspete, quând le è timpul, de olive murate şi de curmale uscate quând le trece timpul. Se mai aflà âncŏ în tavernă ómeni fărŏ meserie şt fărŏ căpĕtêiu, curtesane sau pĕcătóse de classea quea mai scăpĕtată, querşători, vagabonḍi, bravi de aqueia que căllĕtorii erà nevoiţi à'i închirià spre à'i însoçì armaţi la drum, spre a'i appĕrà de tîlhari şi a quăror'a însoçire sau appĕrare erà adesea fórte prepusă şi nesigură. Se mai vedeà âncŏ sclavi romani adduşi de domnii lor în ţérra Judanilor.

Tavern'a Onagrei n'avea nume bun: certele, bătăile, riscele erà quam dese p'acolo, şi cum se appropià nóptea, nu mai cuteḍà quineva à se avêntură prin pregiurul *Porţii Oilor*, lîngŏ quare erà situată aquea tavernă, şi pe unde nu se mai vedeà de quât ómeni cu chipuri sinistre, şi femei de o viaţă defăimată. Cum venià nóptea începeà să se auḍă din a-

quel locu redutabil, chiote, rîsuri, cântece bacchice; adesea ţipete, plânsori şi gemete venià dupŏ dispute. De quând în quând se arătà şi quâte quâţi-và ómeni din miliţia locală a Ierusalemului şi intrà în tavernă spre à'i restabilì adicŏ ordinea, şi quare apoi mi'ţi eşià mai beţi şi mai turburători de quât bĕutorii ordinari, sau allungaţi afarŏ, ciomăgiţi şi bătuţi cu petre.

A doa dì dupŏ cin'a que se dedesse la Ponţiu Pilat, între séră şi între începutul nopţii, doi juni învestiţi fórte simplu în quâte o tunică albă şi cu un turban de lână albastră se preâmblà pe o stradă mică şi tortuósă, în capĕtul quăria se vedeà pórta tavernei redutabile. Aquesti juni vorbia între sine, în callea lor, şi se tot întorceà să védă în urm'a lor către quell-alt capĕt al stradei, cà şi cum ar' fi aşteptat pe quinevà.

— Genevievo, ḑisse unul din doi către quell-alt, arrestându-se (aquesti doi inşi se înţellege acum quŏ erà Aurelia şi sclava ei străvestite în vestminte bărbătesci) Genevievo! amic'a mea Ioanna întârḑià; asta nu'mi place, şi apoi cată să mărturisescu quŏ mie tare 'mi è témă quŏ facu o nebunie...

— Apoi attunci, scump'a mea dómnă, cată să ne înturnăm a casă.

— Şi mie 'mi vine să ḑicu şi să facu tot aşà, ânsĕ voi mai aflà óre o occasiŏ cà aquésta?...

— În adevĕr, lips'a domnului que a plecat astăḑi cu domnul Chusa te face să fii cu totul liberă, şi quine scie quând te vei mai bucurà de o assemenea libertate.

— Spune drept, Genevievo, nu è aşà quŏ tu esci şi mai curiósă de quât mine de à vedé pe a-

quest omu estraordinar, pe junele Învĕţător din Nazareth?

— La mine, scumpa mea dómnă, nu è nimicu de mirare de à dorì să vĕḑu pe Nazareanul. Eu sunt sclavă, şi ellu ḑice quŏ nu se cuvine, nu è drept să mai fiă sclavi.

— Cu alte vorbe vei să ḑici quŏ eu îţi facu servitudinea fórte appĕsătóre, Genevievo?

— Nu, nici de cum... Ânsĕ, să le spunem d'a dreptul: Cunnosci domnia ta multe dómne quare să'ţi semene?

— Eu să'ţi respuuḑu la aquésta? — dar bine 'mi ai sciut à adulà!

— Domnia ta nu poţi respunde; ânsĕ eu cată să o ḑicu... Daqua ce întêmplă quâte o dómnă bună, cà domnia ta, sunt apoi cu sutele quari pentru o vorbă, pentru quea mai mică uitare de datorie sau neputinţă, pun' de svĕntă şi rumpe pelle, cu vergi sau cu curelle, bietelor sclave, sau le chinuescu disgraţiatele cu quea mai crudă mulţumire pentru un capriciu... Nu è adevĕrat?

— Nu potu ḑicce, nu.

— Domnia ta mĕ faci să simţu servitudinea pre quât se póte mai uşóră şi mai dulce; ânsĕ pînă în quelle dupŏ urmă eu nu sunt a mea... Am fost nevoită de à mĕ despărţì de bietul Fergan, omul meu, que a plâns atâta la despărţirea nóstră. Quiue mĕ assigură quŏ 'l voiu mai aflà în Marsillia la înturnarea mea? quŏ nu va fi vêndut şi dus nu sciu unde? Quine mĕ assigură quŏ domnul şi patronul Gremion nu mĕ va vinde quând îi va plăcé şi mĕ va despărţì şi de domnia ta?...

— Îți promit quŏ vei fi tot d'aun'a cu mine.

— Ânsĕ daqua domnul conjugele domniei talle ar' voì să mĕ vêndă, putér'ai óre să'l împedici?

— Ba nu, din disgrație.

— Și cu tóte aquestea, acum o sută de anni tații și mumele nóstre a Galilor erà liberi!... Străbunii lui Fergan erà quei mai tari eroi și capi ai semenției lor.

— O! esclamò Aurelia surrîdênd, fiica unui Cesar n'ar fi mai orgoliósă de à avé un imperator de tată de quât te înfli tu de queea que numesci *străbunii* bărbatului tĕu.

— Orgoliul nu è permis sclavilor, urmò Genevieva cu întristare; tot que dorescu este libertatea... Que am făcut noi qua să o perdem?... Ah! de ar' fi esaudite la ceru dorințele și urările aquestui june din Nazareth!... De aru venì aquelle dille quând nu vor mai fi sclavi!

— Să nu mai fiă sclavi!?... Tu esci nebună, Genevievo; este cu putință un'a cà aquésta? Să nu mai fiă sclavi! cum se póte?... Să le facă viața mai puțin aspră, să le mai îndulcéscă traiul, mai dì, ânsĕ să nu mai fiă sclavi, asta ar' fi cà și capĕtul lumii. Vedi tu, Genevievo, cu unele cà aquestea o strică de tot junele din Nazareth; cu aquésta 'și a făcut atâția persecutori.

— Firesce quŏ'l persecută quei tari și quei fericiți... A séră la cin'a domnului Ponțiu Pilat, unde stam în picióre la spatele domniei talle, nu'mi scăpà nici un'a din vorbele lor. O! cu que turbare, cu que rĕutate, toți erà assupra bietului june.

— Que vei tu, Genevievo? dìsse Aurelia sur-

rîdênd; que è drept, ellu strică; pré a împins'o departe.

— Que! și domnia ta îl accusi?

— Nu; ânsĕ que vrei? s'a pus à attacà pe banchieri, pe cărturari, pe medici, tótă partea sacerdotală, cu un cuvênt pe toți ypocriții, que se țin' dupŏ cum 'mi a spus Ioanna de doctrinele fariseene... Atât îi și lipsesce cuivà qua să péră de tot. Quine se pune cu ast-fel de ómeni n'o scóte la calle.

— Ori-cum, tot è curagiu mare să spuiă quinevà adevĕrul quellor rĕi și să le dea pe față rĕutatea... Și apoi aquest june din Nazareth pe quât è de bun pe atât è și de curagios, dupŏ quâte spune amic'a domniei talle Ioanna... Ea è dómnă avută, nu è sclavă cà mine. Bine veți apoi quŏ ellu nu predică în favórea și interesele ei, și cu tóte aquestea, te uită la dênsa cum îl admiră.

— Aquéstă admirațiŏ din partea unei femei blânde și grațióse, que è drept, spune mult în favórea unui june; quŏci Ioanna cu inima ei quea nobilă n'ar' fi capabilă să admire un omu depravat sau nebun... Que amică bună și amabilă 'mi a dat întêmplarea într'ênsa! Nu cunnoscu nimicu mai tĕnĕr și mai blând cà a ei căutătură, și nimicu mai pĕtrundĕtor cà vocea ei... Ea îmi spune quŏ Nazareanul, quând vorbesce quellor sufferitori, quellor scăpĕtați și copiilor, ia o față divină... nu sciu pînŏ la quare grad; ânsĕ quea que è sigur pentru mine este quŏ chipul Ioannei devine cu adevĕrat cerescu quând începe à vorbi de Învĕțătorul sĕu.

— Audu nisce pași fórte ușori... Nu cumvà và fi venind ea către noi?

— Ea cată să fiă.

Şi în adevĕr, Ioanna, străvestită şi ea în vestminte de bărbat, veni la locul de întêlnire, unde ajjunse pe Aurelia şi pe sclav'a ei.

— Mĕ aşteptaţi póte de mult, Aurelio? ḑisse Ioann'a; ânsĕ n'avuiu que facce, nu putuiu eşì pe ascuns din casă mai nainte de or'a aquésta.

— Ioanno, eu nu mĕ simt nici de cum sigură; fric'a póte quŏ 'mi è mai mare de quât curiositatea... Şi apoi, ia închipuesce'ţi nisce femei de condiţia nóstră să intre în aquéstă orribilă tavernă unde se adună, după cum ḑicu, tot que è mai din tin'a populaçiei.

— N'ai nici o témă: ómenii astia facu cu adevĕrat larmă, sunt urrîţi la vedere, ânsĕ nu sunt rĕi... De doĕ ori pînŏ acum am fost între dênşii, străvestită ast-fel din preună cu un'a din părinţile melle, spre à auḑì pe junele Învĕţător... Taverna è fórte puçin luminată; împregiurul curţii è o galerie fórte întunecósă, de unde veḑi tot fărŏ să te véḑă nimeni; vommu quere acolo o cană de cervogie, şi nimeni nu se va mai uità la noi. Aqui toţi nu se mai occupă de quât de junele Învĕţător, sau în lips'a lui de discepolii sĕi que vin à predicà nuvell'a quea bună... Vino, Aurelio... acum è târḑiu... vino.

— Taci; ascultă! ḑisse Aurelia puind urechea cu inquietudine din partea tavernei. Auḑi aquelle ţipete? Acolo se cértă... O! que locu!

— Asta è semnu quŏ junele Învĕţător n'a venit âncŏ, ḑisse Ioanna; quŏci, cum se arată ellu, de o dată tóte gurele tacu; şi toţi remân cà uimiţi să'l

asculte. De è vre unul mai violent devine blând cà un 'gnellu.

— Apoi, uite Ioanno, veḍi grămméda aqueea de bărbaţi şi de femei cu feçele urrîte, adunaţi la pórtă la lucirea aquellei lanterne?... Aşà te rogu, aştéptă pînŏ să trécă ei de acolo sau să intre în tavernă.

— Vino; nu te teme de nimicu, îţi ḍicu... vino.

— Nu, aşà te rogu, Ioanno, âncŏ un moment... în adevĕr mĕ miru de curagiulu tĕu.

— O! quât pentru aquésta, Iisus din Nazareth pe quât inspiră iertare către quei culpabili, compătimire pentru quei que suffer', pe atât însufflă curagiu şi la quea mai debilă fiinţă... Şi apoi, daqua ai sci quât îi sunt de naturale vorbele! que ingenióse şi pĕtrunḍĕtóre parabole află spre à'şi arătà cugetarea pe înţellessul tutulor, şi mai vîrtos aquestor ómeni simpli pe quari ellu îi numesce *săraci* sau *umili cu mintea*, şi pe quari atâta îi amă! Nu è nimeni, pînŏ şi copii quei mici que sunt amorul şi deboleţea lui, şi copii îi pricepu parabolele şi nu perdu nici o vorbă dintr'însele... Au mai venit cu adevĕrat mai nainte de dênsul şi alţi Mesii, şi au profetisat liberarea ţĕrrii nóstre de sub jugul străinilor, au esplicat Sântele nóstre Scripture, au resipit prin miḍlócele secrete alle medicinei morburi grelle şi disperate; ânsĕ nici unul din aquei Mesii nu a arătat pînŏ acum aquea paţientă blândeţe cu quare junele Învĕţător esplică quellor umili şi mici... tutulor cu un cuvênt, şi îi lumină; quŏci înaintea lui nu mai sunt necredincioşi şi păgâni; ori-que inimă simplă şi bună, numai pentru quŏ è bună, ellu ḍice quŏ è dem-

nă de Împĕrăţia Cerurilor. Cunnosci parabola lui despre quel păgân? Nimicu nu è mai simplu şi mai attingător la inimă.

— Nu, nu o cunnoscu.

— Este quea mai din urmă que am auḑit'o de la dênsul. Parabóla se numesce: *bunul Samaritean.*

— Que va să ḑică Samaritean?

— Samaritenii sunt un popol idolatru que se află dincolo de ultimii munţi ai Judeei. Archiereii se uită la dênşi cà la nisce ómeni escluşi din Împĕrăţia lui Dumneḑeu. Éccŏ aquea parabolă:

„Un om óre-quare *descindeà* din Ierusalem în Iericho şi a căḑut în tîlhari, quari despuindu'l 'l au bătut, 'l au vulnerat şi s'au dus lăssându'l mai mort.

„Şi dupŏ întêmplare un preot *descindeà* assemenea pe callea aquea, şi vĕḑêndu'l pre dênsul a trecut pe allăturea.

„Assemenea şi un levit venind la aquellaşi locu, vĕḑêndu'l trecù şi ellu pe allăturea.

„Iar un Samaritean, *mergênd pe calle*, veni la ellu, şi vĕḑêndu'l fu attins de compătimire.

„Şi appropiindu-se, căutò de plagele lui, vĕrsò oliu şi vin peste dênsele, le bandò; şi puindu'l pe animalul sĕu, îllu dusse la o casă de óspeţi şi căutò de dênsul.

„Şi a doa ḑi eşind şi scoţênd doi dinari, îi dette ospĕtarului şi îi ḑisse: caută bine de dênsul, şi ori-que vei mai dà de la tine, eu quând mă voiu înturnà voiu dà ţie.

„Acum darŏ întrebò Iisus: quare din aquei trei ómeni ţi se pare a fi apprópele quellui que căḑusse în tîlhari?

„Iar (quel întrebat) ḑisse: „Aquella que a practicat misericordia quătre quel vulnerat.“ — „Du-te dar în pace și fă *și tu assemenea*;[1]“ adausse Iisus cu un serrîs cerescu.“

Sclav'a Genevieva auḑind aquéstă recitare nu putù să'și ţiiă lacremele; quŏci Ioanna accentuasse mai vîrtos cu o nespusă blândeţe ultimele vorbe alle lui Iisus: *du-te dar în pace și fă și tu assemenea.*

— Ai dreptate Ioanno, ḑisse Aurelia assorbită în cugete; și un copillu ar' înţellege învĕţătur'a aquestor parabole, și eu sunt cu totul mișcată.

— Cu tóte aquestea, aquéstă parabolă, urmò Ioanna, este un'a din aquellea que au întărîtat mai mult pe archierei și pe cărturari în contra junelui Învĕţător din Nazareth.

— Și pentru que?

— Pentru quŏ într'ênsa arată pe un Samaritean, pe un păgân mai uman de quât un levit și un preot; fiind quŏ aquest idolatru vĕḑênd un frate în bietul uccis de bătaie, îl ajjută, și prin aquésta se face mai demnu de Împĕrăţia Cerurilor de quât quei doi ómeni cuviosi cu inim'a împetrită. Eatŏ cu tóte aquestea, aqueea que inemicii lui Iisus numescu blasfeme și sacrilege...

— Aidem, Ioannă, la tavernă, ḑisse răpede Aurelia; acum nu mai am frică să intru în aquel locu... Nisce ómeni pentru quari se inventă assemenea parabole umanitare și quari le ascultă cu nesaţiu, nu pot' să fiă ómeni rĕi.

— Vĕḑut-ai, scumpă Aurelio? cuvêntul Naza-

[1] Luca, Cap. X, v. 30—37.

reanului 'şi a şì făcut minunea în suffletul tĕu. Veḑi quâtă încredere şi curagiu îţi dă?... vino... vino.

Şi jun'a matrónă luò braçul amicei salle. Amêndoĕ urmate de sclav'a Geneviev'a, se îndreptarò către taverna Onagrei, unde şi ajjunserò îndată.

Aquéstă tavernă, construită cà tóte casele din Orient, se compunea de o curte interióră, de giur împregiur cu pilastri (stîlpi) groşi que susţinea o terraţă şi formà patru galerii sub quari puteà à se retrage bĕutorii în timp de plóie; ânsĕ nóptea aqueea erà senină şi plăcută, şi quel mai mare numĕr din quei veniţi erà aşşeḑaţi în miḑlocul curţii la lucirea cletenată şi roşatică a unei lampe mari de ferru pusă în miḑlocul curţii. Aquest unicu luminariu abià puteà străbatte galeriile pe unde stà assemenea aşşeḑaţi din bĕutori, în quât se puteà ḑicce quŏ aquestea erà mai întunecóse.

Într'un'a din aquelle neguróse retrageri Ioanna, Aurelia şi sclava Genevieva se dusserò spre à'şi luà locul. Trecênd prin mulţimea que erà attunci în mare larmă, vĕḑurò mulţi în trenţe şi fórte scăpĕtat şi cîrpit accoperiţi, femei de o viaţă defăimată, unele, în mare numĕr, fórte miserabil învestite, aveà drept turban quâte o fâşie de pânḑă albă pe capu; altele din contra, purtà rocchi şi acconciature de stofă preţiósă, ânsĕ fórte tăvĕlite, cum şi brăçelle, colane, cercei de aramă cu petre mincinóse; faç'a le erà spoită cu albu şi roşu, pe sub quare nu se puteà ascunde o pelle vestedă şi sbîrcită; iar amarul unei inime sfîşiate que străbăteà pînŏ prin bucuria chiuitóre şi esagerată, erà quel mai eloquent semnu que arătà du-

rerea, remuşcarea şi ruşinea despre trista lor esistenţă de curtesane.

Între bărbaţi unii semĕnà rupţi, stătuţi de neavere şi lipsă, alţii aveà un aer sĕlbaticu, feros şi cuteḍător; mulţi purtà la cingĕtóre nisce arme ruginite, sau stà reḍemaţi în quâte o bâtă lungă, que se terminà într'o măciucă de ferru. În altă parte se cunosceà dupŏ carcanele lor de ferru, dupŏ capul descoperit şi ras, sclavii domestici ai offiţerilor şi altor domni romani. Mai încolo, infirmi în ţrenţe stà pe pământ lângŏ kîrgele lor; mume îşi ţineà în braţe copii amalaţi, paliḍi, magri, uscăţivi, şi pe quari nu'i accoperià de quât cu a lor căutătură attentivă, umedă şi temĕtóre (şi quât è de rece căldurósa căutătură a unei mume que n'are de nici unele înaintea fiiului sĕu în agonie!) Aquestea aşteptà pe junele Învĕţător din Nazareth que aveà atâta putere în art'a de à vindecà şi à dà sănĕtate.

Genevieva, dupŏ quâte-va vorbe schimbate între doi ómeni bine îmbrăcaţi ânsĕ cu o figură sardonică şi aspră, devinò quŏ aqueia cătà să fiă emissarii secreţi cu quari se servia archiereii şi cărturarii spre à spionà vorbele Nazareanului, şi a'l facce à cădé în curs'a unei încrederi imprudente.

Ioanna, mai cuteḍĕtóre de quât amica ei, făcù aquesteia drum printre mulţime, ochind o mésă neoccupată que erà la întunerecu dupŏ unul din pilastri galeriilor. Femeea domnului Chusa se aşseḍò acolo cu Aurelia şi querù o cană de cervogie la un'a din fetele tavernei, unde Genevieva în picióre lângŏ dómna sa, nu perdeà din vedere pe aquei doi emis-

sari ai fariseilor, și ascultă cu nesațiu tóte quâte se vorbiă împregiurul ei.

— E târdiu, dișse cu întristare o femee junĕ și bellă âncŏ către una din compagnele salle, que erà la o mésă înaintea ei, și a quăria façă cà și a ei erà numai dres dupŏ datina curtesanelor; cum se vede Iisus din Nazareth nu vine astă séră.

— Quine îți stricĕ? dișse quea-l-altă cu un ton de imputare! Ia drumul d'a lungul și vino pînŏ aqui să stai cu gur'a căscată așteptând, unde ne puteam ducce à ne preâmblà împregiurul scăldătórii, și acolo vre un centurion roman cărăuiu, cu capul între urechi, sau vre un cărturar or cuvios de fariseu, strecurându-se și rădênd murii cetății cu nasul ascuns în vestmênt, ne ar' fi luat și ammu fi aflat que să cinăm astă séră. Să nu' te audu quŏ te plângi, Olibo, de ne vommu culcà astă séră nemâncate: singură 'ți ai cătat'o.

— Pâinea que eram să căpĕtăm mi se pare așà de amară în quât nu'mi pare nici de cum rĕu quŏ am perdut'o.

— Amară, or nu,... è tot pâine... și quând îi è cuivà fame... o mănâncă.

— Ascultând vorbele lui Iisus, respunse cu blândețe quea-l-altă curtesană, așu fi uitat famea....

— Tu a să 'nnebunesci, Olibo... cu vorbe nimeni nu'și împacă famea.

— Vedi-quŏ, vorbele lui Iisus spun' tot d'auna iertare, misericordie, charitate... și pînŏ acum n'am audit ómenii vorbind pentru noi de quât cu aversiŏ și disprețu!...

Și curtesana rĕmase cu fruntea în mâini și cufundată în cugete.

— Singulară fétă esci tu Olibo! urmò queca-l-altă. În fine ori quât de fantasticu ar' fi, nu vedi tu quŏ n'a s'avem astă séră nici aquea cină de vorbe? Quŏci Nazareanul nu mai vine acum; è pré târdiu.

— Facă a tot potentul Dumnedeu să viiă! suspinò o biată femee que stà jos pe pământ apprópe de aquelle doĕ curtesane și'și țineà în braçe copillul amalat. Eu am venit pe jos de la Bethleem qua să rogu pe bunul nostru Iisus spre à dà sănĕtate copilliței melle. Nici n'a mai stat cà dènsul altul pentru rellele copiilor! și în locu de à'i dà quevà pentru consiliurile lui, din contra ellu îți mai dă cu que să cumperi quâte un'a alt'a.

— Pe pântecele lui Solomon! și eu sperŭ quŏ amicul nostru Iisus va venì astă séră, strigò un omu nalt, cu chipul sĕlbaticu și cu o barbă lungă sbîrlită, legat la capu cu o fășie de turban roșie, îmbrăcat cu o sagullă de pĕru de cămillă numai petice, strîns peste miḑlocu cu o funie de quare atêrnà un cuțit latu, ruginit și fărŏ thécă; mai țineà în mână și o bâtă mare cu o măciucă de ferru în capĕt. — Daqua bravul nostru amicu din Nazareth nu vine astă séră, 'mi am perdut apoi nóptea fărŏ sâ capĕtu nimicu: quŏci mĕ învoissem à însoçì pe un călletor quărui îi erà fricĕ să se ducă singur de la Ierusalem la Bethania, temêndu-se să n'aibă întêlniri relle.

— Ia mi te uită la el spênḑuratul cu chipul lui patibular, și cu aquea cuțetóie! è numai bun să'l iei să te appere la drum: cu unul cà ast'a poți fi cà

şi cu ḑece tîlhari pe calle! ḑisse încet către compagnonul sĕu unul din quei doi emissari que stà nu departe de Genevieva.

— Ţi ar' fi despuiat sau şì uccis cà pe dênsul, pe bietul căllĕtor que 'l ar' fi luat cu sine, respunse quel-l-alt.

— Aşà de adevĕrat precum mĕ chiemu Bananìa! îşi urmò vorb'a omul cu cuţitul mare. Nu 'mi ar' fi părut nici de cum rĕu de queea que am perdut de la căllĕtorul que mĕ quereà à'l însoçì, daqua amicul nostru din Nazareth venià astă séră... Mult îmi place mie omul aquesta! Suffletul 'mi aşu pune pentru dênşul. Ellu te consolă şi te face à tîrrî cu bucurie dupŏ tine nevoile şi sufferinţele. Îţi demonstră uite, cuŏ mare şi cocoşată quât è cămilla tot ar' puté trece prin urechile acului, ânsĕ quând è vorb'a de aquesti înrĕutăţiţi de îmbuibaţi cu bunurile pămêntului, să nu mai spere nimicu: Pórta Paradisului este fórte strimptă pentru dênşii; de ei nici nu se scrie p'acolo: şi aşà şi este. Ei se îngraşă d'aqui. Heei! que mai fripture cà de nisce claponi or să mai facă dracii dintr'ênşii la a bucătărie a lui Belzebuth! Bine quă noĕ astora scăpĕtaţilor chinul lor pe queea-l-altă lume nu ne face nici cald, nici frigu, nu ne împle nici fólele, nici pung'a... ânsĕ nu sciu de que, quŏ ne mai uşuréḑă par' quŏ niçel inim'a... Ḑille şi nopţi întregi aşu petrece să'l ascult colea detunând asupra archiereilor şi cărturarilor şi tutulor ypocriţilor de farisei. Şi bine le face, pe barba lui Melchisedech, bine le face; quŏci cată să'i auḑă quinevà, qua să scie quine sunt: Quând te adducu din pĕcate înaintea tribunalului lor pentru vre o neputinţă sau

împuçinare, cà omul, ei nu mai sciu alt'a de quât: *„haide! la închisóre! la çepi! la verigi și la nuelle, tîlharule! sceterat, tăciune al Iadului! fiiul Satanei!“* și alte assemenea tot dupŏ carte. Pe nasul lui Ezechiel! credu ei óre quŏ asta è mițlocul d'à morigenà pe ómeni? Nu sciu pĕcătoșii! quŏ un callu que nu suffere boldul și pintenele mai adesea ascultă de limbă? Amicul nostru din Nazareth o scie aquésta fórte bine; quŏci și alaltă ieri ne țiceà: „Daqua fra„tele tĕu a pĕcătuit assupra ta, ia'l la o parte... și „daqua se repente iartă'l.[1]“ Asta vĕțu și eu quŏ è vorbă. Quŏci, uitĕ-mĕ, pe urechile lui Melchisedech! eu unul nu sunt așà de delicat și benin cà un 'gnel pascal... Nu, vĕ spuiu curat, quŏ nu; quŏci è de mult de quând ducu o viață plină de amar și de nevoi; inim'a mea, n'a mai avut repaos: ciocănită neîncetat de réoa sórtă mi s'a asprit așà de tare cà și pellea, cà și capul. De doĕ-țeci de anni tată meu m'a dat afarŏ din casă pentru o nebunie de junețe; d'attunci n'am trăit de quât tot prin cîrligele și laçele Dracului... Apoi appucă-te să pui frêul unui asin sĕlbaticu, quŏ tot mai currênd ai eși la căpĕtêiu; iar cu mine nu merge lucru tot ast-fel; fite-cum nu póte quineva să mĕ înfrêne. Cu tóte aquestea, uite pe credința mea de Banania! o singură vorbă s'audu din gura aqueea blândă a amicului nostru din Nazareth, și peste capu m'așu ducce pînŏ la marginile lumii.

— De nu va venì Iisus, luò vorb'a un altul, ne va trimitte neappĕrat pe vre unul din discepolii

[1] Dupŏ Lucà Cap. XVII. v. 3.

sĕi spre à ne dà de scire, și à ne predicà nuvella quea bună în locul Maestrului.

— Quând nu è plăcintă de flóre de făină frĕmêntată cu miere, mănâncă quinevà și pâine de orz sau de secară, ḑisse un querșĕtor, încovoiat sub sarcina bĕtrânețelor. Cuvintele discepolului sunt minunat de bune; alle Maestrului ânsĕ sunt și mai bune...

— Veḑi bine, adausse un alt bĕtrân querșĕtor, noi, de cum ne-ammu născut gemem în disperațiŏ, și Ellu numai venì să ne consóle, dându-ne speranț'a eternității. Dumneḑeu nu puteà facce mai mult...

— Veḑi bine! affirmò altul; quŏci de quând lumea scăpĕtații și asupriții gemu fărŏ consolațiŏ; și quine va fi Dumneḑeu aquella tace, și stă locului; Amicul nostru!...

— Iisus ne spune quŏ noi nu suntem mai pre sus de quât domnii nostri, ḑisse un sclavu que stà cu fruntea în mână. Așà daqua suntem queea que sunt și ei, cu que drept ne țin ei în servitudine?

— Firesce, respunse altul cu o amărăciune sarcastică, firesce pentru quŏ ei sunt o sută de domni d'o parte și noi ḑece mii de sclavi de alta! Aquesta è dreptul. Dreptul roman, auḑit'-ați voi! dreptul que numai cărturarii îl sciu; dreptul que toți preoții din lume, complicii domnilor și tyrannilor îl bine-cuvêntă și îl susțin'! Và venì ânsĕ și dreptul nuvellei quellei bune (dreptul evangelicu). Pînŏ attunci patiență! Va veni o ḑi quând vom sci și noi numĕrà; și numĕrà-vommu, și vommu afflà și pe domnii nostri; și numĕrà-vommu și vommu afflà și numĕrul nostru. Attunci din una, doĕ, trei... n'are încotrò, cată să

ésă și să se împlinéscă vorbele lui Iisus. „Quei d'ên-„téiu vor fi quei din urmă, și quei din urmă vor fi „quei d'âuteiu.“

— Noĕ artisanilor, lucrătorilor din cetăți și laboratorilor din sate, que prin greutatea dărilor și angariilor, prin lăcomia dregĕtorilor, prin fermecele mijlocitorilor de samsari și de traficori rĕmânem adesea fără pâine și despuiați precum și femeile și copii nostri; noĕ, bunul Învĕțător ne ḑice: „Nu vĕ „turburați, aveți pacea sufletului; quŏci Dumneḑeu „Tatăl nostru provede pentru înfrumusețarea crinu-„lui câmpurilor.... pentru nutrimentul passerilor... „Veni-và o ḑi quând nimicu nu va lipsi voĕ.“

— Așà, așà, quŏci Iisus ḑice și aquésta: „N'a-„veți nici aur, nici argint, nici monetă în punga vó-„stră, nici sacu pentru drumul vostru, nici vestminte, „nici încălțăminte, quŏci aquella quare lucreḑă me-„rită de a fi nutrit...“

— Éccŏ Învĕțătorul! éccŏ Maestru! strigarŏ quâți-và insi que erà lûngă pórta tavernei, éccŏ Domnul! éccŏ amicul nostru!

La vorbele aquestea se făcù o mare mișcare în tavernă. Aurelia, împinsă de curiositatea sa și de emoțiunea generală se sui pe un scaun cà și Genevieva, sclava, spre a vedé mai bine pe junele Învĕțător. Se amăgirŏ âusĕ în așteptare: quŏci nu erà Iisus, ci Petru, unul din discepolii sei.

— Dar Iisus? strigarŏ toți de o dată.

— Unde è?

— Que? Nazareanul nu vine astă sĕră?...

---

[1] Dupŏ Matheiu Cap. X. v. 9.

— Nu vommu vedé pe amicul nostru? pe amicul quellor scăpĕtaţi şi amĕriţi?

— Simon Zilotul, Juda şi eu eram cu dênsul, respunse Petru, quând la porţile cetăţii o biată femee, vĕdêndu-ne trecênd, rugò fórte ferbinte pe Învĕţătorul să intre spre a vedé pe fiiă-sa amalată. Nu putù să n'o asculte, ţinù cu sine pe Juda şi pe Simon, şi mĕ trimisse pe mine la voi, dicêndu'mi să vĕ spuiu quŏ quei que au nevoie de dênsul să'l aştepte aqui, quŏ vine numai îndată.

Vorbele discepolului allinarŏ impaţienţ'a mulţimii, şi Banania dísse lui Petru:

— Pînŏ un'a alt'a, aşteptând pe Învĕţătorul, spune-ne noĕ despre dênsul; spune-ne nuvella quea bună. Apprópe sunt timpii aqueia quând aquesti gŏmani al quărora pântece se îmbuibă şi se rŏtundă pe quât al nostru sécă şi se lignesce, quând aquesti gŏmani nu vor mai avé spre a se îngrăşà de quât puciósă şi păcură apprinsă d'a Iadului?

— Adevĕr dicu voĕ, timpii se appropiă, strigò Petru suindu-se pe o bancă. Timpii vin', cà şi negur'a norilor încărcaţi de tempestă şi de fulgere. Au dórŏ Domnul n'a dis prin vocea profeţilor: „Tri„mitte-voiu angelul meu que và preparà callea înain„tea mea?[1]“

— Aşà este, aşà este! strigarŏ mai mulţi; aşà este, profeţii 'l au annunţat.

— Quare este angelul aquesta? urmò Petru, quare este aquel angel de quât însu'şi Iisus, Învĕţătorul nostru, Mesia... singurul, adevĕratul Mesia?...

---

[1] Malachia C. III, v. 1.

— Așà, așà ellu este!

— Ellu este aquel promis!

— Ellu este adevěratul Mesia.

— Și aquest angel, preparând callea que ḑice Domnul prin vocea profeților, urmŏ Petru: „Attunci, „appropià-mĕ-voiu de voi spre à facce judecata mea; „nu voiu întârdià de à dà mărturie assupra aveveni-„natorilor, assupra sperjurilor, assupra quellor que „ținu cu forță salariul lucrătorului, assupra quellor „que împilă pe vĕduvă, pe orfan, și pe quel străin, „fărŏ să'i mai țiiă tém'a de mine.[1]“ Au dórŏ Domnul n'a mai ḑis âncŏ: „Sunt o stirpe de ómeni ai „quăror dinți le sunt săbii și quari se servu cu dên-„șii cà cu nisce cuțite assupra aquellor'a que n'au „nimicu pre pămĕnt[2]...?“

— Daqua aquéstă stirpe de ómeni au dinți cà cuțitele, strigò Banania puind mâna pe cuțitul sĕu; apoi și noi vommu muscà cu alle nóstre.

— Oh! să viiă o dată ḑioa în quare să fiă judecați aqueia que țin' salariul lucrătorilor, și eu voiu denunță înaintea domnului pe banchierul Ionà! ḑisse un artisan. M'a pus să'i lucreḑu nisce lemnării în în salla lui de ospețe, și momindu-mĕ quŏ pe tótă sĕptĕmâna mĕ voiu folosì cu o ḑi, m'a pus să'i lucreḑu Sâmbăt'a pe ascuns, ḑicêndu'mi quŏ ellu scie carte și quŏ nu è pĕcat pentru quei neavuți. Apoi quând a fost la plată dupŏ que 'i am terminat lucru. n'a voit să'mi o dea... Am vrut apoi à mĕ plânge, și ellu m'a speriat quŏ mĕ và denunță la archierei cà p'un nelegiuit și profanator de ḑillele sânte. Que

[1] Malachia Cap. III, v. 5.
[2] Idem Cap. XXX. v. 14.

să facu? quând appuci o dată a fi dus înaintea archiereilor, acolo nu te aștéptă de quât închisóre, și apoi famea copiilor și femeei. Doĕ mâini are și bietul lucrător; o dată închis, piere și ellu și ai lui de fame.

— Și pentru que banchierul Ionà 'ți a ținut salariul? urmò Petru; pentru quŏ dupŏ cum dice profetul: „Lăcomia (cupiditatea) este cà lipitórea: ea „are doĕ fete que nu încetéḑă de a tot striga: *ado! „ado!*[1]

— Și aqueste lipitori fărŏ saţiu, nu va venì o ḑi, adausse Banania, quând să verse tot sângele que sug de la bieți lucrători, de la vĕduve și de la orfani?

— Ba va venì, va veniì, respunse Petru. Profeții nostri și Iisus au annunțat'o: „Pentru aqueia „và fi Iadul și grinţarea dinţilor... ânsĕ secara que „înnécă grêul quel bun, smulsă o dată afarŏ, regii „cumpliți, avarii, usurierii (cămătașii) stirpiți de pe „faça pământului, al quăror must ei îl sug'; và venì „ḑioa fericirii pentru toți, și dreptatea pentru toți; și „ḑioa aqueea venind, ḑis'au profeții, popolii nu se vor „mai armà unii în contra altora, săbiile lor vor fi „prefăcute în *sape*, și lancele lor în *secere*. O națiŏ „nu và mai ardicà sabia în contra alteia, rebellele „vor încetà, și fiă-quare se va așseḑà sub viia sa or „sub figul sĕu fărŏ a se temè de nimeni. Fapta drep„tății va fi assigurança, încrederea, pacea și ferici„cirea fiă-quăruia.[2] — În timpii aqueia în fine lupul „(de arhiereu și de banchier) va locuì d'allăturea cu „'gnellul (de laborator, de vĕduvă și de orfan); Leo-

[1] Proverbi (Parimii) Cap. XXX, v. 15.
[2] Isaia Cap XVI, v. 8—9. — Cap. XLII, v. 1, 6, 7.

„pardul (de patrician) se va culcà lîngŏ căprióră (de „câmpean și de muntean); și Leul (de Imperator și „rege) și óiea (de popol) vor locuì împreună și un „copillu micu va puté conducce pe toți[1] (atâta va fi „de facilă guvernarea unde va domnì Dreptatea!)“

Aquéstă descriere a păcii și a fericirii universale făcù o profundă impressiŏ assupra auditoriului lui Petru. Mai mulți strigară de o dată:

— O! viiă timpii aqueia!... quŏci spre que è bun de à se înjunghià popol cu popol?

— Que de sânge perdut!

— Și quine se folosesce dintr'ênsul? Faraonii de conquistatori și de domnitori... Omenii sângiurilor, ai resbellelor și ai răpirii.

— O! viiă timpii aqueia de fericire, de dreptate și de blândețe; și, dupŏ cum ḑicu profeții, un copillu micu ne-ar' puté conducce pe toți.

— Fără îndoială, un copillu micu ar' fi de ajuns... quŏci vommu fi blânḑi, pentru quŏ vommu fi ferici, prorupse Banania, unde acum suntem așà de 'naspriți de chinuri și de dureri în quât sute de giganți nu ne ar' puté ține și astêmpĕrà.

— Și timpii aquestia venind, urmò Petru, avênd toți aqueeași parte la bunurile pământului, fecondat prin lucrarea fiă-quăruia, toți fiind siguri de à trăì în pace și fericire, attunci nu se vor' mai vedé trîntorii bucurându-se de fructul laborii altuia. Au dórŏ nu a ḑis Domnul prin vocea profetului? „A-„vut-am assemenea în horróre tótă lucrarea întru

[1] Isaïa Cap. XII, v. 6, 7.

„quare cu sudori m'am applicat sub sóre, daqua a „cătat să las fructul la alt omu que mĕ và mosteni.

„Quŏci un om lucrédă cu înțellepciune, cu sci-„ință și cu industrie și va lăssà tot que a produs și „agonisit la un om que nu a lucrat... Și quine scie „de va fi înțellept sau nebun?

„Deci écco o vanitate, și o mare durere a sufletului.[1]"

Și voi sciți, adausse Petru, quŏ înțellepciunea lui Solomon fiiului lui David este așà de sântă cà și dreptatea. Ellu încheiă prin urmare, quŏ aquella que nu a lucrat nu se cuvine à se bucurà de lucrarea altuia.

— Ansĕ, daqua am copii? strigó unul; daqua lipsindu-mĕ de somnu și de jumĕtate din pâinea mea din tóte ḑillele, prin economie și punere d'o parte a-jungu à adunà quevà pentru dênșii, que firesce nu simt, nu cunnoscu quâte am sufferit eu pînŏ să adun qua să le pot lăssà aquellea; este óre nedrept de à le lăssà averea mea?

— O! pentru Dumneḑeu! strigò Petru; quine vĕ vorbesce despre starea de acum a lumii și a lucrurilor? quine vĕ vorbesce de timpii de astădi quând quel tare împilă pe quel fărŏ putere, quând quel a-vut stórce pe quel scăpĕtat, quând domnul dispune cà de un lucru de sclavul sĕu? În timp de tempeste și crivețe fiă-quare își face cum póte un adĕpost pentru sine și pentru ai sĕi: și este fórte cu dreptul... Ansĕ quând vor veni timpii promiși de profeți, aquei timpi divini quând un sóre (numit Dreptatea), un sóre

[1] Ecclesiastă Cap. II, v. 18, 19, 21.

bine-făcător vă străluci neîncetat, quând nu vor mai fi tempeste şi criveţe (nedreptăţile de astăḑi que mĕtură şi cenuş'a din cămin); quând nascerea fiiă-quăruia prunc vă fi salutată prin cântări de bucurie, că o bine-facere a lui Dumneḑeu; quând mum'a nu va mai concepe în lacremele sclaviei şi miseriei, quând mum'a nu va mai plânge quă a născut în lume un sclav sau un querşĕtor. Astăḑi omul se concepe în lacreme şi móre iarăşi în lacreme, unde attunci în bucurie vă fi conceput, cu voie bună vă trăi, şi mórtea îi vă fi fără durere pentru quei que lassă dupŏ sine. Astăḑi travalliul este împilător şi dureros, pentru quŏ fructele lui le ia altul; attunci vă fi o mulţumire şi va appropià pe Omu de Creatorul a tóte. Multe şi copióse vor fi fructele pămêntului *promis*... de Dumneḑeu; fiă-quare assigurat şi în pace pentru viitorul copiilor sei, nu vă mai avé à se sfărîmà cu inim'a spre à grămmĕdì, à facce jumĕtate din pâinea sa, à se rumpe subt greutatea laborii şi travalliului peste mĕsură... Nu, quând vă veni aqui jos, dupŏ rug'a Învĕţătorului nostru, Împĕrăţia lui Dumneḑeu quare è a Dreptăţii, fiă-quare va lucrà pentru toţi, şi fiă-quare se va bucurà de travalliul tutulor.

— Unde acum, ḑisse artisanul que se plânsesse de nedreptatea banchierului Ionà, toţi lucréḑă numai pentru quâţi-và, şi aquesti quăţi-và nu lucréḑă pentru nimeni, şi se bucură de travalliul tutulor.

— Ansĕ pentru unii că aquestia Învĕţătorul nostru din Nazareth a ḑis: „Fiiul Omului va trimitte „angelii sĕi quari vor' adunà înaintea lui tóte limbele „şi'i vă despărţi pe dênşii unul de altul precum pă„storul desparte caprele din oi; — şi vă ḑicce quel-

„lor rĕi (quellor que trăiescu din sudórea altuia): „Duceţi-vĕ de la mine blestemaţilor în focul eternu „unde sunt plângerea şi grinţarea dinţilor.[1]“

— Şi fórte cu dreptul va fi, ḑisse Oliba curtesana; au nu sunt aquestia que ne forţă à ne vinde corpul spre à scăpà de grinţarea dinţilor que adduce famea?

— Nu sunt ei que forţă bietele mume, à speculà cu copii lor qua să nu'i vĕḑă murind de fame şi de miserie? ḑisse o altă curtesană

— Oh! quând va venì darŏ ḑioa Dreptăţii?...

— Vine, se appropiă, respunse Petru cu o voce resunătóre; quŏci rĕul, nedreptatea, violenţ'a sunt pretatindeni, nu uumai aqui în Judeea, ci în lumea întrégă quare astăḑi è lumea romană... O! rellele, sufferinţele în Israel nu sunt nimicu pe lângŏ quelle que împilă quelle-l-alte naţii!... Tot pămêntul se lamentă şi sângeră subt întreitul jugu al cruḑimii, desfrênării şi răpirii romane. De la o margine la alta, din Syria pînŏ în Gallia împilată nu se mai aude de quât sunetul férrelor şi gemetele sclavilor striviţi sub travalliul neomenos: svênturaţi între svênturaţi, sudă sânge prin toţi porii!... Mai de plâns de quât féra pădurii que móre în vizuina sa, sau de quât vita de labóre que móre în staulul sĕu, aquesti sclavi sunt chinuiţi, sunt uccişi, sunt daţi dupŏ plăcerea sau capriciul domnilor la dinţii férelor sĕlbatice!!! Popolii generoşi cà Grecii şi cà Galii, de se încércă a'şi rumpe catenele, Romanul îi înnécă în sângele lor, sau que è şi mai rĕu în corrupţia lor... Adevĕr ḑic voĕ, în numele lui

[1] Dupŏ Matheiu Cap. XXV, v. 31, 32 şi 41.

Iisus din Nazareth, quŏ rĕul a ajuns în culme; și starea aquésta nu mai póte ducce mult.

— Nu! nu strigarŏ mai mulți; starea aquésta nu mai póte ducce mult.

— Învĕțătorul nostru este întristat, urmŏ Petru. Oh! întristat pînŏ la mórte cugetând la rellele înfiorătóre, la atâtea resbunări, la atâtea și atâtea întórceri înapoi que atâțea secoli de nedreptate au să le ammuțe cà pe nisce fére descatenate asupra pămêntului... Alaltă ieri la Bethleem Învĕțătorul ne dicea aquestea:

„Quând veți audi de resbelle și de revoluții, „nu vĕ speriați: quŏci aquestea se cade să fiă întêiu; „ci nu và fi îndată capĕtul;[1]

— Ascultați, strigarŏ mai mulți de o dată, ascultați!

— „Se va vedé, adausse Iisus, se va vedé „sculându-se popol peste popol, și regat peste regat „și ómenii se vor uscà de frica și de așteptarea quel„lor que vor să viiă peste lume, quŏci vîrtuțile ceru„rilor vor fi sbucinate...“

Un uet surd de înfiorare circulŏ prin mulțime la aqueste profeții alle lui Iisus din Nazareth rapportate de Petru; și mai mulți strigarŏ de o dată.

— Mari semne vor fi pe cer! mari tempeste au să se spargă!

— Cu atâta mai bine! quată să se spargă o dată norii aquestia de nedreptate qua să se curețe o dată cerul, și sórele eternu al Dreptății să pótă luminà!

— Și de vor' grinți dinții aqui pe pămênt mai

[1] De la Luca Cap. XXI, v. 9.

nainte de à se ducce a 'mi'i grinţà în focul eternu, aquesti îmbuibaţi fără răr̆unchi, aquesti archierei, aquesti regi de fàraoni coronaţi! singuri 'şi au căutat'o, strigò Banania, singuri 'şi au căutat'o!

— Aşa! aşa!... pré adevĕrat, strigarŏ quei mai mulţi.

— Oh! urmò Banania; nu è să ḑici de astăḑi quŏ profeţiile le strigă la urechi: îndreptaţi-vĕ, fiţi buni, fiţi drepţi, aveţi simţire pentru quei que suffer'! uitaţi-vĕ mai bine la queca que este sub piciórele şi la piciórele vóstre de quât să vĕ miraţi întindechindu-vĕ cà într'un spechiu în orgoliul vostru. Que! îmbuibaţi pânŏ în gût ajungeţi d'a rempinge mâncările quelle plăcute şi căḑeţi înecaţi de vin lûngŏ cupele vóstre pline pînŏ peste margini! Apoi vĕ întrebaţi: pune-voiu astăḑi vestmèntul de erminu cusut cu aur sau quel de catifé cusut cu arginţ? Iar apprópelui vostru îi clănţenescu dinţii de frigu sub trenţele que le ia vêntul; nu póte svênturatul gustà nici din firimiturele vóstre; 'l aţi bate şi 'l aţi uidui mai rĕu de quât pe un câine de 'l ar împinge famea à veni să lingă blidele de la ospeţele vóstre!... Pe rerunchii lui Ieremia! ba âncŏ pré mult au ţinut timpii aquestia.

— Mult! mult! strigarŏ unul dupŏ altul, mult au ţinut timpii aqueştia. Suffere bietul omu, suffere şi iar mai suffere; ânsĕ sufferinţa are şi ea capĕtul sĕu. Paţienţa cată şi ea à stà o dată cum stă şi boul de sargin'a mare şi de labórea lungă.

— Ba nu ḑici bine! Boul şì quel mai trăgĕtor şi blând cată pînŏ în fine à se întórce asupra boldului que 'l împinge.

— Și que bold mai împingĕtor de quât famea!

— Așa! urmò Petru, timpii aquești pré mult au ținut; și de aqueea Iisus Învĕțătorul nostru a ḑis:

„Spiritul Domnului peste mine, pentru quare „m'a uns; trimisu-m'a spre a annunță nuvella quea „bună către quei scăpĕtați și amărîți; spre à vin- „decà pe quei sdrobiți cu inima; à predicà quel- „lor în servitudine liberare, orbilor vedere; spre à „trimitte la alle salle liberi pe quei striviți sub greu- „tatea férrelor; spre à publicà annul plăcut Domnu- „lui în ḑioa quând își và resbunà ellu despre inne- „micii sĕi.[1]“

Aqueste vorbe alle Nazareanului rapportate de Petru deșteptarŏ un nuou entusiasmu, și Genevieva audì pe unul din quei doi emissari secreți ai cărtu- rarilor și archiereilor ḑicênd către compagnonul sĕu:

— De astă dată Nazareanul nu mai scapă. Nisce vorbe cà aquestea întrecu pe tóte; nimicu nu è mai furibond și mai incendiariu...

Ansĕ o nuoă și mare rumóre se întinse îndată afară din tavern'a Onagrei, și nu erà de quât o stri- gare repetată de toți:

— Ellu este! Ellu este!

— Amicul nostru!

— Éccŏ'l! Iisus al nostru, éccŏ'l!

[1] Luca Cap. 18 și 19, — și Isaia.

III.

Mulțimea que erà în tavernă, aflând quŏ de astă dată vine cu adevĕrat Iisus din Nazareth, se sculò, alergò îndesându-se spre à întêmpinà pe junele Învĕțător. Mumele cu copii lor în braçe se strecurarŏ spre à ajunge mai nainte lûngŏ Iisus; infirmii luându'și kârjele, rugà pe quei de lûngŏ dênșii à le facce locu. Atâta erà de pătrunḑĕtóre și charitabilă influința Fiiului Mariei în quât quei sănĕtoși se dà în lături spre à facce locu să ajungă la dênsul mumele și quei sufferitori.

Ioanna, Aurelia și sclava aquesteia simțirŏ aquecași mișcare generală; Genevieva mai vîrtos fiiă, femee și într'o ḑi póte mumă de sclavi, simțià o mare bătaie de inimă la vederea aquelluia que venià dupŏ cum ḑicea spre à annunța sclavilor liberarea, și spre à trimitte liberi la alle sălle pe quei striviți sub férrele lor.

În fine Genevieva îl vĕḑù.

Fiiul Mariei, amicul copiilor, mumelor scăpĕtate, sufferitorilor și al sclavilor, erà învestmêntat cà și quei-l-alți Israeliți compatrioți ai sĕi. Purtà o tu-

nică de lână albă strînsă pe tallie cu o cingétóre de quare atîrnà o eleimonisieră sau o tescuță cu ajutóre destinate pentru quei lipsiți. O mantă sau un vestmênt pătrat de culóre albastră se drapà pe umerii sĕi. Părul sĕu lungu și blond cà aurul cădeà de fiă-quare parte și'i încadrà pallida față de o blândețe angelică; buḑele'i și bărbia erà umbrite de nisce fulgi ușori cà mĕtassea în luciri daurii cà și capellura lui. Aerul îi erà cordial și familliar; strânse cu frăție tóte mâinile quâte i se întinserŏ. De mai multe ori se plecò spre à sărutà copii desculți, que se țineà de pólele vestmêntului lui, și surrîḑênd cu bunĕtate, ḑisse către quei que îl încongiurà:

„— Lăssați, lăssați să viiă la mine pruncii aquestia!“

Juda, omu taciturnu, cu faça negurósă, cu ochiul înfipt, din preună cu Simon[1] îl însoçià și fiă-quare purtà quâte o cutie, din quare Fiiul Mariei dupŏ que întrebà pe fiă-quare amalat, și îi ascultà cu luare a minte respunsul, luà medicamente sau balsame și dà infirmilor și mumelor que venià spre à quere ajutorul sciinței lui, sau pentru sine'și, sau pentru copii lor. Adesea pe lîngŏ învĕțăturele și balsamele que dà, Iisus mai făceà și quâte un dar în arginți que scotea din eleimosiniera sa. Atâta tot scósse și dette și la o parte și la alta, înquât mai băgând de ultima óră mâna în tescuță surrisse cu întristare afflându-o cu totul deșértă și mai întorcêndu-o să mai affle quevà înălțò din umeri cu o blândețe durerósă que îți pătrundea inim'a, și quare arătà

[1] Zelotul.

quŏ nu mai are nimicu. Attunci aqueia pe quare îi ajutorasse cu balsamele şi învĕţăturele salle cum şi cu arginţii sĕi, mulţumindu'i cu affecţiŏ, ellu le ḑisse:

„Domnului Dumneḑeu, Tatăl nostru al tutu-„lor, quarele este în ceruri se cuvine à mulţumì, iar „nu mie. Pacea fiă cu voi!“

— De îţi este tesaurul de argint deşert, amicul nostru, îţi rĕmâne un tesaur nedesecat, tesaurul cuvintelor talle, ḑisse Banania; quŏci străbătusse în fine şi ajunsesse attunci pînŏ la Iisus din Nazareth, şi îl contêmplà cu atât respect şi întinerire în quât se părea cuivà quŏ nu mai erà aquel omu sălbaticu şi urrît.

— Fărŏ îndoială, ḑisse altul. Spune-ne noĕ, Iisuse, de aquellea quare noi quei umili şi mici te înţellegem.

— Aşà, aşà! bunul nostru Iisus, adausse un copillu que se strecurasse pînŏ la dênsul şi'l ţineà de pulpan'a vestmêntului; mai spune-ne, dulcele meu Iisus, vre-o parabolă de aquellea que atâta ne placu în quât le ţinem minte cà pe apă şi le repetăm a casă la mumele nóstre.

— Nu nu, parabole mai la urmă, ḑisserŏ unii; acum mai întêiu vre o cuvêntare de aquelle frumósele que pune la locul lor pe avuţii cumpliţi pe quei tari şi pe quei îngònfaţi...

— Şi mai vîrtos, amicul nostru, adausse Banania, mai spune-ne quând aquesti faraoni se vor înturnà la Belzebuth, maestru şi domnul lor.

Ansĕ Fiiul Mariei surrîḑênd arătò cu mân'a pe copillul quare se rugasse querênd parabola, şi luându'l îl pusse pe genuchile salle aşşeḑându-se lîngŏ

o masă. Cu aquésta Fiiul Mariei arătò quŏ voiesce să împlinéscă mai ântêiu voiea copillului...

Toți attunci se grămmĕdiră cu mare luare a minte împregiurul lui Iisus... Copii que îl amà atâta se pusserŏ jos la piciórele lui; Oliba și alte curtesane se așșeḍarŏ și elle jos pe pămênt dupŏ manier'a orientală, ținêndu-se de genuchi lor cu amêndoĕ mâinele și cu ochii înfipți către junele Învĕțător cu un mare nesațiu d'à ascultà. Banania și alții assemenea lui adunându-se la spatele Învĕțătorului recommandà tăcerea la mulțime que asteptà cu neastêmpĕr. Alții mai depărtați, cà Ioana, Aurelia și Genevieva, formarŏ un al doilea rênd suindu-se pe bance. Fiiul Mariei, țiind tot pe genuchi pe copillul que se țineà cu un brăçișor de umerii bunului sĕu Iisus par' quŏ ar fi fost atîrnat de buzele lui, Fiiul Mariei începù parabol'a următóre:

„Un omu aveà doi fii,

„Quel mai micu ḍisse tatălui sĕu:

„— Tată, dă'mi partea que mi se cade din avuție,

„Și tatăl le împărți avuția.

„Nu dupŏ multe ḍille, quel mai micu din a-„questi copii, luând cu sine tot que aveà, se dusse „într'o țérră depărtată, unde își risipì tótă averea, „viețuind în desfătări

„Dupŏ que chieltui tot, se întêmplò și famete „mare în țérra aqueea, și ellu începù à se aflà în „mare nevoie și lipsă. Se dusse darŏ și se lipi de „unul din locuitorii aquellei țerre quare îl trimisse „la țérrinele salle spre à pasce acolo porcii.

„Mult dorià și ar fi fost mulțumit à'și sătură

„pântecele cu roșcove que mâncà porcii, ânsĕ nimeni „nu'i dà nici de aquellea...,

La vorbele aquestea, copillulu que erà pe genuchii Fiiului Mariei, scósse un suspin mare încleștându'și amêndoĕ mânuțele cu un aer de pietate.

Iisus urmò:

„(În fine), venindu'și în sine (fiiul risipitor) ḑisse:

„— Quâți argați ai tatălui meu se satură cu „pâine și cu peiu de fame!

„Scula-mĕ-voiu și mĕ voiu ducce la tatăl „meu și voiu ḑicce lui: Tată, pĕcătuit'am la ceru și „înaintea ta, și nu mai sunt demnu de à mĕ chiemà „fiiul tĕu; ia-mĕ cà pe unul din argații tĕi.

„Și sculându-se veni la tatăl sĕu. Iar de de- „parte încŏ tatăl îl vĕḑù, și pătruns de durere allergò „la dênsul, căḑù pe grumajii lui și îl sărutò.

„Și fiiul sĕu îi ḑisse:

„Tată! pĕcătuit'-am la ceru și înaintea ta; nu „mai sunt demnu de à fi numit fiiul tĕu.

„Attunci tatăl ḑisse cĕtre argați:

„— Adduceți îndată quel mai frumos din vest- „mêntele melle și puneți peste fiiul meu; și dați in- „nel în mâna lui și încălțĕminte în piciórele lui.

„Și adducênd viṭellul quel gras, înjunghiați'l; „și mâncând să ne facem voia bună;

„Quŏci catŏ fiiul meu mort erà și a înviat, și „perdut erà și s'a aflat.“

— O! que tătișor bun! ḑisse copillul que erà pe genuchii Învĕțătorului; cum iartă și sărută iar nu mustră!

Iisus surrîsse, sărutò pe copillu pe frunte și urmò:

„Ospĕțul dar se împlini și cu toții se bucurarŏ.

„Într'aquestea fiiul quel mare, que erà la țér-„rină, se înturnò, și quând erà apprópe de casă, auḑi „cântece și danțuri.

„Chiemând pe unul din argați îl întrebò que „sunt aquestea?

„Iar argatul îi respunse:

„— Fratele tĕu a venit; și tatăl tĕu a pus „de a înjunghiat viţellul quel gras, pentru quŏ sănĕ-„tos pre ellu 'l a mai vĕḑut o dată

„Aquestea suppĕrarŏ pe fiiul quel mare, și nu „voià à intrà în casă, iar tatăl sĕu eșind, îl rugà „pre ellu,

„Iar ellu respunḑênd ḑisse: eatŏ atâția anni „servescu ție și nici o dată n'am călcat commandele „talle, și mie nici o dată nu'mi ai dat nici încai un „ied spre à mĕ bucurà cu amicii mei

„Iar quând veni fiiul tĕu aquesta quare 'ți a „mâncat avuția cu femei perdute pusseși de înjunghiò „lui viţellul quel gras!...“

— Ah! fratele asta mare nu póte să fiă bun! ḑisse copillul depe genuchii lui Iisus. Auḑi, să fiă gelos de bietul frate-sĕu que vine a casă așà de disgrațiat! Lui Dumneḑeu n'a să'i placă gelosul asta; nu è așà bunul meu Iisus?

Fiiul Mariei affirmò din cap că cum ar' fi respuns copillului quŏ în adevĕr Dumneḑeu nu amă pe quei invidioși, și urmò:

„Attunci tatăl ḑisse fiiului quellui mare:

„— Fiiule, tu esci tot d'auna cu mine și tóte „alle melle alle talle sunt; ânsĕ se cuvenià à ne bu

„curà pentru quŏ fratele tĕu aquesta, mort erà şi a „înviat; perdut erà şi s'a aflat.[1]“

Toţi quâţi se aflà acolo se vĕdurŏ attinşi pînŏ la lacreme de aquéstă parabolă. Fiiul Maricĭ tăcusse spre à bé din paharul que îi întindeà Juda, discepolulu sĕu, şi Banania que îl ascultasse cu o profundă affecţiŏ, strigò:

— Amicul nostru! scii tu quŏ queca que spusseşi è mai p'aqui istoria mea, cum şi a altor mulţi bunióră?... Quŏci daqua, dupŏ prima mea rătăcire de juneţe, tată-meu ar fi imitat pe tatăl parabolei talle şi 'mi ar' fi întins braçele spre semnu de iertare, în locu de à mĕ allungà d'acasă ciomăgindu-mĕ, eu astăţi póte quŏ eram colea jos lîngŏ onestul meu cămin în miḑlocul familliei melle; unde astăţi am drept cămin drumul quel mare, drept soçióră Miseria, şi drept copillaşi atâtea cugete relle que sunt leite muma lor Miseria cu ochii sălbatici... Ah! de que n'am avut un tată cà omul din parabola ta?

— Aquest tată indulgent a iertat, luò vorba Oliba curtesana, pentru quŏ sciù quŏ Dumneḑeu dând juneţea la creaturele salle, aquestea abusă quâte o dată de dênsa. Ânsĕ creaturele que pălite, miserabile şi repentite pînŏ în urmŏ revin cu umilinţă spre à quere un locşor în casa paternă, aquellea în locu de à fi rempinse nu s'ar cuveni să fiă îmbrăçişate cu misericordie?

— Eu unul, ḑisse un óre-quine altul, n'aşu dà nici un sîmbure pe fratele asta quel mare, omu adicŏ de omenie, ânsĕ cu o înţellepciune răguşită, strînsă de gût şi gelósă, şi pe quare virtutea nu'l a costat nimicu.

[1] Luca, Cap. XV, v. 11—32.

Genevieva auḑi pe unul din quei doi emissari ai fariseilor ḑicênd quătre soçiul sĕu:

— Nazareanul flată fórte periculos urrîtele passiuni alle aquestor vagabonḑi!... De acum înainte tot omul de nimicu, tot gură-cască desfrênat que a fugit din casa tatălui sĕu, se va crede în drept de à trimitte pe tatăl sĕu la Belzebuth, daqua tată-sĕu, în locu de à avé minte să înjunghie viţellul quel gras 'mi ţi ar' închide uşa în nas, dupŏ cum se cuvine aquestui scelerat de fiiu pe quare numai famea îl înboldesce să 'ţi 'l adducă în staul.

— Apoi cum nu?... Şi apoi toţi junii cu minte şi onesti să trécă de ómeni cu inimă uscată şi invidioşi!

Şi omul aquesta începù à strigà tare, luând mĕsure qua să nu se scie de unde vin aquelle vorbe:

— Glorie ţie Iisuse din Nazareth! Glorie ţie protectorul şi appĕrătorul nostru al risipitorilor şi prostituatelor! Que nebunie de à mai fi virtuos şi înţellept, viţellul quel gras ne astéptă pentru desfrênările şi crapalele nóstre!

Murmure din tóte părţile se scularŏ asupra emissarului fariseilor; toţi se întórserŏ în partea de unde se auḑisserŏ aqueste vorbe şi începurŏ à strigà:

— Afarŏ de aquì ómenii aquestia cu inima neiertătóre!

— O Dumneḑeule! n'au inimă, n'au rărunchi ómenii aquestia pe quari nu'i attinge nici de cum repentirea, ḑisse Oliba; aqueste corpuri de ghiaţă que nu pot pricepe quŏ în alţii sângele ferbe.

— Arate-se aquella quare a vorbit ast-fel, strigò Banania, dând în masă cu măciuca sa şi cu un

aer amenințător, viiă să ne arate virtuósa'și față scrupulosul aquesta que è mai sever de quât amicul nostru din Nazareth, fratele quellor lipsiți, quellor mâhniți și quellor infirmi pe quari îi susține, îi ridică și îi consólă!... Pe ochiul lui Zorobabel! așu vré mult să mi'l vĕdu în față pe aquest 'gnellu fără maculă que vine și pe la noi să ne sbiere virtuțile salle... Unde 'mi è aquel crin nemaculat din vallea plângerilor? Aide să'l mirosim: cată să puță de minune à onestate; catŏ să'ți vindece nasul numai mirosindu'l, adausse Banania deschidêndu'și nările largi și întinzêndu nasul înainte; ḑeu, pe nasul lui Malachia! mie nu'mi miróse nici de cum, dar uite nici de cum, aromatul asta de înțellepciune, profumul asta de onestate quare s'ar fi cuvenit să ne facă de departe à simți și à cunnósce aquest vas al allegerei, ascuns între noi astia pĕcătoșii.

Aquéstă glumă sarcastică a lui Banania făcù pe toți să rîḑă; și aquell'a din quei doi ómeni que attacasse ast-fel vorbele Fiiului Mariei, nu se arătò așà iute spre à eși înainte qua să'i vĕḑă ómenii qualitățile și chipul. Din contra se prefăcù și ellu quŏ caută, cà și quei-l-alți, să vĕḑă din quare parte venisse vorbele salle proprii.

Rîsul și larma cresceà, quând junele din Nazareth făcù semnu quŏ voià să vorbéscă; tempesta se allinò îndată, și vrând se rĕspunḑă la împutarea que i se făcusse quŏ indulgența lui către quei pĕcatoși întrece mĕsurele, Iisus ḑisse cu un accent de o blândeță severă:

„— Quare dintre voi avênd o sută de oi, și „perḑêndu una, nu lassă singure în deșert pe quelle-

„l-alte noĕ-ḑeci și noĕ spre à se ducce à căutà pe „quea perdută pînŏ o và aflà?

„Dupŏ que a aflat'o o ia cu bucurie pe u-„merii sĕi.

„Și înturnându-se a casă, își adună vecinii și „le ḑice:

„— Bucurați-vĕ din preună cu mine, pentru „quŏ am aflat óica mea quea perdută.

„Adevĕr ḑicu voĕ, adausse Fiiul Mariei cu o „autoritate gravă și plină de blândețe; adevĕr ḑicu „voĕ quŏ mai multă bucurie va fi în cer pentru un „singur pĕcătos que își cunnósce pĕcatul și *se în-„dreptéḑă* de quât pentru noĕ-ḑeci și noĕ de drepți „que n'au nevoie de repentire și de îndreptare![1]"

Aqueste verbe attingĕtóre și pline de căldură alle Fiiului Mariei, făcurŏ o vie impressiŏ peste tótă mulțimea, que applaudì cu mâinile și cu gur'a.

— Respunde la aquésta, 'gnellul meu quel candid! crinul meu fărŏ maculă, strigò Banania, adressându-se în partea de unde venisserŏ vorbele que întrerupsesseră pe Iisus.

— Que mai merit, cum ḑice Iisus, ḑisse altul, frumos merit la aquella que n'are nici fame, nici sete de à se arătà quŏ nu è nici lacom, nici bĕutor. Satură-te bine, cuviosule a casă și vin'o la quei flămânḑi să le spui quŏ nu'ți è fame și să'i sperii cu iadul de nu'și vor ține gura și pântecele.

— Fórte facilă è virtutea la quel que n'are lipsă de nimicu, ḑisse curtesana Oliba. Famea și abandonarea perde mai multe femei de quât desfrênarea.

---

[1] Luca, C. XV, v. 4-7.

De o dată se făcù o mişcare între mulţimea din tavernă, şi se auḑì pronunţându-se numele *Magdalena.*

— Aquésta este una din creaturele que se neguţătorescu cu corpul lor, ḑisse Ioanna către Aurelia. Pe dênsa n'a aruncat'o, cà pe altele multe, miseria în aquéstă degradaţiò, ci o primă uitare despre sine; s'a lăssat biata copillă à fi amăgită; şi apoi, abandonată de amăgitorul sĕu pe quare îl adorà, eatò şi disperaţia, que adesea tentă pe omu mai mult de quât illusia. Să nu facă omul primul pas quò al doilea è facil... De attunci cu tóte desordinile vieţei salle şi venalitatea amorurilor salle, Magdalena a dat probe quò inima ei n'a fost de tot corruptă. Quei scăpĕtaţi que se adressă la dênsa, nu esu fărò ajutor. Adesea a amat pe quâţivà cu un amor atât de devot şi desinteressat în quât le-a sacrificat atâţia archierei, cărturari şi domni avuţi que quari de quari o culmà cu presente. Bărbatu-meu, între alţii, este unul din magneficii aquestia...

— Bărbatu-tĕu? nu mai spune amica mea!

— Ellu a chieltuit pentru Magdalena fórte mult... que vrei? è aşà de frumósă în quât nu pot criticà pe quei que o adóră, respunse Ioanna surrîḑênd cu indulgenţă. Bărbatu-meu este unul din aqueia que au înavuţit'o. Se spune minuni despre cas'a, sau mai bine despre palatul unde locuesce ea. Cufferile ei sunt pline de stoffele quelle mai rare, de petrile quelle mai preţióse... Vasele de aur şi de argint venite cu mari spese din Roma, din Asia şi din Grecia stau grămmédă pe buffetele ei; purpur'a şi

mĕtassea Tyrului, adórnă pereții locuinței ei, și servitorii îi sunt așà de numerosi cà și ai unei suverane.

— Și noi avem în Italia și în Gallia romană creature de aquestea, al quărora luxu insolent insultă averea mediocră a multor femei oneste, respunse Aurelia. Ânsĕ que póte să voiască aquéstă Magdelină de la junele Învĕțător din Nazareth?...

— Vine, fără îndoială, cà multe din semenile salle que le vedi colò, quare de și sunt așà de neavute, dar nu sunt mai puçin degradate, spre à asculta cuvintele lui Iisus; aquelle dulci și tenere cuvinte que pătrund inima prin misericordia lor, le umilescu și facu à încolți repentirea în inima aquestor disgrațiate.

Genevieva audind aqueste vorbe alle Ioannei, își addusse a minte quâte Silvestru, mosul bărbatului sĕu, spussesse despre orribila viață a Siomarei curtesanei și despre mórtea ei spăimêntabilă.

— Quine scie? diceà în sine Genevieva, póte quă Siomara ar fi cunnoscut repentirea, și mórtea ei ar fi fost pacefică, daqua ar fi putut cà Magdalena aquésta să audă consilliurile salutarii alle aquestui Învĕțător.

— Eat'o! disserŏ mai mulți de o dată. Locu Magdalenei, quea mai bellă între quelle mai belle...

— Principessa nóstră! disse către Oliba sóça ei cu un aer de mândrie; quŏci, quând a fi să fiă, regina nóstră astea quâte suntem... este Magdalena.

— Tristă regalitate, disse Oliba suspinând, cu quât è quinevà mai magneficu în fellul aquesta cu atât rușinea i se vede mai de sus!... și mai de departe!...

— Ansĕ nu scii tu quât è de magnefică? que avuţii mari are!

— A se vinde quineva pe un dinar sau pe o grămmédă de aur, respunse biata curtesană, tot vêndare de sine este, unde è differinţa? Ignominia è tot aqueea.

— Olibo... nu'mi spui quŏ tu ai înnebunit de tot?

Biata femee nu respunse nimicu sóçei salle ci suspinò.

Genevieva fiind sus pe un scăunellu cà şi dómna ei, se înălţò în punta degetelor şi vĕdù pe celebr'a curtesană quând intrà în tavernă.

Magdalena erà de o frumuseţe rară; mentonicra turbanului sĕu de mĕtasse albă cusută cu aur încadrà palida'i şi frumósa'i façă de o perfecţiŏ admirabilă. Lungile'i sprâncene negre cà ebenul cà şi perii capului ei, se desemnà pe o frunte pînŏ aqui superbă şi impudică, tristă ânsĕ attunci şi abătută. Marginile pleopelor tinte de o culóre vînătă închisă dupŏ mod'a orientală, dà căutăturei ei înnecate în lacreme un que straniu, şi semênà quŏ'i îndoiesce mărimea ochilor que lucià în lacremele lor cà doĕ diamante negre... O rochie lungă de o mĕtasse tyriană şi d'un albastru dulce cusută cu aur şi brodată cu mărgăritare se têrrà în departe dupŏ paşii ei; miḍlocul îi erà strîns de o şarpă flotantă de stofă de aur, plină de petre nestimate de multe culori, cà quelle de pe îndoitele'i colane cum şi quelle de la cercei, şi de la brăçellele que'i adornà frumósele'i braçe nude; într'ênsele ţinea o gurnă de alabastru roḍă de Cal-

cedonia mai preţios de quât aurul. Cu aquéstă gurnă venià înaintea junelui Învĕţător.

— Que schimbare în chipul Magdalenei, ḑisse Ioanna către Aurelia. De sute de ori am vĕḑut'o trecênd în litiera ei purtată de servitori în splendide livree. Triumful frumuseţei, uimirea şi bucuria juneţei se citià pe trăsurele ei..! Şì eatŏ quât de timidă se appropià de Iisus. Umilă, abătută. lăcrĕmósă, şi mái tristă de quât quea mai tristă din aquelle biete femei que îşi ţin' trenţoşii copii în braçe...

— Ânsĕ que face ea? întrebò Aurelia, quare din que în que erà mai attentivă. — Eat'o în picióre înaintea junelui din Nazareth... Cu o mână ţine o gurnă de alabastru strînsă la peptul ei în agitaţiŏ; cu queea-l-altă mână îşi desfăşură magneficul turban... Uite cum 'şi'l aruncă quât colò... capellura'i négră şi copiósă căḑênd pe peptu'i şi pe umere se desfăşură cà o mantă de smalt negru şi cade pînŏ la pământ.

— O! veḑi... veḑi, ḑisse Ioanna, veḑi cum plânge acum; lacrĕmele 'i au inundat faça!...

— Îngenuchià la piciórele Fiiului Mariei, urmò Aurelia; le accopere de sărutări şi de lacrĕme...

— O! îţi sfâşiă inima sughiţele ei!...

— Şi uite cum sterge lacrĕmele dupŏ piciórele lui Iisus cu perii ei quei lungi.[1]

— A luat acum gurna de alabastru, şi plânge, plânge de inundă pământul. — O! que profum delicios este aquella que vérsă la piciórele lui Iisus! pînŏ aquì vine mirosul!

---

[1] Luca, C. VIII, v. 37, 38.

— Junele Învĕţător voiesce să o ardice; ea resistă... Nu mai póte vorbi; a înnecat'o plânsul şi sughiţele. — 'Şi a plecat fruntea pînŏ pe pardoséla...

Unde vorbià Ioanna cu Aurelia, Iisus que nu'şi mai puteà ţinne pietatea que îl învingeà, se întórse, în momentul quând Magdalena erà cu fruntea la pămênt, quătre Simon, unul din discepolii sĕi şi îi ḑisse:

— Simone, am quevà să îţi ḑicu.

— Învĕţătorule, spune.

„— Un creditor aveà doi debitori; unul îi erà „dator cinci sute de dinari, şi quel-l-alt numai cinci-„ḑeci. Şi fiind quŏ ei n'avea cu que să'i plătéscă, „ellu le iertò la amêndoi datoria. Spune acum quare „din amêndoi îl và amà şi respectà mai mult?

Simon respunse:

— Învĕţătorule, eu cred quă aquella quăruia i s'a iertat quea mai mare sumă.

— Fórte drept ai judecat, Simone.

Şi întorcêndu-se către bell'a şi magnefic'a curtesană que erà îngenuchiată, Iisus ḑisse:

„— Vedeţi pe aquéstă femee? Adevĕr ḑicu „voĕ quŏ multe pĕcate i se vor iertà numai pentru „quŏ *mult* a amat.“

Atunci ḑisse către Magdalena cu un aer plin de blândeţe şi de iertare:

„— Iertatu-ţi-s'au ţie pĕcatele... Credinţa ta „te-a mântuit; mergi în pace.[1]“

— O abominaţia disoluţiei! ḑisse înnecat emissarul fariseilor către soçiul sĕu. Póte-se à împinge quinevà mai departe audacia şi demoralisaţia?

[1] Luca, C, VIII, v. 41-50.

Uite quŏ Nazareanul asta iartă tóte quâte lumea defaimă, deslégă tóte quâte legea și morala légă și pedepsesce. Dupŏ que curățì și restabilì pe desfrênați și risipitori, uite'l acum quŏ scóte lămurite cà argintul pe infamele curtesane!

— Și pentru que? urmò quel-l-alt emissar. Tot spre à flatà vițiurile și detestabilile passiuni alle sceleraților de quari este încongiurat, spre à'și facce dintr'ênșii într'o ḍi instrumentele salle.

— Ansĕ patiență, urmò quel-l-altu, patiență. Nazareane, or'a ta se appropiă. Cutedanța ta fărŏ margini peste currênd iți va adducce queca que meriți.

Pe quâud Genevieva audià pe aquesti doi agenți vorbind așà, vĕḍù pe Magdalena, dupŏ vorbele misericordióse alle lui Iisus, sculându-se radiósă. Lacrĕmele îi curgeà âncŏ pe frumosul chip; ânsĕ aquelle lacrĕme nu mai semĕnà amare. Începù à împărți la tóte femeile neavute que erà împregiurul ei tóte gemmele și petrele scumpe que aveà pe sine; își deschiò pînŏ și magneficul vestmênt que aveà pe d'assupra tunicei de stoffă fină de Sidon, și se învestmêntò cu o mantă grósă de lână vênătă que luò de la o femee junĕ, quăria în schimb îi dette vestmêntul sĕu de mare prețu brodat cu mărgăritare. Apoi ḍisse lui Simon discepolulu lui Iisus quŏ ea nu va mai lepĕdà aquelle vestmênte umile, și quŏ à doa ḍì tóte averile ei le va împărți familliilor scăpĕtate și curtesanelor pe quare numai miseria le împedică de à revenì la o viață mai bună.

La vorbele aquestea, Oliba, împreunându'și mâinile într'un avênt de recunnoscință se arunchò la piciórele Magdalenei, îi luò mâinile, și sărutându-le cu lacrĕme îi ḍisse:

— Bine-cuvêntată să fii, Magdaleno!... Oh! bine-cuvêntată sĕ fii! Bunĕtatea ta m'ar fi mântuit pe mine şi pe atâtea altele din sóçele melle în ruşine. Perdute, ânsĕ ne repentim la vocea Fiiului Mariei. Vorbele lui făcù să tresară inimile nóstre, şi sperăm iertarea. Ânsĕ vai! necessitatea de à trăi ne reţine în pĕcat şi în dispreţul lumii... Bine-cuvêntată să fii, Magdaleno, tu quare faci possibilă reînturnarea nóstră pe callea bună...

— Nu mĕ bine-cuvêntà pe mine, surióra mea, respunse Magdalena, ci pe Iisus din Nazareth; cuvintele lui m'a inspirat.

Şi Magdalena se amestecò în mulţime spre à ascultà cuvintele junelui Învĕţător.

Unii din discepolii sĕi vorbind despre Magdalena, ii spusserŏ quŏ ea fussesse amăgită şi apoi abandonată de un cărturar. Iisus devenì atunci gravu şi sever': par quŏ 'i ar' fi fulgerat faça şi strigò:

„Vai voĕ cărturarilor ypocriţi! voi sunteţi as-
„semenea mormintelor spoite; pe din afarŏ sĕmĕnă
„frumóse; în întru ânsĕ sunt pline de oseminte şi
„de putreţiune!...

„Aşà şi voi pe din afarŏ sunteţi justi la o-
„chii ómenilor şi pe din întru sunteţi plini de ypo-
„crisie şi de făr' de lege.

„Vai voĕ, conductorilor orbi, que cu mare at-
„tenţiŏ strecuraţi bĕutura să nu cumva să fiă într'-
„ênsa vre un insect şi apoi înghiţiţi cămill'a!..."

Aquéstă satiră famillіară făcù pe mulţi din quei de façă să riḑă, şi Banania strigò.

— O! quât îţi sunt de sânte vorbele, amicul nostru! Que mai înghiţători de cămille de aquestia

cunnóscem noi!... Ânsĕ atât le è de mare acrimea consciinţei lor, înquât ei mistuiescu fórte bine cămillele chiar cà strutul que mistuesce pétra.

Alte rîsuri se respândirŏ iar la gluma lui Banania; şi Iisus cu aqueeaşi seriositate urmò:

„Vai voĕ fariseilor! vai voĕ, que curăţiţi pe „din afarŏ cup'a unde pe din întru è plină de răpiri „şi de necurăţii!“

— Fórte adevĕrat! precurmarŏ quâţi-và; ypocriţii aquestia curăţă pe din afară; quŏci numai pe din afarŏ se vede...

Fiiul Mariei urmò:

„Vai voĕ, fariseilor! que ţiceţi altora queea „que se cade să facă, şi voi nu o faceţi. Vai voĕ que le„gaţi sarcine appĕsĕtóre que nu se pot ducce; le pu„neţi pe spinarea ómenilor; ânsĕ voi nu voiţi à miş„cà nici cu capĕtul degetului sarcinele a„questea!“

Aquéstă nuoă comparaţiŏ famillіară făcù impressiŏ în mintea auditorilor, şi mai mulţi strigarŏ:

— Aşà, aşà. Trântorii astia ypocriţi ne ţicu noĕ quellor umili: „Travalliul è sânt. Lucraţi, lu„craţi... ânsĕ noi nu lucrăm!“

— Veţi bine! să ducem numai noi singuri sarcin'a labórei? nu se póte; noi nu mai vrem; nici degetul nu mai punem.

„— Vai voĕ! urmó Fiiul Marici, quŏ tóte „faptele vóstre le faceţi qua să vĕ daţi în spectacol „la ochii ómenilor. De aqueea purtaţi cu voi table „lungi unde sunt scrise legile que voi nu le urmaţi.

„Vai voĕ! quŏ ţiceţi: Daqua un omu se jură „pe templu, nu este nimicu... iar daqua jură pe au„rul templului, este îndatorat à'şi ţine jurămêntul.“

*

— Pentru quŏ pentru aquesti cumpliți, strigò unul din mulțime, nimicu nu è mai sacru de quât aurul! Ei se jură pe aurul lor, pe cum alții se jură pe suffletul lor... sau pe onórea lor.

„— Și iar, daqua un om jură pe altar, aqué-„sta nu è nimicu, urmò Iisus; ânsĕ ori-quine jură pe „quelle offerite la altar, este dator à'și împlinì jură-„mêntul. — Vai voĕ! ypocriților, que dați cu scumpĕ-„tate decima, și quare renegați tot que este mai im-„portant în lege, dreptatea, misericordia și buna cre-„dință. Aquestea sunt lucrurile que se cuvenià à prac-„ticà fărŏ à lăssà pe quelle-l-alte!"

— Pe quelle doĕ degete alle lui Mathusala! strigò Banania rîdênd, scii quŏ tu vorbesci din largul tĕu, amicul nostru?... Toți ypocriții aquestia au în cufferele lor cu que să plătéscă decima, fărŏ à se strîmtorà... și o și plătescu... Ânsĕ unde vei tu să afle aquea monettă de *dreptate*, de *bună cuviință* și de *misericordie* que sunt în inima ta și quare queri de la aqueste morminte spoite, de la aquesti gŏmani înghițători de nelegiuiri quât cămilla? O que bine 'i ai numit!

— Vai, ḍisse altul. Învĕțătorul o ḍice bine; pentru quine nu are arginți, dreptatea è surdă. Cărturarii nu'ți ḍicu nici o dată quând esci la tribunalul lor: „quare îți è dreptatea? quare îți sunt cuvintele? „ci quâtă sumă de argint îmi promiți?

— Prin lipsă și economie addunassem o mică sumă pentru ḍillele negre și cui s'o încredințeḍu mai bine de quât archiereului Ioas? ḍisse o biată femee bĕtrână. Quând am queruț'o 'mi a ḍis quŏ a chieltuit'o în rugi pentru mântuirea suffletului meu... Que

se mai facu eu o biată femee? unde să mĕ plângu în contra unui omu mare și potent? a cătat à sufferì și à ajunge à mendicà o pâine que nu o aflu tot d'auna.

La aquéstă plângere, lui Iisus i se îndoi suppĕrarea și continuò plin de urgie cerescă:

„— O! vai voĕ ypocriților! pentru quŏ subt „pretest de à facce rugăciuni lungi, mâncați averea „vĕduvelor! Vai voĕ superbilor, pui de vipere! cum „veți scăpà de à fi condamnați focului gheenei?... „Pentru aquésta voiu trimitte voĕ profeți și înțellepți „spre à vĕ mântuì... Ânsĕ vai! adausse Fiiul Mariei „cu un accent de o mare durere, voi veți uccide pe „unii, veți cruceficà pe alții; îi veți persecutà din ce- „tate în cetate... veți facce cum tot sângele inno- „cent que s'a respândit assupra pământului să recadă „assupra vóstră, de la sângele lui Abel quel drept „pînŏ la sângele lui Zaharia pe quare 'l ați uccis în- „tre templu și între altar!“

— O! nu te teme amicul nostru! daqua a- questi înghițători de cămille se vor încercà à vĕrsà sângele tĕu, strigò Banania, lovind mânerul cuțitului sĕu, vor avé mai întĕiu à vĕrsà pe al nostru; și noi îi așteptăm!...

— Așà! așà! repetò mulțimea mai de o dată; nu te teme nimicu, Iisuse din Nazareth, cu pepturile nóstre te vom appĕrà.

— Vom muri pentru tine de o và quere nevoia!

— Tu vei fi capul nostru.

— Regele nostru!

Ânsĕ fiiul Mariei clătì din cap cu o întristare din que în que mai profundă. (Ellu precum cunnosceà pe quei mari, cunnosceà assemenea și que este

popolul ast-fel precum 'l au preparat secoli de inoranță și de tyrannià tîmpitóre). Lacrĕme curserŏ din ochii lui, și începù cu un accent desolat:

„— O! Ierusaleme!... Ierusaleme! tu quare îți „ucciḑi profeții, tu quare bați cu petrii pe înțellepții „quare ți se trimit. De quâte ori am voit à adunà „pe fiii tĕi, precum găin'a își adună pui subt aripile „salle! și tu nu ai voit'o. Nu, nu ai voit'o!...[1]"

Și accentul Fiiului Mariei de unde erà mai întĕiu sever și fulgerător quând vorbià de farisei, acum arătà o durere quât să rumpă inim'a cuivà, quând pronunțò ultimele vorbe, înquât toți începurŏ à lacrĕmà cà și junele Învĕțător. O tăcere mare se urmò, quŏci îl vĕḑurŏ quŏ își pusse cotul pe mésă și ascunḑêndu'și faça și lacrĕmele în mâini.

Genevieva și ea nu'și putù ține lacrĕmele și audì pe unul diu aquei doi emissari ḑicând către complicele lui cu un aer de triumfu.

— Nazareanul a numit pe archierei, pe cărturari, pe toți quei mari, *pui de vipere*. În nóptea asta cà nici o dată a batjocorit și a blestemat tot que è mai sacru la ómeni; aqui 'l avem, nu mai scapă din aquésta.

— A! a! tu vorbesci de cruceficați, Iisuse din Nazareth! adausse quella-l-alt; te voiu facce cum să ți se împlinéscă vorbele, cobe, profet de disgrații.

Simon, unul din discepolii lui Iisus, vĕḑêndu'l cu cotul pe mésă, plângênd în tăcere, se plecò către dênsul și îi ḑisse:

— Învĕțătorule, se appropiă de ḑio... Óme-

[1] Citațiile precedente sunt dupŏ Matheiu, C. XXIII v. 1—37.

nii de la câmpu que își adducu fructele în cetate trecu prin vallea Cedronului; și ei au că noi sete de cuvintele talle, și te aștéptă în calle... Nu ne vom ducce óre înaintea lor?

Iisus se sculò; chipul lui trist și pensivu, se luminò sărutând copii, quari vĕdêndu'l quŏ se prepară să plece, îi întinserŏ micele lor braçe. Apoi strînse cu cordialitate tóte mâinile que i se întinserŏ, și eșì din taverna Onagrei que erà situată lîngŏ una din porțile cetății que se deschidea către câmpie. Se îndreptò către vallea Cedronului prin quare bărbații și femeile de la câmpu cătà să trécă tot d'aun'a spre à se ducce în Ierusalem, unde își ducea provisiile.

Atâta erau de attrăgĕtóre cuvintele junelui Învĕțător din Nazareth în quât quea mai mare parte din quei que petrecusserŏ nóptea ascultându'l, se luarŏ depŏ dênsul.

Magdalena, Oliba, Banania, erà din numĕrul aquellora.

— Ioanno, te duci și tu afarŏ din cetate? întrebò Aurelia pe femeea lui Chusa. S'a făcut ḑio, cată să fim la alle nóstre. Ar' fi imprudent de à mai prelungì lips'a nóstră d'a casă.

— Eu nu mĕ întorcu âncŏ a casă; voiu urmà dupŏ Iisus pînŏ la marginile lumii, respunse Ioanna esaltată.

Și dându-se jos dupŏ bancă, scósse din tésca sa o pungă plină de aur, și o pusse în mâinile lui Simon, în momentul quând aquesta stà să ésă din tavernă în urmele Fiiului Mariei.

— Învĕțătorul 'și a deșertat astă séră eleimosiniera, ḑisse Ioanna către Simon; eatŏ cu que s'o împli.

— Tot Ioanna! respunse Simon cu recunoscință. Charitatea ta o ține una, nu mai stă.[1]

— Misericordia și căldura Învețătorului tĕu, nu se mai deséca; ea nu se mai fatică de à ajută, de à consolà pe scăpĕtați, pe quei repentiți și pe quei împilați. La ellu è sorgentea quea nedesecată, iar nu la noi, respunsé femeea lui Chusa.

Genevieva que pândià cu inquietudine tóte vorbele emissarilor fariseilor. audi pe unul dicênd quellui-l-alt:

— Ține-te dupŏ Nazarean și preveghiadă'l... eu allergu la domnii Caiafa și Baruch spre à le rapportà abominabilele blasfeme și impietatea cu quare a profanat quelle mai sacre în nóptea aquésta din preumă cu vagabondii aquestia... Cată astă dată Nazareanul să dea peste sórta que il astéptă.

Și amândoi ómenii se despărțirŏ.

Aurelia dupŏ que mai cugetò disse către Ioanna:

— Amica mea, nu pociu să'ți exprim queea que simptu la cuvintele junelui aquesta. Vorb'a lui quând simplă, tênĕră și sublimă, quând satirică și amenințătóre, îmi pătrunde inim'a. Par' quŏ ar' fi o nuoă lume que se deschide înaintea minții melle; quoci pentru noi păgânii, aquéstă vorbă *charitate* este o vorbă și un lucru cu totul nuoĕ... În locu de à fi allinate, cuviosităteа și interesul meu crescu și mai mult, și ori-que se và întêmplà, Ioanno, eu te urmedu... Bărbații nostri lipsescu pentru trei dille. Și apoi que ne pasă să înturnăm a casă înaintea diorilor sau dupŏ rĕsăritul sórelui?...

[1] Suzanna și Ioanna, femeea lui Chusa, intendentul casei lui Erod, susțineà pe Iisus cu din averea lor. (Luca. C. XI, v. 5.)

Auḍind pe dómna sa vorbind ast-fel, Genevieva se simţì ferice; quŏci cugetând la compatrioţii ei sclavi în Gallia, simpţià o şi mai mare dorinţă d'à mai auḍì cuvintele junelui Învĕţător din Nazareth, amicul şi liberatorul sclavilor.

În momentul de à eşì din tavernă cu dómna sa şi cu charitabila femee a lui Chusa, Genevieva fù martură la o întêmplare quare îi învederò pînŏ unde căvêntul lui Iisus îşi adduceà de răpede fructele salle.

Magdalena, bell'a curtesană, repentită, îmbrăcată în vechiul vestmênt de lână, luat în schimb pe tóte scumpele ei adornamente, Magdalena urmând dupŏ mulţimea que se îndesà în urmele lui Iisus, se împedicò de o pétră a stradei şi ar' fi căḍut fărŏ ajutorul Ioannei şi al Aureliei que se află din întêmplare lûngŏ dênsa, spre à o ţinne.

— Cum? domnia ta Ioanno, soçia domnului Chusa!! ḍisse curtesana ruşinându-se de confusiŏ, venindu'i fărŏ îndoială în minte darurile necuviincióse que luasse de la Chusa; domnia ta, Ioanno, nu te-ai temut de à'mi întinde mâna spre ajutor, mie, unei biete creature, cu dreptate despreţuită de femeile oneste?...

— Magdalen'o, respunse Ioanna, cu o bunĕtate rară, junele nostru Învĕţător nu ne ḍice la toţi de à *merge în pace* şi apoi quŏ tóte pĕcatele îţi vor fi iertate, numai pentru quŏ *mult ai amat*? Cu que drept aşu puté eu să fiu mai severă de quât Iisus din Nazareth? Dă'mi mân'a, Magdaleno... dă'mi mâna. O suror a ta 'ţi o quere în semnu de iertare şi de uitare pentru quelle trecute.

Magdalen'a luò mâna que'i întindeà Ioanna, şi o sărutò, o sărutò cu respectu, şi o udò cu lacreme de recunnoscinţă şi de repentire.

— Ah! Ioann'o, ḍisse încet Aurelia, junele Învĕţător quât ar fi de mulţumit vĕḍêndu-te quŏ pui în lucrare cu atâta căldură şi umilinţă învĕţăturele lui. O! que lucru nuou şi divin è charitatea.

Ioanna, Aurelia şi Magdalena, urmând dupŏ mulţime, eşirŏ din cetate.

Sórele resărind attunci în tótă splendórea sa luminà în departe câmpiile vălliĭ Cedronului, al quăror aspect oriental, cu totul nuou pentru Genevieva, îi făcù o impresiŏ fórte viiă de uimire şi de admiraţiŏ.

Primăvér'a erà timpuriă în annul aquell'a, şi câmpiile que se întindeà de la porţile Ierusalemului erà aşà de verḍi şi aşà de înflorite cà şi alle Saronului prin quare străbătusse Genevieva, venind de la Iaffa (de unde desbarcasse) către Ierusalem cu dómna sa. Rosele albe şi roşióre, narcisii, anemonele, garófele galbene, şi immortalele mirositóre îmbălsămà aerul şi însmăltà câmpiile cu viile şi strălucitórele lor culori umede de roa dimineţei.

La marginea drumului un buchet de palmiferi (curmali) umbrià o fôntână unde se addăpasserŏ bivolii quâte doi doi la jugul lor şi conḍuşi de laboratori îmbrăcaţi în pĕr de cămillă. Păstorii îşi adduceà attunci la aquea fôntână turmele de capre cu urechile lăssate în jos, şi de oi cu códele late, unde de altă parte femei june cu faç'a brună, cu vestminte albe, venisserŏ tărŏ îndoială de la vre un sat, que se vedeà nu departe din dosul unei păḍuri de olivi, spre

à luà apă de la aquea fôntână, pentru alle casei; aquestea duceà pe capul lor pe jumĕtate învelit cu vĕluri albe, nisce amfore mari roșii pline cu apă próspĕtă.

Mai departe pe drumul pulberos, que descindeà șerpuind din pólele munților, alle quăror creste abià se destingea din aburii aḑurii ai dimineței, se vedeà venind încet o lungă caravană peste quare dominà gûturile prelungite alle cămillelor încărcate.

În tot lungul callei que urm'a Genevieva columbi albastri, ciocârlii și codobattore, încuibate în tuffele de nopali și de terebinți, făceà să resune aerul de cântecele lor, unde quâte o barḑă albă cu piciórele roșii, se înălță în sus cu quâte un șérpe în ciocu.

Mulți păstori și laboratori, aflând de la ómenii que urmà dupŏ Iisus, quŏ elu se duceà pe collin'a Cedronului spre à prædicà acolo nuvella quea bună, schimbarŏ drumul și îndreptându'și turmele în partea aqueca adausserŏ la mulțimea que se țineà dupŏ urmele Fiiului Mariei.

Ioanna, Aurelia și Genevieva se appropià assemenea de satul que erà în dosul pădurdi de olivi, prin quare cătà să trécă spre à ajunge la collină. De o dată din pădurea aqueca vĕḑurŏ eșind în amestecu un mare numĕr de bărbați și de femei, strigând jurând și blestemând cu mare uet.

În capul aquestei adunături erà nisce cărturari și preoți. Doi din aquestia duceà cu sine o femee junĕ și frumósă cu piciórele desculțe, și cu braçele nude și abià accoperită cu o tunică. Rușinea, spaima erà depinse pe chipul ei plin de lacrĕme;

pĕrul ei risipit îi accoperià umerii desfăcuți. De quând în quând querênd iertare în suspinele salle, se puneà în disperația sa în genuchie pe petrele colțuróse alle drumului, cu tóte sforțurile a doi preoți que o întindeà fiă-quare de quâte un braçu, și o têrrà în pulbere, sforțându-o de à se sculà și de à venì în drumu între dênșii. Mulțimea que urmà strigà urlând, înjurând și blestemând pe aquéstă disgrațiată, așà de lividă, așà de uimită, că și o femee que o ducu la locul suppliciului...

La vederea aquestei amestecături, la auḍul aquestui uet, Fiiul Mariei stette; quei quare îl urmà stetterŏ assemenea și se rînduirŏ în cercu în dosul lui.

Preoții și cărturarii recunnoscênd fără îndoială pe junele Învĕțător din Nazareth, făcurŏ semn la ómenii din sat, alle quăror strigări și urgie de que mergeà se îndoià, să stea quâți-va pași înapoi. Atunci aquei ómeni plini de mânie, bărbați, femei, adunarŏ petre mari cu quare se armarŏ. Stetterŏ cu adevĕrat ast-fel, ânsĕ gur'a nu le tăceà, ploà înjurările și amenințările assupra bietei femei.

Preoții și cărturarii către quari emissarul fariseilor se dussesse pe ascuns spre à le dà de scire de quelle que se petrécusserŏ, aquei cărturari făcusserŏ să têrrască înadins pe biat'a femee pînŏ la piciórele lui Iisus. Ea cum îl vĕḍù, în spaima sa, se aruncò în genuche spre scăpare, căutând la dênsul cu chipul plin de lacrĕme și ardicând mâinile ammorțite de loviture, pline de sânge și de pulbere.

Attunci unul din preoți ḍisse lui Iisus spre

à'l cercà şi sperând à'l prinde daqua ellu nu se và pronunţà cà dênşii.

„— Aquéstă femee este supraprinsă în adul-„teriu; dequi Moisì ne-a ordonat în lege de à uccide „cu petre pe adulteri... Quare è dar în aquésta pă-„rerea ta?

„Iisus în locu de à respunde se plecò şi se „pusse à scrie pe arenă cu degetul. Şi farisèii mi-„rându-se, fiind quŏ tot îl întrebà, ellu se sculò şi le „ḑisse, precum şi aquellor'a din mulţime que se ar-„masserŏ cu petre:

„— Aquellà dintre voi que este fărŏ de pĕ-„cat să arunce numai de quât prima pétră (assupra „aquestei femei).

„Apoi plecându-se din nuou, se pusse iar à „scrie pe arenă fărŏ à se uità împrejurul sĕu."

La vorbele Fiiului Mariei, applaude din tóte părţile se auḑirŏ în mulţimea que urmà dupŏ dênsul, şi Banania începù à strigà, ne mai putând de rîs:

— Que bine! que bine! amicul nostru!... Eu nu sunt profet; ânsĕ daqua è vorb'a qua numai innocenţii să dea cu petre în aquéstă biată pĕcătósă, eu jur' pe călcâiele lui Gedeon quŏ avem să vedem pe toţi aquesti maniaci de virtute, pe toţi aquesti frenetici de curăţie, pe toţi aquesti îndrăciţi de onestitate şi de pudóre, începênd de la cuvioşii de preoţi şi de la domnii cărturari à 'mi 'ţi întórce sandalele şi à'şi sumette pulpanele vestmintelor qua s'o tulèscă d'aquì quât mai currêud... Uite, nu v'o spuneam? adausse Banania spergêndu-se şi mai tare de rîs din preună cu mulţi alţii, uite'i cum au luat lumea în cap întocmai cà o turmă de porci allungaţi de un lupu!

— Ba que porci! nici nu se mai puteà mai bine ḍis, adausse unul; iar înquât pentru lupul que îi allungă è consciinţa lor.

Şi ast-fel dupŏ cum o ḍissesse Banania, la aqueste vorbe alle lui Iisus: *Aquella que între voi este fărŏ de pĕcat, să arunce îndată prima pĕtră assupra aquestei femei*, cărturarii şi preoţii, accusaţi fărŏ îndoială de consciinţa lor, precum şi aqueia que voià la început să bată cu petre pe femeea adulteră, toţi cu un cuvênt... se sterserŏ aşà de currênd, aşà de răpede în quât Fiiul Mariei quând se realţò de unde tot scrià pe arenă, aquea mulţime fugià cu toţi către sat. Iisus nu mai vĕḍù de quât pe accusat'a stând tot în genuchie, plângênd şi rugându-se la piciórele lui.

Surrîḍênd cu finețe şi bunĕtate, arătându'i locul deşert împregiurul ei, Iisus îi ḍisse:

„— Femee, unde sunt dară accusatorii tĕi? Ni„meni nu te-a condemnat?

„— Nu, Dómne, respunse femeea, curgêndu'i „lacrĕmele.

„— Nici eu nu te condamnu, îi ḍisse Iisus. „Du-te... ânsĕ veḍi, să nu mai pĕcătuesci![1]...“

Şi lăssând pe femeea în genuchi şi âncŏ în uimire despre cum a fost mântuită de mórte şi iertată, Fiiul Mariei plecò înainte şi peste currênd ajunse urmat de discepolii sĕi şi de aquea mulţime la pólele collinei, unde se aflà deja adunat un mare numĕr de popol de la câmpu que îl aşteptà acolò cu impaţienţă: unii îşi aveà provisiile pe asini sau pe zebri, alţii în carre trasse de boi, alţii în panere, que

[1] De la Ioan Cap. VIII, v. 3—10.

le aducea pe capu. Păstorii que își adăpă turmele la fôntână quând trecusse Iisus pe acolo, ajjunserŏ și ei; și quând tótă aquéstă mulțime tăcută și attentivă fù adunată ast-fel la pólele collinei, Iisus din Nazareth se suì mai în sus ast-fel cum să fiă vĕḑut și auḑit de toți.

Sórele dimineței înundând cu vi'a sa lumină pe Fiiul Mariei, învestit în alb'a sa tunică, în vestmêntul cerului, făceà a'i strălucì faça'i divină, și raḑele'i jucându-se prin lungul și luciul sĕu pĕr blond, seménà quŏ'i încinge capul cu o aureolă cerésc̆ă. Attunci adressându-se la quei simpli cu inim'a, pe quari îi amà cà și pe copii, Iisus le ḑisse cu vocea sa tênĕră și sonóră:

„Fericiți quei umili (săraci)[1] cu mintea, quŏ aquellora este Împĕrăția cerurilor!

---

[1] În limbele vechi fórte rar se află adjectivi sau alte vorbe morale, și qualificațiile se arată materialemente iar prin substantivi: Ḑice-se darŏ, *cutare è leu*, în locu de *tare* sau valoros; *cutare è 'gnel*, în locu de *blând*; *cutare è vulpe*, în locu de *astuțios*... Carmenii unei femei pretutindeni în Biblie se arătă prin vorb'a materială *țîțe*; invidia se vede adesea esprimată prin *ochiu rĕu*, și alte assemenea. Tot ast-fel de espressii se vĕḑu assemenea și în limb'a ellenică: *defenderea* sau appĕrarea se ḑice ὑπερασπίζεσθαι (împăvĕḑare). — Vorbele morale *umil*, *modest*, lipsind din limba ebraică, sunt arătate materialemente prin vorba *sĕracu*. Ensuși în limbele moderne vorba *sĕracu* nu însemnéḑă tot d'auna, fărŏ averi, sau scăpĕtat: *săracul rege! săracul vodă!* etc. însemnéḑă cu totul alt quevà dequât neavut. În versiunea ellenică, cugetarea lui Christ este arătată prin πτωχοὶ τῷ πνέυματι (săraci sau umili sau modesti cu spiritul sau cu mintea); traducția este fórte appropiată de cugetarea lui Christ; întêiu quŏ versiunea ellenică se póte lua cà original; al doilea quŏ primii que, din idolatri furŏ baptesați de apostoli erà Elleni. È mare differință între πτωχοὶ τῷ

„Fericiți quei que plângu quŏ aqueia se vor „consolà!

„Fericiți quei blânḑi quŏ aqueia vor moștenì „pământul!

„Fericiți quei que flămânḑescu și însetoșéḑă „de dreptate quŏ aqueia se vor săturà!

„Fericiți quei misericordioși quŏ aqueia vor „aflà misericordie!

„Fericiți quei curați cu inim'a quŏ aqueia vor „vedé pe Dumneḑeu!

„Fericiți făcĕtorii de pace, quŏ aqueia fii ai „lui Dumneḑeu se vor chiemà!

„Fericiți quei persecutați pentru dreptate, quŏ „aquellora este Împĕrăția Cerurilor! ‖(De la Matheiu, „C. V, v. 3—9).

„Fericiți (voi toți) quând vĕ vor urrì ómenii, „quând vĕ vor despărți și vĕ vor batjocorì scoțèn- „du-vĕ nume rĕu pentru F'iiul Omului!

„Bucurați-vĕ într'aquea ḑì și săltați quŏ eatŏ

πνέυματι (săraci sau modesti *cu* duh) și între *πτωχοὶ τοῦ πνέυματος* (săraci *de* duh), cum a tradus'o în urmă systema catholică în latinesce. Dativul *τῷ* în ellenesce este cum se ḑice *organicu*, unde ablativul latin è *privitiv*. O espressiŏ arată quă è *cu duh, cu minte*, și alt'a quŏ è tont fără minte. Iisus que însemnéḑă lumină și adevĕr, n'a putut fericì pe quei din întunerecul ignoranței unde è minciuna. Catholicismului și ortodoxiei Czarului nimicu nu le vine mai bine de quât innoranța popolului, și din capĕtul locului n'au întârḑiat à profană Evangeliul prin assemenea restraducții systematece que se vĕḑ în tótă versiunea Bibliei latine. Fericiți, darŏ, înțellepții modesti! fericiți quei avuți quari se cred săraci în mintea lor și nu strivescu pe alții! fericiți (ḑis și mai bine) quei modesti cu minte!

(Nota Traducĕtorului).

„mult vi se dă voĕ în ceruri. — Aşà făceà şi profe-
„ţilor Părinţii lor!

„Ânsĕ vai voĕ quellor avuţi quŏ vĕ luaţi (a-
„qui jos) consolaţia vóstră!

„Vai voĕ quellor îmbuibaţi, quŏ veţi flămând
„vai voĕ quellor que rîdeţi acum quŏ veţi plânge şi
„vĕ veţi lamentà!

„Vai voĕ quând vĕ vor ḑicce bine toţi óme-
„nii, quŏ assemenea făceà profeţilor mincinoşi Părin-
„ţii lor; (de la Luca C. VI, v. 22—26.)

„Amaţi pe apprópele vostru cà ênsuşi pre voi.

„Luaţi a minte, eleimosin'a vóstră să n'o fa-
„ceţi înaintea ómenilor spre à fi vĕḑuţi de dênşii.

„Quând faceţi eleimosină, nu puneţi à trôm-
„bità înaintea vóstră dupŏ cum facu ypocriţii în a-
„dunări şi pe strade, spre à'i glorificà ómenii, quŏci
„adevĕr vĕ ḑicu voĕ, luatu-ş'au ast-fel recompens'a
„lor. (de la Matheiu, C. VI, v. 1—2).

„Ast-fel, de unăḑi, stam în synagogă, în drep-
„tul trunchiului, uitându-mĕ la popol cum îşi aruncà
„arginţi. Mulţi din quei avuţi aruncà mult; venì şi
„o vĕduvă, şi pusse în trunchiu numai doi filari, şi
„attunci chiemând pe discepolii mei, le ḑisseiu:

„În adevĕr vĕduva aquést'a dette mai mult de
„quât toţi, quŏci toţi quei-l-alţi detterŏ din al lor
„prisos; iar aquésta dette din ênsuşi lipsa ei tot que
„aveà şi tot que îi remâneà spre à trăì.

„Quând faceţi eleimosin'a, mâna vóstră stângă
„să nu scie de queea que face drépta.

„Quând vĕ rugaţi nu fiţi cà ypocriţii quăror
„le placu prin synagoge şi prin unghiurile stradelor

„à stà și à se rugà qua să se arate ómenilor. Ade-
„vĕr ḑicu voĕ quŏ luatu-ș'au recompens'a.

„Voi quând vĕ rugați, intrați în camera vó-
„stră, și încuind uș'a rugați-vĕ Tatălui vostru quel-
„lui întru ascuns, și Tatăl vostru que vede întru as-
„cuns, và dà voĕ întru arătarea tutulor.

„Quând ajunați nu fiți cà ypocriții tristi; que
„își pălescu feçele înadins qua să se arate ómenilor quŏ
„ajună. — Adevĕr ḑicu voĕ, luatu-ș'au recompens'a lor.

„Voi quând ajunați, ungeți-vĕ capul și spĕla-
„ți-vĕ faç'a.

„Qua să nu vĕ arătați ómenilor quŏ ajunați,
„ci numai Tatălui vostru quellui que este întru ascuns.

„Nu faceți mai vîrtos cà ómenii aquestei pa-
„rabole:

„Doi ómeni se suirŏ la templu spre à se ru-
„gà: unul erà publican (vameșu), quel-l-alt fariseu.
„Fariseul stând în picióre, se rugà întru sine ast-fel:

„Mulțumescu'ți ție Dómne quŏ nu sunt cà quei-
„l-alți ómeni que sunt furi, nedrepți, adulteri, que sunt
„în scurt cà *publicanul* aquesta. Eu de doĕ ori pe
„sĕptĕmână, dau decima din ori-quâte am...

„Iar publicanul din contra stând la o parte,
„nu cutedà să'și ardice ochii la cer ci își bătecà pep-
„tul ḑicênd:

„Dumneḑeule! ai pietate de mine que sunt
„un pĕcătos!

„Adevĕr ḑicu voĕ quŏ aquesta se va înturnà
„la casa sa justificat iar nu quel-l-alt;

„Quŏci ori-quine se înalță, scădé-và, și ori-
„quine se umilă înălță-se-và...

„Nu vĕ adunați tesaure pre pămênt, unde mol-

„liile și rugina le rod, și de unde furii le sapă și „le fură.

„Ci adunați-vĕ tesaurele în ceru unde nici „moliile, nici rugin'a le strică, și unde furii nu le sa- „pă nici le pot luà.

„Quŏ unde è tesaurul vostru acolo è și inima „vóstră...

„Faceți ómenilor queea que doriți să vĕ facă „și ei voĕ. Aquì stă tótă legea și profeții.

„Amați pe inemicii vostri, faceți bine aquel- „lora que vĕ urrĕscu.

„Quellui que voesce à se judecà cu tine spre à'ți luà vestmêntul, lassă lui și cămaș'a.

„Quellui que quere de la voi dați'i, și pe quel „que vine à'l împrumutà, nu'l allungați

„Quel que are doĕ vestminte, să dea unul „quellui que nu are

„Și quel que are que mâncà să împarță assemenea.

„Quŏci în ḑioa Dreptății Dumneḑeu và ḑicce „quellor de la stânga:

„Duceți-vĕ de la mine, blestematilor, în focul „eternu; quŏci am flămânḑit și nu'mi a'ți dat à mâncà!

„Am însetoșat și nu m'ați adăpat!

„N'am avut unde îmi pune capul, și nu'mi ați „deschis uș'a!

„Nudu am fost și nu m'ați revestit!

„Fost'am în închisóre pe patul frigurilor și nu m'ați cercetat!

„Și attunci quei rĕi ḑice-vor Domnului,

„— Dómne quând ai avut fame sau sete, quând „ai fost nud sau fără locuință sau în închisóre?

„Iar Domnul va respunde lor,

*

„Adevĕr ḑicu voĕ quŏ de quâte ori nu aţi fă-„cut aqueste ajutóre quellui mai lipsit şi neavut din-„tre ómeni, de atâtea ori mie însuşi Domnului vostru „nu le aţi făcut!'...

Cu mare părere de rĕu a mulţimii luminate cu mintea, umilite cu inima la aqueste divine precepte alle Fiiului Mariei, precepte que puteà să fiă înţellese şi de quei mai simpli, cuvêntarea lui fù întreruptă în urma unei desordine que se întêmplò.

O cétă de ómeni călări, venind despre munţi şi ducêndu-se răpede către Ierusalem, fù nevoită de à stà în locu înaintea adunării considerabile que erà grămmĕdită în pólele collinii unde predicà junele Învĕţător din Nazareth,

Călăreţii aquestia în impaţienţa lor, începusserŏ à strigà cu brutalitate către mulţime de à se risipì şi de à facce locu domnului Chusa, intendentul casei *principelui* Erod, şi domnului Gremion, tribunul tesaurului roman.

Auḑind vorbele aquestea, Aurelia se pălì şi ḑisse către Ioanna;

— Bărbaţii nostri! aşà de currênd!... Ah! ajungênd a casă şi ne aflându-ne acolò, vor sci fărŏ îndoială quŏ noi lipsim d'a séră!... Suntem perdute!...

— Ânsĕ noi avem quevà à ne împutà, spre à ne turburà atâta? respunse Ioanna. Nu ammu ascultat învĕţături şi n'ammu assistat la nisce exemple que facu din inimele bune à deveni şi mai bune?

— Scumpa mea dómnă, ḑisse Genevieva către Aurelia, mi se pare quŏ de sus de pe callu, dom-

[1] Aqueste citaţii sunt unele dupŏ Matheiu C. V, VI şi VII, şi dupŏ Lucca C. VI.

nul Gremion te-a cunnoscut, quŏci uite'l quŏ vorbesce cu domnul Chusa și arată cu degetul în partea nóstră.

— A! tremur! ḍisse Aurelia. Que să facem acum? que vom devenì? Ah! n'ar mai fi fost de curiositatea mea!

— Bine-cuvêntată să'ți fie curiositatea, îi ḍisse Ioanna, pentru quŏ ai adunat de aquì tesaure în inima ta... Aidem fără temere cu inim'a întinsă către bărbații nostri. Numai rĕii și culpabilii se ascund și'și plécă capul. Vino Aurelio, vino, și aidem cu fruntea în sus.

În momentul aquesta Magdalena se appropiò de ambele femei, și ḍisse Ioannei cu lacrĕmele în ochi:

— Pacea Domnului cu tine. 'Mi ai întins mâna quând eram degradată; suvenirea ta va fi tot d'auna neștérsă în inima Magdalenei, în singurătatea ei.

— De que singurătate vorbesci? ḍisse cu mirare. Și unde te duci Magdaleno?

— În singurătatea desertului, respunse repentit'a întinḍêndu'și mân'a către culmea munților ariḍi dincolo de quari se întind solitudinile desolate alle Mării Mórte. Mĕ ducu în desert spre a'mi plânge pĕcatele, ducênd în inima mea un tesaur de speranță! Fiă bine-cuvêntat Fiiul Mariei quăruia sunt datóre aquéstă divină deșteptare!...

Și mulțimea deschiḍêndu-se cu respectu înaintea marei repentite, aquésta își luò drumul către munți.

Cum se depârtò Magdalena, Ioanna luând de mână pe Aurelia, și trăgêndu-o mai fără voiea ei,

se îndreptò către călăreți prin mijlocul popolului întărrîtat de vorbele grosolane alle scortei.

Toți urrà pe Erod, principele Judeei, quare de mult ar fi fost resturnat de pe tron de n'ar fi avut *protecția* Romanilor... Erà crud omul aquesta, desfrênat și împilà cu dări pe popolul israelit. Așà quând ómenii adunați aquì aflarŏ quŏ unul din călărești erà domnul Chusa, intendentul aquestui principe execrabil, urr'a que aveau assupra domnului căjù assupra intendentului lui acum, și assupra compagnolului aquestuia, domnul Gremion, quare în numele fiscului roman spicurà pe acolo pe unde Erod secerasse.

Așà pe quând Ioanna, Aurelia și sclav'a Genevieva străbăteau cu greutate prin mulțime qua să ajungă la bărbații lor, uetele se auḑià de tóte părțile în contra domnilor Chusa și Gremion, și aquestia cătarŏ à auḑì, tremurând de mânie, vorbe multe și assemenea quellor următóre, vorbe que nu erà de quât un eho fórte treḑit al anathemelor junelui Învețător în contra quellor rĕi.

— Vai ție, intendentule al lui Erod, que ne strivești cu dări și angarii, și quare mănânci cas'a vĕduvei și a orfanului!...

Banania scuturând într'o mână cuțitul cu un aer amenințător și feroce, se appropiò de amêndoi domnii, și arătându-le pumnul strigò:

— Vulpea è codace și cumplită! ânsĕ a chiemat pe amicul sĕu lupul ai quăruia dinți sunt mai lungi și puterea mai mare... Vulpea codace și cumplită, este despotul tĕu Erodu, domnule Chusa; iar lupul feroce este Tiberiu, faraonul tĕu, domnule Gremion Romane que vii să ajuți pe vulpe...

Și cum domnul Chusa, palid de turbare se făceà quŏ vrea să tragă sabia spre à lovì pe Banania, aquesta ardicò cuțitul și strigò:

— Pe pântecele lui Goliath! în doč te taiu cà pe o pastecă de vei punne mâna pe sabie!

Ne avênd de scortă dequât cinci sau șése călăreți, amêndoi domnii se ținurŏ de à împinge lucru mai departe, temêndu-se să nu fiă bătuți cu petre de popolul întărrîtat, și începurŏ à căutà să ésă din aquea mulțime quare din que în que mai apprinsă, strigò:

— Așà, vai voč ómenilor ai fiscului lui Erodu și al lui Tiberiu! vai voč! quŏci noi flămânḑim, și pâinea îmmuiată în sudorile nóstre que ducem la gură, voi ne-o smulgeți din mână în numele tributului.

— Vai voč! quŏci în locu de à iertà rĕul voi împillați cu relle pe ómenii fărŏ appĕrare:

— Vai voč!... ânsč ferice de noi; quŏci ḑioa dreptății se appropiă... Junele Învĕțător din Nazareth ne-a spus'o.

— Așà, așà, puçin, și va fi pentru voi, rĕilor și împilătorilor, lacrĕme și grinṭarea dinților.

— Attunci quei d'ântêiu vor fi în urmă și quei din urmă vor fi ântêiu.

Chusa și Gremion din que în que mai spăimêntați, se consultà unul cu altul din ochi ne sciind cum să scape din aquéstă mulțime amenințătóre... Quei mai întărrîtați și începusserŏ à adunà petre la îndemnarea que le făceà Banania quare puindu'și cuțitul în cingĕtóre și armându-se cu un petroiu mare, începù à strigà:

— Învĕțătorul nostru, al neavuților și desmoșteniților, vorbind aḑi diminéță de aquea biată femee

pe quare ypocriții de farisei voià s'o uccidă cu petre, a ḍis: *aquella que este fără de pĕcat să'i arunce prima pétră*... Și eu amicii mei ḍicu aquestea: Aquella que n'a fost despoiat în numele fiscului, să nu cumvà să ardice vre o pétră assupra aquestor despuietori... și veți vedé acum minunea!

— Așà! așà, să ésă minunea, noi suntem din quei despuiați, să se facă de o dată nevĕḍuți din ochii nostri subt o movilă de petroi!... strigò mulțimea.

— Subt o movilă de petroi!

— La petre! la petre!...

— Bărbații nostri sunt în pericol, și acum cată și mai mult să iuțim pașii spre à ne aflà lîngŏ dênșii, ḍisse Ioanna către Aurelia, îndoindu'și sforțurile qua să ajungă pânŏ la călărești.

De o dată se auḍì attunci vocea blândă și resunătóre a Fiiului Mariei dominând assupra uetului și ḍicênd vorbele următóre:

„— Adevĕr ḍicu voĕ: daqua aquesti ómeni au pĕcătuit, nu pot ei à se repenti de acum pînŏ la ḍioa judecății? — Să véḍă à nu mai pĕcătui! și mérgă în pace.“

La vorbele aquestea, tempest'a popolară se alinò cà prin miracol... Mulțimea se împăcò o tăcere domnì îndată, și printr'o mișcare spontaneă se depărtò spre à lăssà trecere liberă călăreților și scortei lor. Attunci Ioanna și Aurelia reușirŏ à ajunge pînŏ la bărbații lor.

La vederea femeei salle, domnul Gremion ḍisse lui Chusa cu un aer întărrîtat:

— Eram sigur!... îți spuneam quŏ am fost recunnoscut pe femeea mea.

— Şi a mea assemenea o însoţesce! (strigò Chusa nu mai puţin întĕrrîtat,) şi tot cà şi dênsa străvestită!!... O abominaţia desolaţiei!...

— Nimicu nu lipsesce la sĕrbătóre, adausse Gremion; eatò şi sclava femeii melle...

Ioanna cu blândeţe şi linà ḑisse bărbatului sĕu:

— Domne, fă'mi locu; mĕ voiu aruncà înapoi pe callulu tĕu qua să ajungu mai currênd a casă.

— Aşà... urmò Chusa strîngând dinţii de mânie, să ajungi a casă din preună cu mine... Ânsĕ pe colónele templului! nu vei mai eşi de aqui înainte din casă fărò mine...

Ioanna nu respunse nimicu, întinse mâna către bărbatu-sĕu spre à'i ajutà să încalice din apoi, uşor se avêntò şi se aşşeḑò pe callu.

— Sue-te şi dumneata assemenea din dĕrĕtul meu pe callu, ḑisse Gremion către femeea sa cu un aer mânios. Sclava Genevieva — şi pe Jupiter! ea va plăti scump complicitatea ei în aquéstă indignitate — sclava Genevieva se va sui din dĕrĕtul unuia din cavalerii scortei.

Aşà se făcù, şi călărèţii îşi urmarò drumul către Ierusalem.

Aquella que aveà în dĕrĕtul sĕu pe Genevieva, urmând de apprópe pe domnii Gremion şi Chusa, sclava auḑì pe aquestia mustrând aspru pe femeile lor.

— Nu, pe Ercule! strigò Romanul, să'mi aflu femeea străvestită cà un bărbat în miḑlocul aquestei bande de tâlhari trenţĕroşi, în miḑlocul vagabonḑilor şi turburătorilor sceleraţi!... este să n'o pótă crede

quine-và... Nu, pe Ercule, a cătat să viu în Judea qua să vĕd o assemenea enormitate!

— Şi eu que sunt din Judea, domnul meu, urmò Chusa, nu sunt mai mult de quât domnia ta deprins cu aqueste enormităţi... Sciam fórte bine quŏ qerşĕtori, tâlhări, curtesane de classea calicilor se ţin dupŏ blestematul asta de Nazarean?... Ânsĕ să mĕ bată mânia lui Dumneḑeu în momentul aquesta daquă am auḑit vre-o dată quŏ femei que se respectă pe sine au putut să aibă nedemnitatea de à se ammestecà cu vila calicime que omul aquesta tĕrrasce dupŏ sine prin tótă ţĕrra, vilă calicime que ne-ar fi uccis cu petre adinéorea de nu ammu fi avut aquea eroică attitudine, adausse domnul Chusa cu un aer de conquistator.

— Veḑi bine! Curagiul nostru imposò mult aquestor miserabili, urmò domnul Gremion; alt-fel eram perduţi... Ah! bine ḑiceai domnia ta, cată o nuoă probă despre urrele şi resentimentele que producu predicaţiile incendiare alle aquestui Nazarean. Ellu numai cugetă de quât à întĕrrîtà pe calici în contra proprietarilor şi avuţilor!

— Din contra, junele Învĕţător n'a allinat ellu furórea mulţimei? ḑisse Ioanna cu blândeţea şi fermetatea ei cunnoscută. N'a ḑis ellu: „Lăssaţi să se „ducă în pace ómenii şi să nu mai pĕcătuiască?“

— Auḑi dumneata? strigò Chusa adressându-se către Gremion. Mare generositate! Bine quŏ nu ne spune acum quŏ de aqui înainte nu se mai póte quine-và ducce în pace pe drumul mare de quât cu permissia Nazareanului!!! a aquestui fiiu al lui Belzebuth! şi quŏ daqua ammu scăpat din furo-

rile aquestor scelerați, este să mulțumim promitterii que le-a făcut quŏ nu vom mai pĕcătuì!... Póte-se nerușinare mai mare?

— Junele Învĕțător, urmò Ioanna, nu póte să respundă de queea que se ḑice și se face în numele sĕu... Mulțimea s'a fost întĕrrîtat assupra vóstră... Ellu cu o vorbă a allinat'o și a puss'o la locul ei... Que puteà să facă mai mult?

— Mai eatŏ que-và nuou!... strigò domnul Chusa. Și cu que drept Nazareanul aquesta allină sau rescólă dupŏ voia lui mulțimea?... Scii pentru que noi ne înturnăm la Jerusalem? Pentru quŏ ne-au assigurat quŏ în urma predicațiilor abominabile alle aquestui om, muntianii din Judea și laboratorii din câmpul Saronului ne-aru uccide cu petre daquă ne ammu arătà quŏ venim să strîngem birurile.

— Junele Învĕțător a ḑis: „Dați Cesarului „que este al Cesarului și lui Dumneḑeu que este al „lui Dumneḑeu!“ urmò Ioanna. Culpa lui è darŏ, daquŏ popolațiile strivite de către fiscu, nu mai sunt în stare să dea nimicu mai mult?

— Și pe Ercule! cu tóte aquestea n'au încotrò face, vor cătà să dea, strigò Gremion. Noi ne înturnăm în Ierusalem à luà o scortă de oștire de ajuns spre à înnecà rebellia; și vai de aqueia que ni se vor oppune.

— Și mai vîrtos, vai de Nazareanul! strigò și Chusa; ellu singur è causa tutulor rellelor. De aqueea mĕ ducu à prevenì pe principele Erod, pe dominul Ponțiu-Pilat și pe domnul Caiafa despre audacia fărŏ frĕu și fărŏ margini a aquestui vagabond, și à quere, de se cuvine, suppliciul lui.

— Şi de veţi punne à'l uccide, adausse Ioanna, şi nu veţi uşurà popolul de sufferinţe, siguranţă nu veţi avé; pînŏ este jugul şi durerea generală, pacea nu o vom puté aflà nici în casele nóstre necum în miḑlocul sufferitorilor. — De veţi punne à'l uccide, vĕ încredinţeḑu quŏ ellu vĕ va iertà şi va rugà pe Dumneḑeu pentru voi.

Ast-fel, Ioanna, Aurelia şi Genevieva furŏ readdusse în Ierusalem.

IV.

Quând Genevieva ajunse cu dómna sa à casă, domnul Gremion ḑisse către femeea sa, cu un ton fórte mânios:

— Intră în camera ta.

Aurelia plecò capul suspinând, se suppuse şi aruncò o căutătură tristă de adio către sclav'a sa.

Gremion appucò attunci pe Genevieva de mână şi o dusse într'o încăpere subterrană, unde se ţineà vase de vin, de oliu şi alte provisii. Treptele scărei pe quari descindeà erà fórte răpeḑi. Domnul împinse pe sclav'a de sus din capul scărei aşà de tare, în quât ea împedecându-se căḑù cà inanimată din tréptă în tréptă pînò jos, unde Gremion închisse apoi uş'a massivă şi grea a aquellei subterrane şi o lăssò ast-fel în întru.

Biata femee, acolo, strivită peste tot, se aşşeḑò pe o pétră şi plânse, plânse la început fórte amar. Pe urmă i se mai indulcirò lacrĕmele quând îi venì în minte quò ea sufferă pentru quò se dussesse à ascultà cuvintele junelui Învĕţător din Nazareth. (Mult uşuréḑă consciinţa innocenţa, şi mult consólă şi încu-

ragiă în durere şi în sufferinţe!) Apoi imaginea Învĕţătorului atât de compătimitor cu sclavii şi desmoşteniţii, atât de misericordios cu quei repentiţi şi atât de sever cu quei rĕi şi ypocriţi, îi stà de façă neîncetat, şi cà ò divinitate tutelară o îmbărbătà à sufferì fărŏ durere ori-que i se va întîmplà.

Crescută în credinţa druidică, que muma sa 'i didesse qua să ḑicu aşà, din preună cu viaţ'a, Genevieva aveà şi mai mult încredere în preceptele Fiiului Mariei. Iisus spuneà cà şi doctrinele druidice quŏ eşind quinevà din lumea aquésta se duce spre à vieţuì din nuou cu suffletul şi cu corpul însuşi în alte lumi mai ferici; quŏci dupŏ religia sa ellu vorbià de învierea morţilor.[1] În fine, cu tot sublimul credinţei druidice, que mântuià pe omu de fric'a morţii, încredinţându'l quŏ nu móre, Genevieva tot nu aflà în preceptele Druiḑilor sau alle Gallilor aquel sentiment charitabil, fraternel, misericordios de quare erà pline cuvintele junelui Învĕţător din Nazareth.

Sclav'a se aflà în nisce assemenea cugetări de comparaţiŏ între religia părinţilor ei şi a lui Iisus quând vĕḑù quŏ se deschide uş'a subterranei unde

---

[1] Dupŏ dogmele următóre din Evangelia de la Luca, se învederéḑă quŏ credinţa antică a Druiḑilor a quăror dogmă fondamentală erà credinţa în renascerea şi immortalitatea suffletului, aveà mare affinitate cu credinţa în învierea morţilor a Christianismului. — Iisus-Christ renasce sau înviază nu numai în spirit ci şi cu corpul ast-fel cum ar' fi putut ḑicce quel mai ferbinte drept credincios Druid.

„Iisus a stătut în miḑlocul lor şi a ḑis: pace voĕ! — Iar ei spăi-„mêntându-se, li se părea quŏ vĕḑu spirit. — Şi a ḑis lor (Iisus) que „sunteţi turburaţi? pentru que se înalţă cugete în inimele vóstre? — „Vedeţi mâinile şi piciórele melle, quŏ însumi cu sunt: pipăiţi şi ve-„deţi quŏ *spiritul carne şi óse nu are, precum mĕ vedeţi pe mine avênd.*“ (Luca Cap. XXIV, v. 36—39.)

eră închisă. Gremion, domnul său, revenì din preună cu alți doi ómeni. Unul ținea un pachet de funii, altul un flagellu de curelle.

Genevieva nu vĕdusse nici o dată pe ómenii aquestia; și straniile lor vestminte cum și chipul și căutătur'a lor o făcù a se înfiorà.

Domnul Gremion descindênd primele trepte alle scărei, dìsse cu mânie Genevievei:

— Desbracă-te.

Sclav'a se uità la domnul său cu atâta mirare și spaimă în quât abià puteà să crédă queea que audisse. Ellu repetò și mai furios:

— Desbracă-te! n'audi?... qu'apoi unul din aquesti doi ajutori ai carneficelui (gâdei) cetății sciu să mi te lasse cum te-a născut mamă-ta, și să te neteléscă cum meriți.

Aquest neomenos suppliciu, adesea sufferit de femeile sclave Genevieva, mulțumită bunĕtății dómnei salle, nu'l încercasse nici o dată. În spaim'a sa darŏ nu putù de quât à'și unì mâinile, à le ardicà către domnul său, și rugătóre à cădé în genuchi.

Ânsĕ domnul Gremion, dându-se la o parte, lăssò să trécă quei doi ómeni que stà în capul scărei, și le dìsse:

— Desbrăcați-o!... și dați'i pînŏ să'i dea sângele. Să țiiă minte de à se mai ducce à asistà la predicațiile aquellui blestemat de Nazarean.

Genevieva abià aveà attunci doĕ-ḑeci și trei de anni, și bărbatu-său Fergan îi ḑiceà quâte o dată quŏ erà bellă. Cu tóte lacrĕmele și rugele ei, cu tótă resistința fărŏ putere, fu desbrăcată de vestminte, legată de unul din pilastrii subterranei, și fărŏ întâr-

ţiere corpul ei fù cărrărat şi sfîşiat de curellele flagellului.

La început ea sperasse quŏ ruşinea şi spaim'a ar' facce-o să'şi pérdă simţirile... ânsĕ nu fù aşà din disgraţie, ci uitò tótă durerea, vĕdêndu-se în préda căutăturelor neomenóse alle aquellor carnefici şi audind infamele lor glume, que îşi schimbà flagellându-o.

Domnul Gremion în picióre cu braţele încrucişate ţiceà rîdênd cu rĕutate:

— Nazareanul! faimosul aquella Mesie que îşi bagă nasul prin quâte profeţii tóte, preţisu-'ţi-a queea que erà să te ajungă, sclav'o? Aflat-ai acum quŏ ellu aveà dreptate să proclame quŏ sclavul è un'a cu domnul sĕu?... Pe Jupiter! îmi pare rĕu quŏ n'am pus să te bată în piaţa publică... O bună lecţiŏ erà să ia pe spinarea ta toţi tîlharii aqueea que cred' în turburătórele insolenţe alle capului şi amicului lor Iisus.

Quând carneficii se faticarŏ de bătaie, unul din ei deslegò pe Genevieva, şi domnul ei îi mai adausse:

— Nu vei eşì de aqui de quât peste opt ţille; pînŏ attunci femeea mea cată à remâné fărŏ tine, şi và bine-voì dumneaei à se servì singură spre à învĕţà minte d'à nu mai facce que a făcut.

Gremion apoi, eşind din preună cu carneficii lăssò pe Genevieva singură.

Attunci nu'i mai venirŏ in minte cuvintele tenere şi misericordióse alle Fiiului Mariei, dupŏ cum îi venisserŏ mai nainte de suppliciu; attunci din contra nu'i resunà pînŏ în inimă de quât cuvintele de ana-

themă și de resbunare que ellu fulgerasse în aquea diminéță în contra rĕilor și împilătorilor. În lungele ore que petrecù cu suvenirea dispreţului și rușinei que pătisse, își făcù jurămêntul quă daqua cerul o và facce într'o ḑi mamă, și de và puté să țiiă pe lîngŏ sine pe copillul sĕu, să'și puiiă tóte puterile spre à'i însufflà amor și compătimire către quei debili și împilați, orróre în contra servitudinii, și urră nempăcată în contra Romanilor...

Genevieva erà de trei ḑille închisă în aquea suterrană, unde Gremion, domnul sĕu, îi adduceà quâte quevà și îi aruncà cà la un câine în de-mâncare. Într'o nópte, la o oră fórte naintată, uș'a închisorii sclavei se deschisse, și ea vĕḑù pe Aurelia, dómna sa, țiind într'o mână o lampă și în alta un pachet que depusse pe trépta quea mai de jos a scărei.

— O! Genevievo! svênturată femee! mult ai sufferit din caus'a mea! îi ḑisse Aurelia cu ochii plini de lacrĕme, appropiindu-se de dêns'a.

Genevieva, cu tótă bunătatea dómnei salle, nu se putù ține de à'i ḑicce cu o amară împutare:

— De ai fi avut o fiiă, și ómenii ar' fi despuiat'o qua s'o bată cu nuelle dupŏ ordinul domnului ei, que ai fi ḑis domnia ta despre sclavie?

— Genevievo, tu mĕ accusi! îi ḑisse dómn'a, și nu sunt eu caus'a aquestor cruḑimi.

— Eu nu te accusu pe domnia ta ci servitudinea, sclavia. Domnia ta esci blândă cu mine, și cu tóte aquestea veḑi cum m'au tractat.

— În van de trei ḑille queru de la bărbatumeu să te ierte, urmò Aurelia, plină de compassiune, și 'mi o refusă; 'l am rugat încai să mĕ lasse à venì

să te vĕḑu, și s'a arătat și mai crud; tot d'auna ia cu sine cheia închisorii.

— Cum darŏ ai putut să o ai în nóptea aquésta?

— O pussesse de cu séra sub căpĕtêiu. Profitaiu de somnul lui; și éccŏ-mĕ quŏ veniiu.

— Mult am sufferit!... mai mult de rușine de quât de durere, urmò Geneviev'a învinsă de blândeța dómnei salle; ânsĕ vorbele domniei talle mĕ consólă.

— Ascultă, féta mea, eu n'am venit numai qua să te consolu; tu poți fugì de aquì și facce în aquellași timpu un mare serviţiu junelui din Nazareth... póte quŏ îi vei scăpà și viaț'a.

— Que spui? scump'a mea dómnă! strigò Genevieva que uitò libertatea pe lûngŏ serviţiul que ar' fi putut adducce Fiiului Mariei. Oh! spune'mi, quŏ și viaţa 'mi o dau pentru aquella que ḑice quŏ într'o ḑì férrele sclavilor vor fi sfărîmate.

— De quând ammu petrecut nóptea afarŏ din casă spre à auḑì cuvintele lui Iisus, nu m'am mai vĕḑut cu Ioanna. Domnul Chusa n'a mai lăssat'o să ésă afarŏ din casă spre à venì la mine... Astă séră ânsĕ dupŏ atâtea rugăminte a addus'o aqui... și acolo unde ellu vorbià cu bărbatu-meu scii que 'mi a spus ea?

— Despre junele Învĕțător din Nvzareth?

— Așà.

— Vai! vre o nuoă persecuţiŏ?

— Este trădat svênturatul... În nóptea asta au să'l arreste și să'l dea morții.

— Trădat!... ellu? și de quine?

— De unul din discepolii sĕi.

— O! que infamu!

— Domnul Chusa, voios şi triumfător despre decisia de à se dà morţii junele Nazarean, n'a mai putut ţinne; rĕutatea 'l a împins pînŏ à se dà pe façă şi à spunne Ioannei tóte, fiind sigur quŏ aquéstă tristă nuvellă îi va adducce ei atâta durere pe quât ellu nu mai puteà de bucurie. Fariseii şi cărturarii, senatorii şi archiereii, turbaţi cu toţii de predicaţiile lui Iisus şi mai vîrtos de quelle din urmă que le-ammu auţit şi noi, s'au adunat la archiereul Caiafa, şi au căutat miţlóce de à supraprinde pe Nazarean; ânsĕ temêndu-se de vre-o revoltă a popolului, nu cuteţarŏ a'l arrestà ieri, ţi de sĕrbătóre în Ierusalem unde erà adunată lume multă, au lăssat pe astă nópte punnerea în lucrare a neomenosului lor cuget.[1]

— Cum, în nóptea aquésta? ênsuşi în nóptea aquésta?

— Aşà!... un trădător, unul din discepolii sĕi a nume Iuda are să'l dea in mâinile lor.

— Unul din aqueia que de unăţi nóptea îl însoţià la taverna Onagrei?

— Aquella însuşi al quărui chipu întunecos spuneai tu quŏ 'ţi a făcut o impressiŏ neplăcută. Iuda, s'a dus darŏ la archierei şi la cărturari şi le-a

[1] „Attunci (cu doĕ ţille înaintea Paştilor) s'au adunat archiereii şi căr-„turarii şi senatorii în curtea archiereului que se numià Caiafa; — şi „deliberarŏ să prinţă pe Iisus prin mĕsure ascunse şi să'l ommóre; — „şi ţiceà nu în ţioa sĕrbătórei qua să nu se facă turburare în popol.“ (Matheiu Cap. XXVI v. 3, 4, 5.

*

ḑis: „Que îmi veţi dà voi, şi eu îl voiu dà pe „ellu voĕ?[1]“

— Miserabilul!

— S'a învoit pe trei-ḑeci de arginţi cu fariseii, şi acum în or'a aquésta, póte, bietul june que nu se aştéptă le nimicu, quŏ va fi victimă aquestei trădări.

— Vai! daqua è aşà, que serviţiu aşu puté eu à'i facce?

— Ascultă âncŏ... Eată que îmi ḑisse Ioanna astă séră.

„Venind la tine, scumpă Aureliă, bărbatu-meu 'mi a spus pe drum cu o crudă bucurie disgraţia que astéptă pe Iisus, sciindu-mĕ quŏ n'am nici un miḑlocu de à'i dà de scire, quŏci nu mĕ lassă de lûngŏ sine; şi servitorii nostri atât se tem' de domnul Chusa, în quât ori-quât 'i aşu rugà, ori quât argint le-aşu promitte, nici unul n'ar cuteḑà à eşì din casă spre à se ducce la Fiiul Mariei, à'l înscinţà despre pericolul în quare se află. Apoi séra trece, adausse Ioanna, şi mi a venit o idee: sclav'a vóstră Genevieva sémênă quŏ are nu numai curagiu ci şi devotament... N'ar puté ea ne servì în aquéstă împrejurare?...“ — Eu iarŏ 'i am spus crud'à resbunare cu quare bărbatu-meu te-a pedepsit; ânsĕ Ioanna tot nu s'a lăssat de projetul ei şi m'a întrebat unde pune Gremion cheia închisorii talle. — Sub căpêtêiul seu, îi arătaiu eu. — Veḑi de poţi s'o iei quând va addormì, adausse

[1] „Attunci, unul din quei doi-spre-ḑece quare se numiă Iuda Iscariotul, „ducêndu-se la archierei, a ḑis lor: que'mi veţi dà mie şi eu îl voiu dà „pe ellu voĕ. — Şi ei 'i au pus lui trei-ḑeci de arginţi.“ (Matheiu Cap. XXVI, v. 14, 15).

Ioanna. De vei reuși à punne mân'a pe dênsa, du-te, scapă pe Genevieva; nu'ți va fi anevoie s'o faci apoi să ésă și din curte afară. După aquésta ea se va ducce îndată la tavern'a Onagrei, și de acolo îi vor spunne, péte, unde se află junele Învĕțător.

— O! scumpa mea dómnă! strigò Genevieva; nu voiu uità nici o dată încrederea que domnia ta și amica domniei talle ați pus în mine. Aidem numai de quât să deschidem pórta d'afară.

— Un moment âncŏ; quŏci în fine mai naainte de à te decide cată à cugetà la mânia bărbatului meu; nu mĕ temu peutru mine, ci pentru tine... Quând te vei înturnà înapoi, Genevievo, fata mea, judică după queia que ai pățit que vei mai avé à pățì!

— Să nu mai cugetăm la mine.

— Noi ânsĕ ammu cugetat. Ascultă âncŏ. Crescătórea amicei melle locuesce apprópe de pórt'a Judiciară; ea vinde stoffe de lână și se numesce Veronica, femeea lui Samuel... Poți să'ți adduci a minte de numele aquesta?

— Fórte bine: Veronic'a, femeea lui Samuel, que vinde stoffe la pórta Judiciară... Ânsĕ, scumpa mea dómnă, cată să dăm mai iute, quŏci or'a trece. Ori-que moment perdut póte fi funest pentru junele Învĕțător... Oh, așà te rogu, aidem quât mai curênd să deschidem pórt'a.

— Nu, nu mai nainte pînŏ nu'ți voiu spunne quel puçin unde vei puté să afli un refugiu; quŏci nu và mai fi cu putință să vii înapoi: mĕ iau fiori quând îmi puiu în minte que vei mai pățì de la bărbatu-meu.

— Cum să mĕ desparţu de domnia ta?... să te lassu pentru tot d'auna?...

— Îţi place să mai sufferi din nuou un suppliciu infam, şi barbarii şi mai crude póte?

— Preferu mai bine mórtea de quât atâta ruşine.

— Bărbatu-meu nu te và uccide, pentru quŏ perde preţul que a dat pe tine. Prin urmare este neappĕrată despârţirea aquésta; mĕ costă mult, pentru quŏ nici o dată nu voiu mai aflà póte o sclavă în quare să am atâta încredere cà în tine... Ânsĕ que vrei? de quând am auḑit cuvintele aquestui june, am şi eu tot aquel euthusiasmu que 'l a inspirat ellu Ioannei; şi daqua tu te învoiesci à'ţi punne puterile spre à'l scĕpà...

— Te mai îndoiesci, scump'a mea dómnă?

— Nu, eu cunnoscu devotamentul şi curagiul tĕu... Eatŏ dar queea que vei avé să faci. De vei puté reuşì să afli pe junele Învĕţător din Nazareth, îi vei dà de scire quŏ è trădat de Iuda, unul din discepolii sĕi, şi quŏ n'are de quât à se depărtà din Ierusalem, qua să scape de farisei que au jurat să'l ommóre... Ioanna crede quŏ de se va retrage în Galilea, pĕmêntul lui natal, Fiiul Mariei va scăpà, quŏci innemicii lui nu vor cuteḑà à'l urmărì pînŏ acolo.

— Ânsĕ, scump'a mea dómnă, ênsuşi aquì în Ierusalem n'ar avé în nóptea aquésta de quât à chiemà popolul în appĕrarea sa. Discepolii sĕi de quari este adorat se vor punne în capul revoltei, şi toţi fariseii din lume nu vor mai fi în stare de à'l arrestà.

— Şi Ioanna ênsuşi îşi pussesse în minte miḑ-

locul aquesta; ânsĕ qua să rescóle popolul, cată qua sau Iisus sau discepolii sĕi să fiă însciințați de pericolul de quare este amenințat.

— Prin urmare, scump'a mea dómnă, nu mai avem nici un moment de perdut.

— Âncŏ o dată, Genevievo, nu uită quâte te amenință și te aștéptă... Dupŏ que vei dà de scire junelui Învĕțător du-te îndată la Veronica, femeea lui Samuel, și spune'i quŏ vii din partea Ioannei; spre à o încredința, dă'i inmellul aquesta que amic'a mea 'și 'l a scos din degit. Rógă-o să te ascundă în casa ei, și să se ducă în dată la Ioanna quare îi va spunne queea que ea și eu vommu punne la calle în urmă pentru tine. Amica mea 'mi a spus quŏ Veronica este o femee bună și serviabilă; atât ea quât și bărbatu-sĕu au o mare recunnoscință către Iisus, pentru quŏ le-a însănĕtoșat pe unul din copii lor. Prin urmare tu vei fi sigură și bine ascunsă în cas'a aquésta, pînŏ quând vommu facce que vommu puté pentru scăparea ta... Mai stăi... Uite, addusseiu în legătura aquésta cu que să te îmbraci bărbătesce. Va fi mai prudent să te duci ast-fel în timpul nopții pe stradele Ierusalemului și să intri în tavern'a Onagrei.

— O! cum ai prevĕdut tóte! que bună esci, scump'a mea dómnă!

— Aide, acum currênd... Pînŏ te vei îmbrăcà, eu mĕ ducu să vĕdu de este cu putință à deschide pórta de la drum.

V.

Aurelia se înturnò dupŏ quâte-va minute, şi aflò pe Genevieva străvestită bărbătesce şi încingêndu-se peste tunică cu cinga de curellă.

— Nu è putinţă à deschide pórta! ḑisse ea cu disperaţiŏ către sclavă; chieea n'a rĕmas pe din întru cà altă dată.

— Aidem şi amêndoĕ să cercăm, scump'a mea dómnă, ḑisse Genevieva; vino currênd.

Şi amêndoĕ, dupŏ que străbăturŏ curtea, ajunserŏ la pórtă. Sforţurile Genevievei furŏ assemenea de vane cà şi alle dómnei salle spre à o deschide. A sărì peste pórtă erà cu neputinţă fărŏ scară... Genevieva de o dată se întórse către Aurelia şi îi ḑisse:

— Am citit în cronicele famillici nóstre, lăssate la bărbatu-meu Fergan, quŏ un'a din străbunele lui numită Meroe, femeea unui marinar, a fost putut, ajutată de bărbatu-sĕu, à se suì într'un arburu fórte înalt.

— Prin quare miḑlocu?

— Aibi bunĕtate à te punne domnia ta cu spatele către pórtă, scumpa mea dómnă; appucă'ţi acum

mâinile ast-fel cum eu să pot punne punt'a unui picior în palmele domniei talle; uite, apoi voiu punne quel-l-alt picior pe umerele domniei talle; și ast-fel póte voiu ajunge arcad'a porții, și de acolo voiu căutà à sărì jos în stradă.

Attunci, sclav'a și audì de departe gur'a domnului Gremion quare din planul de sus al casei strigà fórte mânios:

— Aurelia! Aurelia!

— Bărbatu-meu! esclamò aquésta tresărind și începênd à tremurà. Ah! Genevievo, nu mai è speranță.

— Mâinele dumitalle, mâinele dumitalle, scump'a mea dómnă, ḑisse sclav'a plină de energie. Âncŏ un sforțu; de voiu puté ajunge pînŏ sus, sunt mântuită.

Aurelia o ascultò mai cà o machină, quŏci vocea amẽninţătóre a domnului Gremion se appropià din que în que mai mult. Sclav'a pusse îndată un picior în palmele împreunate alle dómnei salle, sărì ușor cu quel-l-alt pe umere și ajungênd la gaura sau boltitura arcadei, de acolo se preparà à sărì jos dincolo la drum.

— Tóte ósele ți le sfărâmi, féta mea Genevievo, de vei sărì în stradă! strigò Aurelia... O! biata femee!...

În momentul aquesta ajungeà și domnul Gremion, palid de mânie și de lucirea lampei que aveà în mână.

— Que faci acolo? strigò către femeea sa. Respunde! respunde!...

Apoi vĕḑênd și pe sclav'a d'assupra porții:

— A! scelerat'o! adausse, vrei să scapi? şi dumneaei mi'ţi favorisă fuga!

— Aşà, aşà! respunse Aurelia cu aquel curagiu que adessea îl dă disperaţia. Şi de m'ai ommorî aqui în locu, ea cată să scape din chinurile în quare o ţii.

Geneviev'a, măsurò cu ochiul de sus pînò jos, erà quam mult; înălţimea erà şi mai mare de doĕ ori de quât statura ei... Stette puçin; ânsĕ quând auḑì pe domnul Gremion luptându-se cu femeea sa que nu'l lăssà à deschide pórta:

— Pe Ercule! n'o să mĕ laşi să trecu afarò? Numai de quât sunt dincolo la drum să mi'ţi aştept pe miserabila. De nu îşi va rumpe singură piciórele sărind jos, îi voiu rumpe eu tóte ósele.

— Mai currênd Genevievo, sări şi scapă strigò Aurelia. Nu te teme de nimicu... Mai êntêiu mĕ va călcà pe mine în picióre şi apoi va puté deschide pórt'a.

Genevieva ardicò ochii la ceru, şi se aruncò îndată jos fărò à păţi nimicu; rĕmasse ânsĕ quât-va uimită de sbucimarea căderii. Sculându-se apoi, îşi luò răpede fug'a cu inim'a înghieţată de ţipetele que dómna sa erà nevoită à scótte la tractarea brutală a bărbatului ei.

La început fugì încotrò putù să appuce spre à se depărtà şi à'şi perde urmele d'acasă; quând se simţì apoi mai sigură stette à'şi mai luà resufflarea, şi à'şi adducce a minte în quare direcţiò erà tavern'a Onagrei, de unde sperà à se însciinţà despre junele Învĕţător din Nazareth.

Ajunse acolo, fărò întârḑiere şi aflò quò mai

nainte cu quâte-va ore Iisus (după o cină que avussesse óre-unde cu discepolii sĕi) s'a fost tras din preună cu quâți-va dintr'ênșii spre partea torrentelui Cedronului către o grădină de Olivi, unde adesea se retrăgeà nóptea spre meditare și rugă.

Genevieva îndată appucò drumul aquella; și în momentul quând eșià pe pórt'a cetății vĕdù de departe în miḑlocul nopții lucirea mai multor torțe licurind assupra coifurilor și armelor unor militiani din preună cu mulți alți ómeni amestecați. Ṭoți mergeà în desordin și nu li se puteà înțellege cuvintele de larm'a que făceà. Genevieva, la ideia quŏ ómenii aqueia vor fi trimiși de farisei spre à prinde pe Fiiul Mariei, începù à alergà quât o țineà piciórele spre à le trece înainte și à ajunge la timp qua să dea de scire lui Iisus și la ai sĕi de queea que îi așteptà.

Quând se appropiò de dênșii, vĕḑù quŏ erà militiani d'ai Ierusalemului cunnoscuți de a lor mișelie: (caus'a larmei erà puținul lor curagiu și superstiția judană). La lucirea torțelor, vĕḑù o cărrare d'allăturea drumului que țineà aqueeași direcțiŏ către grădină. Appucò pe dênsa spre à nu fi vĕḑută de felul aquella de militiani, în capul quăror'a se distingeà Iuda discepolul pe quare ea îl mai vĕḑusse în nóptea de la taverna Onagrei. Mergeà iute înainte cu un pas que caracterisă în genere stirpea judană; și întorcêndu-se attunci către căpitanul aquellei cete, îi ḑisse:

— Domnule, ne appropiem, și să scii quŏ aquella pe quare îl voiu sărutà, aquella è Nazareanul.

— O! de astă dată, ḑisse căpitanul, de astă dată nu mai scapă; și mâine, mai nainte de scăpĕ-

tatul sórelui, își va și luà pedéps'a que merità... Aidem, să nu cum-và vre unul din discepoli să'i dea de scire quŏ venim assupra lui. Ânsŏ, ascultați! n'auḍiți voi, mĕ osteni! luați a minte să nu cădem în vre o cursă; și mai vîrtos, cată să luăm' mĕsure în momentul quând va fi să punem mâna pe dênsul... Que scii?... Ellu è cu dracul! să nu cum-va să răpéḍă assuprà nóstră vre-ó dievolie, sau vre un farmecu d'aquellea d'alle lui. Eu, de vĕ spuiu să fiți cu minţile în cap, adausse căpitanul cu un ton fórte marțial, nu quŏ dórà mĕ temu de quevà, ci, scii, cată să prevedem tóte qua să nu ne scape din mână.

Militianii, pe cum se vedeà, nu pré erà assigurați de curagiul căpitanului, quŏ începurŏ à mai rări pașii, cum auḍirŏ vorbele lui. Genevieva profitŏ de aquéstă întârḍiere, și alergând neîncetat, ajunse la marginile torrentelui Cedronului. Nu departe de acolò vĕḍù un munticellu plin de olivi. Aquea dumbravă abià se puteà distinge cufundată în miḍlocul întunerecului. Pusse urechia să asculte; și peste tot erà tăcere. Nu se mai auḍià de quât pașii aquellor militiani que se appropià fórte încet. Genevieva avù un moment de speranță: îi venì în minte quŏ póte junele Învĕțător va fi luat de scire, și va fi avut timp à se retrage de acolo. Naintò mai în sus cu luare a minte, și prin întunerecu se împedicò de un corpu que erà culcat la tulpin'a unui olivu. Nu se putù ține de à nu scótte un țipĕt la fric'a que o cuprinse, și omul de quare se împedicasse ea se deșteptò și sărì în sus ḍicênd:

— Dómne! iartă-mĕ: de astă dată nu mai putuiu învinge somnul que mĕ dà jos.

— Un discepol al lui Iisus! esclamò Genevieva, speriată din nou. O! disgrație! que fatalitate! ellu âncŏ è aquì.

Adressându-se apoi către aquel omu, îi ḍisse:

— Daqua esci discepol al lui Iisus, scapă'l, pentru numele cerului! Tot mai è timp... Veḍi torțele aquellea colo?... Ómenii aqueia vin' spre à'l prinde și à'l dà morții... Scapă'l, dă'i de scire quât mai currênd...

— Hai! quine?... ḍisse discepolul, âncŏ amețitu de somnu, pe quine să dea morții?... quine esci tu?

— Que'ți pasă quine sunt? Scapă numai pe Domnul tĕu îți spuiu. Uite, quŏ vin' să'l prinḍă... Uite, quŏ se appropiă... Nu veḍi torțele aquellea?

— Ba le vĕḍu, respunse discepolul cu spaimă, acum deșteptat cu totul. Vĕḍu lucind coifurile la lumina torțelor. Ânsĕ... unde sunt soții mei? adausse ellu uitându-se împregiur.

— Addormiți póte și ei cà și tine, ḍisse Genevieva. Ânsĕ Învĕțătorul tĕu unde este?

— Colò în dumbrava Olivilor, unde se duce adeseà spre à meditâ. Astă séră fù coprins de o întristare neînvinsă... A voit să fiă singur și s'a retras subt aquei arburi, dupŏ que ne-a ḍis înadins spre à veghiâ...

— Neappĕrat quŏ a prevĕḍut pericolul, ḍisse Genevieva și voi n'ați avut puterea à resistâ în contra somnului?...

— Nu, quât ne-ammu luptat și eu și soții mei; în van ânsĕ quŏ ne-a pus jos. Învĕțătorul de doĕ ori a venit și ne-a deșteptat, împutându-ne cu blân-

dețe neputința nóstră... și apoi iar s'a dus spre à meditâ și à'și facce rug'a subt aquei arburi.

— Militianii!... strigò Genevieva, vĕdĕnd quŏ lucirea torțelór se appropià din que în que mai mult. E perdut de nu và stà quel puçin ascuns în pădure; sau de nu vĕ veți luptà pînŏ veți murì toți spre à'l appĕrà... Sunteți armați?

— Nu, noi nu avem arme respunse discepolul, începĕnd à tremurà: și apoi să te pui cu osteni, este și nebunie!

— N'aveți arme? strigò Genevieva eșită din sine de suppĕrare: și apoi petrele aquestea din drum, curagiul que cată să aibă fiă-quare bărbat, nu sunt de ajuns să puiă pe fugă nisce desmățați cà aquestia? Osteni sunt ei? unde ai aflat aquest nume?

— Noi nu suntem ómeni de sabiă, ḍisse discepolul, uitându-se împregiurul sĕu speriat; quŏci militianii se appropiasserŏ și mai mult, și torțele începusserŏ à luminà pe Genevieva, pe discepol și pe soçii aquestuia que dormià âncŏ.

Se deșteptarŏ și aqueștia, sărind în sus la îmboldirile și chiemarea soçului lor que alergà de la unul la altul.

Militianii începurŏ à alergà unul peste altul; cum vĕdurŏ la lumin'a torțelor quâți-va ómeni, unii dormind și alții sculându-se în picióre, se repeḍirŏ assupra lor, amenințându'i cu săbii și cu lemne quŏci unii n'aveà drept arme de quât nisce lemne.

— Unde è Nazareanul? spune-ne, Iudo, unde este?

Infamul și trădătorul discepol, dupŏ que se uitò d'a rêndul, în lumin'a torțelor, la toți fostii sĕi

condiscepoli que se aflà acum cà prisonieri, ḍisse căpitanului:

— Învĕțătorul nu è între aquestia.

— Ne và scăpà și de astă dată? strigò căpitanul. Pe colónele templului! tu ne-ai promis à ni'l dà în mână, mestere Iudo, ai și luat prețul sângelui lui, cată să ni'l scoți din pămênt din érbă verde, și să ni'l dai.

Genevieva se ținusse la o parte; de o dată vĕḍù quâți-va pași mai 'nainte despre dumbravă cà o formă albă que 'naintà din întunerecu și se appropià catre militiani. Inim'a ei începù à batte cum să se spargă, quând îi venì în minte quŏ de sigur erà junele Învĕțător que venià spre dênșii attras de larma aquellei mulțimi armate. Nu se mai amăgià, disgrațiata. Îndată și recunnoscù pe Iisus la lumin'a torțelor. Pe chipul lui quel blând și trist nu se vedeà nici sperierea nici temerea.

Iuda făcù un semnu de înțellegere căpitanului, și alergò înaintea domnului sĕu, și cu o îmbrăçișare sărutându'l îi ḍisse:

„— Bucură-te! Învĕțătorule![1]“

La aqueste vorbe militianii, adducêndu'și aminte de quâte le ḍissese pe drum căpitanul, și temêndu-se să nu sbóre vre o minune assupra lor, stà locului îmmărmuriți necuteḍând à se appropià și à punne mân'a pe dênsul. Căpitanul, stà și ellu quât puteà mai în dosul ómenilor sĕi, dându-le gură à se ducce și à'l prinde fără ânsĕ să cuteḍe à eșì ellu înainte.

---

[1] Matheiu, Cap. XXVI, v. 49.

Junele Învĕţător cu pacea pe chipu şi cu fruntea umbrită de cugetări, făcù quâţi-va paşi înaintea lor, desfăcêndu-se din braţele Iudei, şi le ḑisse cu blândeţe.

— Pe quine căutaţi?

— Pe Iisus Nazareanul, îi respunse căpitanul que stà tot înapoi la sigur.

— Eu sunt! respunse Iisus, mai făcênd un pas către militiani.

Ei ânsĕ de o dată se speriarŏ şi trăgêndu-se răpede înapoi căḑurŏ toţi pe spate.

Iisus iar adausse:

— Pe quine căutaţi?

— Pe Iisus Nazareanul, ḑisserŏ toţi de o dată sculându-se; vrem să prindem pe Iisus Nazareanul.

Şi se trasserŏ iar înapoi.

— Spus'am voĕ quŏ eu sunt, adausse junele Învĕţător naintând către dênşii spre à se da prins. „Dequi de mĕ căutaţi pe mine, lăssaţi pe aquestia să „se ducă[1]“ mai adausse arătând cu mân'a pe discepoli que erà âncŏ în mâinile quellor que îi încongiurasserŏ.

Căpitanul făcù un semnu de îndemnare ómenilor sĕi que n'aveà âncŏ curagiu şi stà locului temêndu-se de vre-o cursă dupŏ cum le ḑissesse ellu mai nainte. În fine se determinarŏ à se appropià de Iisus; şi quând passerŏ mâna pe dênsul spre à'l legà, ellu le ḑisse cu aqueeaşi blândeţe:

„— Cà la un făcĕtor de relle aţi eşit cu să„bii şi cu fuşti să mĕ prindeţi!... În tóte ḑillele şe-

[1] Dupŏ Ioan, Căp. XVIII. v. 8.

„deam cu voi predicênd în templu și nu m'ați prins.[1]
„— Ci aquésta è or'a fiilor întunerecului.[2]“

De sine apoi întinse mâinile lăssându-se à fi legat. Discepolii cu inim'a puçină, nici unul n'avù curagiul de à'l appĕrà, toți se risipirŏ încotrò appucarŏ cum se vĕḑurŏ liberi. — Unul numai singur, trasse sabia și tăiò urechiea unuia din aquea adunătură.—

Iisus, vĕḑêndu-se trădat de unul ast-fel cum sărutarea numai îi lipsià, abandonat de alții și în fine în van appĕrat de unul singur, surrîse cu o blândeţe cerésc㎠și ḑisse:

„— Lăssați pînŏ aquì.[3] — Petre, puneți înapoi sabia în thécă... quŏ au nu voiu bé paharul „que mi'l a dat Tatăl?[4]“

Genevieva ascunsă în umbră din dosul trunchiului unui olivu, nu'și mai puteà ținne lacrĕmele de suppĕrare și de durere, vĕḑênd cum îl lăssasserŏ toți și fugisserŏ cà nisce miserabili. Attunci pricepù ea pentru que cărturarii și archiereii trimissesserŏ à'l arrestà nópteа și nu ḑioa. Se temeà firesce à nu se întĕrrità popolul, și mai vîrtos ómenii determinați cà Banania. Aqueia n'ar' fi lăssat numai așà să puiă mân'a pe amicul quellor scăpĕtați și mîhniți, pe dilectul lor.

Militianii se depărtarŏ de aquea grădină, ducêndu'și cu sine prad'a; Genevieva îi urmà, unde ei se îndreptà către cetate.[5] Dupŏ quât-va sclav'à Au-

---

[1] Dupŏ Matheiu Cap. XVI, v. 55.
[2] Dupŏ Luca. Cap. XXII, v. 54.
[3] Idem. v. 52.
[4] Dupŏ Ioan. Cap. XVIII, v. 11.
[5] „Iar un june óre-quare mergeà dupŏ ellu îmbrăcat cu giulgiu.“ Marcu.

relici simţì quŏ un omu pe quare nu'l puteà cunnósce în întunerecu, venia în urma ei dupŏ Iisus, şi de mai multe ori îl auḑì gemênd şi înnecându-se de suspine.

Tótă lumea dormià în aquea oră în Ierusalem; stradele erà deşerte. Prin miḑlocul tăcerii, întrerupte de larm'a lor, militianii intrarŏ în cetate şi se dusserŏ drept la cas'a archiereului Caiafa, unde cărturarii şi fariseii aşteptà în neastêmpĕr să le adducă pe Iisus. Genevieva, vĕḑênd la pórta casei lui Caiafa un mare numĕr de servitori, se strecurò pîntre dênşii, intrò şi ea de o dată cu militianii şi stette la început sub vestibul que erà luminat de facle. La aquea lumină recunnoscù pe omul quare cà şi dênsa, de la grădin'a Olivilor, urmasse dupŏ Amicul împilaţilor. Erà Petru unul din discepolii aquestuia. Pe chipul lui înundat în lacrĕme, se vedeà durerea şi spaim'a, Genevieva creḑù attunci quŏ unul quel puçin din amicii Învĕţătorului îi va fi fidel, şi quŏ însoçind pe Iisus pînŏ la tribunalul lui Caiafa, îşi va arătà devotamentul pînŏ în ultima oră. Ânsĕ, se amăgià disgraţiata; quŏci Petru cum intrò, în locu de à urmà mai nainte pe Iisus, se dusse şi se aşşeḑò pe un'a din băncele vestibulului între servitorii lui Caiafa, ascunḑêndu'şi faça în mâini.

Genevieva, vĕḑênd attunci în fundul curţii o lumină viă que se revĕrsà dintr'o pórtă de unde afarŏ se îndesà militianii aquellei scorte, se appropiò de dênşii. Aquea pórtă erà a unei mari salle, în miḑlocul quăria se înălţà un tribunal luminat de nume-

Cap. XIV, v. 51." Ne place à crede quŏ autorul a profitat de aquest verset spre à punne aqui pe Genevieva, urmând quellor scrise fără à adauge de la sine.

róse facle. Acolo recunnoscù ea pe mai mulți din aqueia que vĕdusse la ospĕțul lui Ponțiu-Pilat; pe archiereul Caiafa, cărturarul Baruch, senatorul și banchierul Ionà se aflà între judicătorii junelui Învĕțător din Nazareth. Aquesta fu addus înaintea lor, cu mâinile legate, cu faça linà, tristă și blândă. Queva mai departe de dênsul stà custodii; din dosul aquestora, amestecați cu servitorii casei lui Caiafa, venisserŏ și stà și aquì doi emissari secreți pe quari Genevieva îi aveà în aversiŏ âncŏ de la tavern'a Onagrei.

Pe quât aerul și înfăçișarea Amicului împilaților erà de line și pline de demnitate, pe atâta judicătorii lui erà turburați și neomenoși. Pe chipul lor se vedeà triumful unei bucurii pline de urră. De la unul la altul îșĭ vorbià încet și tot arătà cu quâte un gest amenințător pe Fiiul Mariei que așteptà cu patiență întrebările lor. Genevieva amestecată între mulțimea que împleà sall'a, îi audì în fine ḑicênd:

— Pînŏ în quelle dupŏ urmă, catŏ'l prins aquest turburător!

— Vedeți-'l, acum nu mai ține nasul așà de sus dupŏ cum îl țineà quând se aflà în capul adunăturelor de scelerați și de femei pĕcătóse!

— Mult 'i a tot tocat gura assupr'a quellor cu averi, ḑisse unul din servitorii lui Caiafa. Mi 'ți dà dumnealui la ordine să se lepede de avuții și să se ia dupŏ dênsul! Ânsĕ de le-ar fi plesnit prin minte domnilor nostri să se ia dupŏ verbele lui și să rĕmâie o dată cu degetul în gură, noi servitorii ammu fi rĕmas în starea querșătorilor și calicilor să murim

*

de fame, unde acum trăim şi noi cà domnii nostri mâncând din rĕmăşiţele ospeţalor lor.

— Ba nu ţici bine! adausse alt domesticu; de s'ar fi luat quinevà dupŏ vorbele aquestui blestemat de Nazarean, şi s'ar fi appucat domnii nostri de bună voie à se lepădà de tóte plăcerile, de tóte magnificenţele, de vestmintele que pe tótă ţioa le schimbă dupŏ capriciu, que făceam noi domesticii? quŏci pînŏ in quelle dupŏ urmă quine se folosesce din capriciele fastuoşilor nostri domni, de quât tot noi domesticii? Tot que pórtă ei şi lépĕdă, vine apoi la noi, vestminte, tunice, mante, sandale,... tóte le avem noi mai la urmă.

— Ş'apoi daqua domnii nostri s'ar appucà să trăiascà săturându-se cu nemâncarea şi petrecênd cu rugă, attunci quare servitor ar' mai fi în secretele quelle mai plăcute alle inimii domnului sau dómnei salle? Nici tu amantă nici tu amant, nici tu solie de intrige, nici miţlocire şi preparare la quelle mai scumpe plăceri, şi prin urmare nici tu recompensă, să rĕmâi numai pe un biet salariu que è mai un'a cu sărăcia luciă.

— Nu, nu strigarŏ mai mulţi; aquesta s'a fost pus pe capul nostru. Să móră! qua să scape lumea de dênsul. Auţi acolo? să ne adducă în starea calicilor şi a quersătorilor!

— Şi mai vîrtos, cu îndemnul que ne făceà la trevalliu, să ne adducă în starea vitelor de arat şi de cărături, de unde trăim cà şi domnii nostri fărŏ à facce nimicu! Să móră!!

Genevieva mai auţì şi alte vorbe tot assemenea de ameninţătóre vorbindu-se mai încet; iar unul

din quei doi emissari secreți que stà mai înapoi ḑisse către complicele sĕu.

— Acum mărturia nóstră va fi de ajuns spre à facce à se condamnà blestematul aquesta; eu m'am înțelles cu Eminența Sa archiereul Caiafa.

În momentul aquella, unul nin custoḑii archiereului que se aflà ca un gardian lûngŏ junele Învĕțător, lovì cu bastonul sĕu în petrele pardoselei, și îndată se făcù o mare tăcere.

Attunci Caiafa, dupŏ quâteva vorbe schimbate încet cu quei-l-alți farisei que compuneà tribunalul, ḑisse către adunare:

— Quine sunt aqueia que pot mărturisì în contra numitului Iisus Nazareanul?

Unul din quei doi emissari secreți eșì înainte și appropiindu-se de tribunal, ḑisse ardicênd mân'a în sus cu mare solemnitate.

— Jur pe viul Dumneḑeu! quŏ am auḑit pe omul aquesta spuind quŏ archiereii și doctorii în legi (cărturarii) sunt nisce făçarnici (ypocriți), nisce pui de șerpi și de vipere.

Un uet de indignațiŏ se ardicò între tótă mulțimea militianilor și servitorilor archiereului, que vreà să facă paradă de respectul lor către ómenii cuvioși. Judicătorii se uitarŏ unul la altul, cà și quând s'ar fi întrebat din ochi daqua au auḑit bine aquelle vorbe de blasfeme și de pĕcat neauḑit de quând lumea.

Quel-l-alt emissar 'naintò și ellu lûngŏ complicele sĕu, și adausse cu un ton nu mai puçin solemnel:

— Jur! quŏ am auḑit pe omul aquesta îndemnând și încredințând quŏ tot omul se cuvine à se

sculà assupra Pré Înălțatului nostru Domnu Erod, și assupra Augustului Imperator Tiberiu, grațiosul nostru protector, și à'l proclamà pe dênsul, pe aquest Iisus din Nazareth de rege al Judeilor!

Eiiul Mariei surrîsse cu blândețe arĕtându-se plin de pietate la aquéstă accusațiŏ mincinósă. Iar fariseii tribunalului ardicarŏ toți de o dată mâinile la ceru spre à'l chiemà de mărturie la aquéstă enormitate și mare nelegiuire.

Unul din servitorii archiereului, naintând și ellu, ḑisse judicătorilor:

— Jur quŏ am auḑit pe omul aquesta quŏ dator è fiă-quare à uccide pe farisei, à le prĕdà averile și à le batjocorì femeile și fetele!

O nuoă mișcare de terróre se manifestò între judicători și între quei de față adunați que toți crà ómenii lor și vorbiți à'și jucà fiă-quare rolulu sĕu.

— Pentru Dumneḑeu! Prĕdarea, înjunghierea, violarea! aquì proprietate, viața, famillia, onórea sunt în pericol! catŏ que a fost eșit din Nazareth! strigarŏ cu toții.

— De aquésta mi'ți târrà neîncetat dupŏ dênsul tóte lepĕdăturele și gunóiele de strengari și de calici, și de tot felul de sceleraț!

— Se credeà quŏ va puté într'o ḑi să dea focu Ierusalemului, și să se puiă pe prédă și uccideri!

Presidentele tribunalului, archiereul Caiafa, făcù semnu la unul din custoḑi să ḑică à se facce tăcere în sallă. Custodul lovì cu bastonul lespedele sallei. Tăcerea se restabilì. Caiafa adressându-se attunci către junele Învĕțătŏr îi ḑisse amenințându'l:

„— Nimicu nu respunḑi la quâte aquestia mărturisescu assupra ta?[1]

Iisus cu aquellaşi aer de demnitate şi de blândeţe îi ḑisse:

„— De façă am vorbit lumii, eu tot d'auna „am predicat în synagogă şi în templu unde toţi Ju- „deii se adună, şi într'ascuns n'am vorbit nimicu. — „Que mĕ întrebi? întrĕbă pe quei que m'au auḑit „quâte eu am vorbit.[2]“

Nu appucò să termine vorb'a şi Genevieva vĕḑù pe unul din custoḑi, furios de respunsul aquesta atât de drept şi demnu de un tribunal nepărtinitor, lovind pe Iisus peste façă şi strigând:

„— Aşà respunḑi Archiereului?[3]

La aquéstă neomenie infamă à lovì un omu cu mâinile legate, Genevieva îşi simţì inim'a sărind şi lacrĕmele îi înundarŏ chipul fărŏ voia şi scirea ei, unde ómenii din sallă nu mai puteà de rîs la spectacolul que le didesse omul legilor şi al dreptăţii.

Fiiul Mariei rĕmasse cu aqueeaşi neturburare, ci se întórse numai către custod şi îi ḑisse cu blândeţe:

„— De am vorbit rĕu, mărturisesce despre „rĕu, iar de am vorbit bine, que mĕ baţi?[4]“

Aqueste vorbe, aquéstă mansuetudine divină nu desarmarŏ pe persecutorii junelui Învĕţător, din nuou alte rîsuri şi mai gróse se sparserŏ prin sallă, şi batjocuri începurŏ à se auḑì din tóte părţile.

---

[1] Matheiu Cap. XXVI, v. 62.
[2] Ioann Cap. XVIII, v. 20 şi 21.
[3] Idem v. 22.
[4] Idem v. 23.

— O! bietul Nazarean! Omul păcii, innemicul resbellului, o ține un'a, după vorbe îi è și purtarea: nici o mișcare la ellu de suppĕrare; par' quŏ n'ar avé sânge, mișellul! Mirare quŏ nu mai întórce faç'a să'i mai lipéscă una!

— De que nu'ți chiemi discepolii să viiă à te resbunà ei, daqua tu n'ai curagiul, și stai cà un lemnu.

— Discepolii lui? ḑisse unul din militianii que arrestassĕrŏ pe Iisus, discepolii lui? O! de 'i ați fi vĕḑut, cum au tulit'o, miserabilii, îndată que vĕḑurŏ lancele și torțele nóstre. S'au risipit ca puii de bufă.

— Veḑi bine quŏ au fugit: erà mulțumiți bieții ómeni quŏ au scăpat de tyrannia omului aquesta que aveà pretenția à'i facce à se sătură și trăì numai cu cuvinte. Să te miri cum au mai stat și pînŏ acum pe lûngŏ dênsul!

— Îi țineà legați cu farmece, pe bieții ómeni.

— Veḑi bine! și uite, proba quŏ toți îl vreà să scape de dênsul, este quŏ nimeni nu 'l a însoçit pînŏ aquì.

— O! cugetà în sine Geneviev'a, quât va fi sufferind acum Iisus! Uitarea și ingratitudinea amicilor sĕi cată să'l dóră mai mult de quât palmele și batjocurile cu quare è tractat.

Și întorcêndu'și capul către pórta curții vĕḑù de departe pe Petru stând pe aqueeași bancă cu faça tot ascunsă în mâini și neavênd nici curagiul de à veni să assiste și să appere pe blândul sĕu Învĕțător înaintea aquestui tribunal de sânge.

Uetul și rîsetele provenite din purtarea neu-

mană a custodului, allinându-se, unul din emissari începù iar à vorbì cu mare emfase:

— Juru în fine quŏ omul aquesta a blasfemat cum să se cutremure carnea pe omu, ḑicênd quŏ ellu este Christu, şi Fiiul lui Dumneḑeu.

Attunci Caiafa, adressându-se către Iisus, îi ḑisse tot cu aquel ton ameninţător:

— Nimicu nu respunḑi la quâte aquestia mărturisescu despre tine?

Iar Fiiul Mariei înălţò puçin din umeri şi se uitò la dânsul cu tăcere.

Aquéstă tăcere întĕrrîtò pe Caiafa; se sculò furios de pe scaunul sĕu şi arătând pumnul către Iisus, strigò:

„— Juru-te pe Dumneḑeul quel viu qua să „spui noĕ de esci tu Christu, şi Fiiul lui Dumneḑeu.

„— Tu ai ḑis... respunse Iisus, şi de acum „veţi vedé pe Fiiul Omului şeḑênd d'a drépta puterii.[1]“

Genevieva, auḑind pe Iisus vorbind ast-fel, nimicu nu i se părù mai drept şi mai religios dupŏ credinţ'a druidică a părinţilor ei, que arătà quŏ ómenii sunt toţi fii ai lui Dumneḑeu, şi quŏ de aquì înainte cà fii de ómeni que erà sub împilare, adunaţi împreună, vor stà cu toţi d'a drépta Puterii. Ânsĕ quare îi fù mirarea quând vĕḑù pe archiereu, que representà religia şi legea lui Dumneḑeu, în locu de à încuviinţà şi bine-cuvêntà cuvintele lui Iisus, sculându-se, rumpêndu'şi vestmintele cà în semnu de horróre şi strigând cu ypocrisie către membri tribunalului:

— Auḑit-aţi blasfeme cà aquestea!!.. Que ne-

[1] Matheiu Cap. XXVI, v. 63 şi 64.

voe mai avem de mărturii? Singuri auḑiţi que nelegiuiri esu din gur'a lui! Quare vĕ este părerea?

— Culpabil de mórte este! strigarŏ cu toţii.

Aquesta fù respunsul sau sentinţ'a tutulor judicătorilor aquestui tribunal de nedreptate... Iar vocea cărturarului Baruch şi a banchierului Ionà dominà peste alle tutulor, aquestia strigà şi lovià cu pumnul în mas'a tribunalului.

— Să se dea morţii Nazareanul! culpabil de mórte este!

— Aşà, aşà culpabil de mórte este! sa móră blestematul! strigà şi felul aquella de osteni cum şi servitorii archiereului şi alţii que erà adduşi înadins qua să semene quŏ sunt popolul.

— Duceţi îndată pe criminal înaintea illustrissimului domnu Ponţiu-Pilatat, que representă în Judeea pe Augustul nostru protector Imperalorul Tiberiu,[1] ḑisse Caiafa către militianii sĕi cu luare a minte de à nu uità nici o vorbă din quâte se quereà dupŏ formalitate. Excellenţia Sa numai, póte dà ordinul de à se dà morţii quel condamnat.

La vorbele aquestea alle archiereului tĕrrîrŏ pe Iisus afarŏ din sallă spre à'l ducce la Pilat.

Genevieva, amestecându-se prin mulţime urmò dupŏ militiani. Trecênd pe subt bolt'a porţii, vĕḑù pe Petru întorcêndu'şi ochii, quând Iisus trecù pe lângŏ dênsul şi se uità la ellu aşteptând quel puçin să véḑă o căutătură de la dênsul... Una din servele casei, attunci cunnoscênd pe Petru, îi ḑisse:

„— Şi tu erai cu Iisus Galileanul.[2]“

[1] Se ardicasse Judeei dreptul suveran, dupŏ cum . . . . . .
[2] Matheiu Cap. XXVI, v. 69.

Petru se făcù roşu, şi plecând ochii în jos se lepĕdò înaintea tutulor şi ḑisse:

„— Nu sciu que ḑici.[1]“

Un alt domesticu auḑind respunsul lui Petru, luò vorb'a arătându'l la quei de façă.

„— Şi aquesta erà cu Iisus Nazareanul.

„— Juru, strigò Petru, quŏ nu cunnoscu pe „omul aquesta.[2]“

Inima Genevievei se revoltò de indignaţiŏ şi de horróre. A se lepĕdà de doĕ ori cu jurĕmênt, à se facce sperjur sau din miṣelie sau de témă de à nu se împărtĕṣì de sórtea Învĕţătorului şi amicului sĕu, i se părù o mare împuçinare de inimă; quând ânsĕ îl mai auḑì şi a treia óră quŏ se blestemă şi jură quŏ nu cunnósce pe omu, attunci Petru i se părù quel mai miserabil din ómeni; şi plânse, plânse biata sclavă pe Fiiul Mariei, vĕḑêndu'l trădat, abandonat de ai sĕi, quari acum se şì lepĕdà jurând mincinos de aquella que atâta 'i a fost amat. Genevieva n'a mai vĕḑut, n'a mai auḑit de un renegat quare să întrécă pe Petru.

Acum începù ea à'şi explicà şi pricepe aquea întristare mai durerósă de quât agonia que se vedeà pe faç'a lui Iisus, quare, cu quât erà mai blândă cu atâta devenià mai divină de întristare. Un sufflet mare cà al lui nu puteà să aibă nici o temere de mórte; ânsĕ à vedé ingratitudinea quellor pe quari îi aveà de mai scumpi, erà quevà mai greu de quâti mórtea. Eatŏ o sufferinţă de quare şi ênsuşi divintatea nu póte scăpà.

---

[1] Matheiu Cap. XXVI, v. 70.
[2] Idem v. 71 şi 72.

Sclava eşì din cas'a archiereului unde rĕmăssesse Petru renegatul, şi ajunse numai de quât pe militianii que duceà pe Iisus. Începusse à se revĕrsà de ḑiori. Mulţi querşători şi ómeni fărŏ căpĕtĕiu que dormisserŏ în strade pe băncele de la porţile caselor se deşteptasserŏ la sunetul paşilor şi la larm'a quellor que duceà pe Iisus. Genevieva creḑù un minut quŏ aquei ómeni que pînŏ attnnci îl urmà pretutindeni, numindu'l voitorul şi făcĕtorul lor de bine, şi pentru a quăror sórtă ellu compătimind venià acum de bună voie à sufferì atâtea, creḑù quŏ aquestia quel puçin se vor ducce à dà de scire popolului, adevĕratului popol, spre à se adunà şi à scăpà pe Iisus. Prin urmare ḑisse către unul:

— Nu sciţi voi quŏ militianii aquestia ducu pe Învĕţătorul din Nazareth, pe voitorul şi făcĕtorul vostru de bine? Vor să'l uccidă; allergaţi spre à'l scăpà... scăpaţi'l, sculaţi popolul, quŏ miserabilii aquestia de cărturari n'or să scie quare încotrò fugì.

Ânsĕ omul aquella respunse cu un aer furios:

— De è vorba de militianii Ierusalimului şi de cărturari, or fugì póte; ânsĕ cu soldaţii romani ai lui Ponţiu-Pilat nu merge lucru tot aşà. Astia sunt deprinşi şi tari, în mâini au lance neruginite şi ţepene, oçellul toracilor lor è tare şi nepătruns; sabia le taiă de frige... unde putem noi, à ne punne cu dênşii?

— Ânsĕ daqua 'şi simte quinevà dreptatea se scólă în grămmede, şi numĕrul mare cu lemne, cu secure, cu cuţite, cu petre sparge coifuri de aramă şi peptare de oççel, înnécă legiuni. Popolul cu ḑeci de mii şi soldaţii cu sutele, strigò Genevieva; şi quând

va fi apoi pînŏ în urmă, are quel puçin quineva mulţumirea quŏ a murit pentru dreptate resbunând pe aquella que 'şi a consacrat viaţ'a pentru causa vóstră,

Quersătorul clătî din capu, şi adausse:

— Ori-quât de miserabilă să fiă viaţ'a tot è viaţă şi ţine biet omul la dênsa mult... A se ducce quinevà să se frece cu trenţele salle de toracile şi pavesele soldaţilor este tot un'a cà şi quând ar' alergà d'a dreptul la mórte.

Attunci mai venisse unul tot din aqueia que dormia pe strade, şi unde ascultà la vorbă, adausse şi ellu:

— Şi apoi, daqua Iisus Nazareanul este un Mesie cà atâţia alţii que au fost înaintea lui, şi cà atâţia alţii que vor mai fi dupŏ dênsul... — que să ḑici! — ar' fi pĕcat de 'l ar' uccide... ânsĕ, quând a fi să fiă, pînŏ que Israel exsistă, Mesii nu lipsescu.— Lacu să fiă; brósce multe. —

— Cum poţi vorbì aquest-fel, omule? strigò Genevieva. Nu veḑi quŏ de'l vor uccide, ellu n'are altă culpă de quât quŏ v'a voit binele *vostru*? Nu veḑi quŏ pentru voi móre? Culp'a lui este pentru quŏ a plâns pe quei scăpĕtaţi şi desmoşteniţi, pentru quŏ a ruşinat pe quei îmbuibaţi şi pe toţi răpitorii, descoperindu-le cruḑimea şi ypocrisia.

— Aşà este: ne tot predică quŏ împĕrăţia Dreptăţii şi a lui Dumneḑeu vine pe pămênt, respunse omul fărŏ căpĕtĕiu culcându-se din nuou pe bancă şi întinḑêndu-se la sórele que rĕsărià; ânsĕ aquelle ḑille de fericire que ne tot promitte vĕḑu quŏ nu mai vinu... Uite quŏ şi astăḑi suntem tot aşà de despuiaţi şi flămânḑi cà şi ieri.

— Şi quine te încredinţédă quŏ aquelle ḑille de fericire promise de dênsul, daqua n'au început de astădi, potu să încépă de mâine? adausse Genevieva. Que să pótă quineva să secere queea que a semĕnat, au dóră nu aştéptă timpul încolţirii, crescerii şi cócerii?... Orbilor svênturaţi! quât sunteţi de neaşteptători! Veniţi-vĕ în simţiri şi luaţi a minte quŏ de veţi lăssà à uccide pe âquella pe quare îl numiţi voitorul vostru de bine, de'l veţi lăssà să móră mai naînte de à fecundà semințele bune que a semĕnat în atâtea inimi, este cà şi quând aţi călcà în picióre, cà şi quând aţi stinge de verde âncŏ queea que eraţi chiemaţi à sucerà cu atâta abondanţă...

Amêndoi ómenii fărŏ căpĕtêiu tăcurŏ cà muţi, şi clătirŏ numai din capu. Genevieva îi lăssò ḑicêndu'şi cu o îndoită durere profundă.

— O cerule! n'a să întêmpinu de quât ingratitudine pretutindeni, uitare, împuçinare de inimă şi trădare? Aquestea quâte vĕḑu crucificà nu corpul ci inima lui Iisus...

Sclav'a iuţì paşii spre à ajunge pe militiani que se appropià din preună cu Iisus de palatul lui Ponţiu-Pilatu. În momentul quând erà apprópe d'à'i ajunge, vĕḑù un felu de amestecu între dênşii; stătusserŏ de o dată în locu îndessându-se unul în altul. Ea se suì pe o bancă de pétră şi vĕḑù pe Banania singur la intrarea unei arcade fórte strimte pe unde militianii cătà să trécă spre à se ducce la Guvernator. Banania li se pusse în calle şi îi arrestò locului cu multă cuteḑare rotind în pregiurul sĕu lunga'i măciucă ferricată.

— Ah! strigò ea, aquesta quel puçin nu se

lépědă de dênsul; aquesta nu lassă pe aquella que numia amicu!

— Pe umerii lui Sampson! strigò Banania cà un leu, de nu veți dà îndată drumul amicului nostru, uite-mĕ, haită de custurari ai lui Belzebuth que sunteți voi, aquì locului vĕ tocu cà pe nisce spice de grâu în arie, și vĕ vênturu cu giórțele vóstre cu totu. Ah! de que n'am avut timpul să'mi adunu ómenii de credință, ați fi vĕḑut voi attunci quŏ în locu de o simplă rugăciune, cum vedeți quŏ vĕ facu, ați fi vĕḑut cum v'ar fi mai trosnit alle urechi de ordinele que v'așu fi datu. Și aquéstă simplă rugăciune que vĕ facu, fiind singur, este să dați drumul amicului nostru, sau de nu, pe falca detunătóre a lui Sampson, grămmédă vĕ facu pe toți cà pe nisce Filistei.

— N'auḑiți pe spânḑuratul? Rebellia o numesce rugăciune! strigò căpitanul que commandà pe militiani, căutându'și locu cum să se afle tot mai înapoi. Dați, copii, cu lancele și'i spargeți pîntecele! que vĕ uitați la dênsul? Dați cu săbiile, de nu vĕ và facce locu să treceți.

Militianii, speranța Ierusalimului, nu pré erà așà de inimoși. S'au vĕḑut que erà de dênșii ancŏ de quând arrestarŏ pe Iisus: de doĕ ori dettesserŏ pe spate, și nu'i încuragiò attunci de quât predarea de bună voie și blândețea Fiiului Mariei. Cu tóte ordinele ammuțătóre alle inimosului căpitan, mai rĕmasserŏ mult în locu înaintea attitudinii amenințătóre a lui Banania. În van Iisus plin de blândeță și de fermetate se încercò să astêmpere pe appĕrătorul sĕu, rugându'l à se retrage, quŏci Banania urmò cu un

ton şi mai ameninţător, respunḑênd tot de o dată şi junelui Învĕţător.

— Nu te occupà de mine, Dómne; tu esci omul păcii şi al concordiei; eu sunt omul violenţei şi al luptelor. Quând è vorba de à appĕrà pe quel fărŏ putere, lassă-mĕ pe mine... Voiu ţinne aquì pe nevoiaşii astia pînŏ quând, din gură în gură, se va dà de scire să allerge şi soçii mei, şi attunci... pe quelle cinci sute de concubine alle lui Solomon que danţà înaintea lui, vei vedé danţul que au să tragă aquesti militiani ai Satanei la sunetul bâtelor nóstre que vor batte mĕsur'a peste tivgele lor de coifóie şi peste scórţele lor de peptare.

— Mult aveţi à vĕ mai lăssà să fiţi batjocoriţi de un singur omu, nevoiaşilor, strigò căpitanul. O! de n'aşu fi avut ordinul d'à nu lăssà cà umbra pe Nazarean, aţi fi vĕḑut voi que và să ḑicà inimă de căpitan: prin gût 'i aşu fi petrecut sabia spânḑuratului aquest'a.

— Pe buricul lui Abraam! éccŏ-mĕ quŏ viiu à'ţi sparge pântecele, limbutule de căpitan al códei que esci tu, şi à'ţi smulge din mâini pe voitorul nostru de bine, strigò Banania. Sunt singur; ânsĕ un erete face mai mult de quât o sută de coţofene. Acum te 'nvĕţu eu cum să'ţi mai tóce limb'a în gură.

Şi Banania, se răpedì assupra militianiior, rotindu'şi cu furie măciuc'a, nici mai ascultând la cuvintele rugătóre alle lui Iisus.

La început speriaţi şi uimiţi de atâta bărbăţie, mulţi din militianii que erà înainte începusserŏ à se îndessà înapoi; ânsĕ ruşinaţi mai în urmă quŏ nu póte să resiste unui singur omu, se unirŏ cu to-

ții și attacară și ei pe Banania, quare împilat de număr, cu tot curagiul eroicu căḑù mort străpuns de atâtea lance. Genevieva vĕḑù attunci pe militiani în turbarea lor aruncând în fundul unui puțu de lûngă arcadă corpul sângerat al singurului appĕrător al Fiiului Mariei. Dupŏ aquéstă mare victorie, căpitanul scuturându'și o lungană de sabie, se pusse în capul bandei salle și cu dênsa ajunse înaintea porții *illustrissimului* (dupŏ cum ḑiceà ellu) Ponțiu-Pilatu, unde Genevieva, quâte-va ḑille mai nainte, fussesse cu dómn'a sa Aurelia.

Sórele se înălțasse bine. Attrași de lupt'a lui Banania în contra militianilor, mulți locuitori ai Ierusalemului eșind din casele lor, urmasserŏ dupŏ scorta lui Iisus. Cas'a guvernatorului roman se aflà într'un'a din aquelle mai frumóse despărțiri alle cetății. Oamenii que din curiositate se luasserŏ dupŏ junele Învĕțător, în locu de à compătimì cu dênsul, quare de quare se întreceà de à'l criticà și de à'l batjocorì.

— În fine, strigà unii, îl prinserŏ unde a fost să fiă. Tótă țĕrr'a erà în picióre de quând se arătò omul aquesta.

— Nici quŏ s'a mai auḑit cà de ast-fel de turburător! ammuță calicimea și pe toți desculții assupra quellor avuți.

— Impiul! n'avecà nici lege, nici Dumneḑeu! pe tótă ḑioa ne batjocorià și ne călcà în picióre sânta nóstră religiŏ.

— Nu mai aveà nici cuget! Îi plesnisse Diavolul în capu să bage tăciunele discordiei in famillii, lăudând pe fiii risipitori și desfrênați, și ḑicênd quŏ voesce à sculà pe fii assupr'a părinților, și pe frați

assupra fraților! adausse unul din emissarii secreți que urmà după mulțime.

— Infamul! se pussesse à semĕnà și corrupția, îndemnând femeile la necredință, iertându-le adulteriul; pentru quŏ a scăpat pe un'a din aqueste nerușinate pĕcătóse de pedépsa que i se cuvenià! mai adausse și quel-l'-alt emissar.

— Viu este Dumnedeu! strigò un schimbător de monetă. De se và dà morții Nazareanul aquesta, și và scăpà lumea de dênsul, mai vommu puté și noi ne ducce să ne destindem tablele sub colónele templului, de unde profanatorul aquesta cu band'a lui de nelegiuiți ne allungasse și nu mai cutedam à ne mai appropià.

— Quât eram de nebuni quŏ ne temeam de adunătur'a que urmà după dênsul, adausse un altul. Vedeți acum quŏ nici unul din ai lui n'a cutedat à se arătà qua să'l appere? Scià numai à se jurà pe numele lui... și à'l numì amicul lor.

— Nu, cată să se facă dreptate, să ne curăție o dată de amăgitorul aquesta. Nu mai è nici vorbă; cată să'l crucifice.

— Așà, așà, să'l crucifice, strigà mulțimea unde se aflà Genevieva.

Și aquea adunătură crescênd din que în que mai mult, repetà cu o furóre din que în que mai turbată.

— La mórte! la mórte! să se crucifice!

— Vai! își diceà sclav'a, póte-se pe lume aflà o sórtă mai crudă de quât a aquestui june atât de blând, abandonat de toți pentru quari ellu 'și a

pus sufletul, persecutat de quei tari și avuți quăror le voià binele mai mult de quât tutulor, pentru quŏ le arătà o viață plină de siguranță și de pace! Quât de profundă cată să fiă durerea și amărâciunea lui!

Militianii, urmați de mulțime, ajunserŏ înaintea casei lui Ponțiu-Pilat; quâți-và archierei, cărturari, senatori, și alți farisei, între quari se aflà Caiafa, cărturarul Baruch și banchierul Ionà, ajunserŏ mulțimea și se pusserŏ în capul ei. Unul din aquei farisei, strigò către soçii sĕi:

— Domnilor, să intrăm la Ponțiu-Pilat, și să'i querem qua numai de quât să condamne pe Nazareanul la mórte.

Iar archiereul Caiafa respunse cu un aer plin de cuviosie și de pietate: demonul legilor și al religiosității intrasse într'ênsul.

— Domnii mei, ḑisse, noi nu putem intra în cas'a unui păgân; quŏci ne spurcăm, și nu mai putem mâncà Pascile astăḑi.[1]

— Nu, adausse cărturarul Baruch, que ḑiceà quŏ scie cartea și legea tótă, noi nu putem committe o ast-fel de abominale nelegiuire.

— Îi auḑiți? ḑisse către mulțime unul din emissarii secreți cu un accent de admirațiŏ, îi auḑiți? vĕḑut-ați que và să ḑică ómeni cuviosi și sânți? cu que respect vorbescu de quâte legea învĕță și légă qua să facem! pentru unii qua dênșii mai ține Dumneḑeu pământul! Aquestia nu sunt cà nelegiuitul aquella de Nazarean que batjocure și blasfemă și quelle

[1] Ioan, Cap. XVIII. v. 28.

mai sacre alle religiei, cutedênd à dicce quŏ nu se mai cuvine à ținne Sâmbăt'a.

— Ah! infamii ypocriți! își disse Genevieva, quât de bine îi cunnósce Iisus! que dreptate aveà de à'i desmăscà în ochii lumii! Uite'i acum quŏ se temu să nu'și spurce sandalele intrând în casa unui păgân și nu se temu de à'și spurcà sufletul querênd la păgânul aquesta sângele dreptului, compatriotului lor que le a voit mântuirea la toți! Ah! Iisuse, bunule Iisuse, ómenii aquestia vor să te facă à rescumpĕrà cu viața ta curagiul que ai avut să attaci ypocrisia și rĕutatea lor.

Căpitanul militianilor intrând în palatul lui Ponțiu-Pilatu, unde scort'a stà âncŏ afarŏ, ținndu'și de apprópe préd'a, Genevieva se suì din dosul unui carru cu boi que erà nevoit à stà în drumu de mult'a adunătură, și nu'și mai luà ochii de la junele Învĕțător.

Îl vĕdù în picióre în miḑlocul gardienilor sĕi, cu mâinile legate din apoi, cu capul descoperit, cu blondii și lungii lui peri căḑêndu'i pe umeri, cu căutătura tot lină, tot blândă, și cu un surrîs de resignațiŏ pe buḑele'i de martyru. Se uità la aquea mulțime cicălitóre que îl amenințà, se uità cu atâta compătimire și durere cà și quând ar' fi plâns pe aquei ómeni despre orbirea și nelegiuirea lor. De tóte părțile îl batjocorià și'l defăimà; pe militiani acum îi apucasserŏ bărbăția și eroismul, și îl tractà cu atâta brutalitate, în quât mant'a que purtà peste tunică îi erà fișii de sus pînŏ jos. Iisus, la atâtea ultrage și loviture, nu oppunecà de quât aqueceași și tot aqueceași blândețe, compătimire și iertare. De quând în quând își ardicà ochii către ceru. și pe frumosul și palidu'i

chipu Genevieva nu vedeà nici un semnu de suppĕrare sau de nepaţienţă.

De o dată p'între mulţime se audì:

— A! éccŏ Domnul Ponţiu-Pilatu!

— Vine să pronunţe sentinţ'a de mórte aquestui blestemat de Nazarean.

— Bine quŏ d'aqui pînŏ la Golgoth'a, locul suppliciului, nu este departe. Să ne ducem şi noi à vedé cum îl pun pe cruce.

Îndată şi Genevieva vĕdù pe Ponţiu-Pilatu venind înaintea mulţimii la pórtă.[1] Erà sculat din somnu fărŏ îndoială, quŏci aveà pe dênsul un vestmênt lungu de diminéţ'a; perii capului şi barba îi erà în desordin; ochii roşii şi îmflaţi îi erà uimiţi de raḑele sórelui dimineţei; nu se puteà ţine de à tot căscà, şi semĕnà quŏ erà fórte contrariat quŏ 'i au stricat somnul aşà de diminéţă, quând îşi prelungisse cin'a pînŏ despre ḑio. Aşà adressându-se către cărturarul Baruch cu un ton de suppĕrare şi de arţagu cà unul que voesce à scurtà quât mai currênd nevoiea que îi vine pe capu, îi ḑisse:

„— Quare este crim'a de quare accusaţi pe junele aquesta?[2]...

Cărturarul Baruch, înţepat şi ellu la tonul aspru al lui Pilatu, îi respunse cu tótă cuteḑanţa que póte să aibă o creatură servile şi rĕutăciósă.

„— De n'ar' fi fost aquesta un făccĕtor de „relle, nu 'l ammu fi dat pe elle ţie.[3]“

Pilatu suppĕrat şi mai multu, la respunsul ne-

[1] „Eşit'a drept aquecea Pilatu şi a ḑis lor...“ (Ioann Cap. XXIII, v. 9.)
[2] Ioann Cap. XXIII, v. 30.
[3] Idem, 31.

mĕsurat al lui Baruch, după que își mai înnecò o căscătură, ḑisse către toți plin de mânie:

„— Luați'l voi, și după legea vóstră judeca-„ți'l pe ellu.[1]“

Apoi întorcêndu'și spatele către Baruch cărturarul, și înălțând umerii reintrò în casă.

Attunci Genevievei îi venì à sperà quŏ junele Învĕțător và fi scăpat, quŏci respunsul lui Pilat făcù à se ardicà felurimi de murmure între mulțime.

— A! a! ḑiceà unii, éccŏ Romanii cum caută cu lumînarea să întrețiiă turburări în țérră qua să aibă apoi cuvênt de à o domină mai sigur.

— Nu vedeți quŏ Ponțiu-Pilatu de față sémĕnă quŏ voesce să appere pe aquest blestemat de Nazarean!...

— Eu sunt sigur quŏ aquest Nazarean è un agent secret al Romanilor, adausse unul din aquei doi emissari. Romanii pretutindeni se servu cu ast-fel de miserabili turburători qua să ajungă la tenebrósele lor scopuri.

— Nici mai este îndoială, adausse quel-l-alt emissar, Nazareanul è vêndut la Romani.

La aquest din urmă ultragiu que se părù dureros lui Iisus, Genevieva îl vĕḑù din nuou ardicând ochii la ceru plin de o amărâciune iertătoare, unde mulțimea repetà:

— E un agent al Romanilor!

— Așà, așà è un trădător!

— Mórte trădătoruluï! móarte!

Cărturarul Baruch nu lăssò să'i scape préda

[1] Ioan, Cap. XXIII, v. 31.

din mână, și din preună cu alți farisei și archierei, vĕdînd quŏ Pilatu intrà în casă, uitarŏ și Pasce și tot, și alergarŏ dupĕ dênsul, rugându'l să éssă din nuou afarŏ. Îl adusserŏ în fine în applaudele mulțimii.

Ponțiu-Pilatu seménà quŏ fărŏ mulțumire erà nevoit să urmeże mai nainte cercetarea și iarĕși suppĕrat ḑisse din nuou cărturarului Baruch:

„— Que accusațiŏ adduceți assupra aquestui „omu?

Cărturarul respunse:

„— Omul aquesta întărîtă popolulu prin doctrina'i que sémăna în tótă Iudeea.[1]“

La aquéstă accusațiŏ, Genevieva auḑì pe unul din quei doi emissari ḑicênd către complicele sĕu:

— Bravo! Domnul Baruch bine a appucat'o, è vulpe bĕtrână. Din aquéstă accusațiŏ guvernatorul nu và avé încotrò facce, và cătà neappĕrat să condamne pe Nazarean.

Ponțiu-Pilat, făcênd semnu lui Iisus à se appropià, accusatorii își schimbarŏ quâte-va vorbe. La fiă-que respuns al lui Iisus, plin de aqueeași pace și demnitate, Ponțiu-Pilat se convingeà și mai mult de innocența lui, și adressându-se către archierei ḑisse în auḑul tutulor:

„— 'Mi ați addus pe Omul aquesta cà pe u„nul que îndémnă popolul la revoltă, și eatŏ eu înaintea „vóstră întrebîndu'l, nici o crimă de quare îlaccusați „voi n'am aflat într'însul, — și eatŏ nici un lucru

[1] Luca, Cap. XXIII, v. 5.

„demnu de mórte nu este făcut de dînsul; — deci „pedepsindu'l (numai) îl voiu liberà.[1]"

Și Ponțiu-Pilat, înnecând din nuou o căscătură, făcù semnu unuia din servitorii sĕi quare și plecò alergând către unde îl trimetteà.

Aquea adunătură de popol, nemulțumită de decisia guvernatorului roman, începù à murmurà, apoi murmurele se sparserŏ în strigări:

— Nazareanul nu fu addus aquì numai qua să fiă pedepsit, ḍiceà unii, ci qua să fiă condamnat la mórte...

— Nici vorbă mai è, la mórte! quŏci alt-fel, dupŏ pedépsă ellu nu se và lăsà de que scie și iar và începe prin amăgirile lui à sculà popolul.

— Noi nu querem pedépsa, ci mórtea lui Iisus.

— Așà! așà! strigarŏ mai mulți, mórtea! mórtea!...

La aqueste strigări Ponțiu-Pilat nu respunse de quât înălțând din umeri și reintrând în casă.

— Daqua guvernatorul este convins de innocența lui, își ḍiceà Genevieva, este mult și pedépsa. Una cà aquésta înveder̆éḍă quŏ Pilatu este nevoiașu și crudu... Prin aquéstă culpabile concessiŏ speră póte să alline turbarea inemicilor lui Iisus. Vai și quât se amăgià codardul! quŏci numai cu mórtea aquestui drept se împăcà turbarea lor.[2]

Abià Ponțiu-Pilat didesse ordinul spre à pe-

[1] Luca, Cap. XXXIII, v. 14, 15, 16.

[2] Aquésta è situația din toți timpii a guvernatorilor prevaricatori que își facu complici la nedreptate și răpire pe dregĕtorii subalterni. De unde sunt domni devinu sclavii mai micilor lor tyranni.

depsì pe Iisus, şi militianii pusserŏ mân'a pe dênsulu, îi smulserŏ ultimele fâşii de mantă que erà pe spatele lui, îl despuiarŏ de tunic'a de pânză şi de quea de lână, pe quare 'i o detterŏ în jos resfrângêndu-o peste cingĕtórea'i de cureà. Apoi îl legarŏ de una din colónele curţii guvernatorului roman.

Pînŏ să viiă carneficele cetăţii dupŏ quare trimessesserŏ spre à venì à batte pe Iisus cu verge, vociferaciile întĕrrîtate de aquei doi emissari nu încetarŏ.

— Ponţiu-Pilat crede quŏ ne và împăcà numai cu flagellarea aquestui blăstemat, însĕ se amăgesce, strigà unii.

— Indulgenţ'a culpabile a guvernatorului învederĕză quŏ este înţelles pe ascuns cu Nazareanul, adausse unul din emissari.

— Ba nu è aşà, fraţilor, strigó altul, din mulţime. Nu vedeţi voi quŏ domnul Ponţiu-Pilatu ne dă mai mult de quât queea que queremu noi? Noi nu voimu de quât mórtea Nazareanului, şi uite, quŏ pe d'assupra vom avé şi spectacolul răpăitului vergelor. Glorie generosului Ponţiu-Pilatu!

— Veḑi bine glorie! quŏci nu và avé încotrò: noi îl vom forţà vrênd ne vrênd, à ni 'l condamnà la mórte.

— A! éccŏ şi domnul carneficele din preună cu ajutanţii sĕi, strigarŏ mai mulţi, faceţi locu domnului carnefice.

Genevieva recunnoscù pe ênsuşi aquei doi ómeni que cu trei ḑille mai nainte o bătusserŏ cu curelle dupŏ ordinul domnului sĕu; nu 'şi putù ţinne lacrĕmele la cugetarea quŏ bietul june que nu erà de-

quât un amor divin și misericordie, stà să ia aqueeași neomenósă pedépsă reservată sclavilor.

Amêndoi carneficii adduceà în braçe quâte o legătură mare de vergi lungi mlădióse și gróse ca degetul. Fiă-quare din esecutori luò quâte un'a în mână, și la un semnu al Caiafei, începurŏ à răpăì loviturele peste spetele Fiiului Mariei... Și quând o vérgă se rupeà, carneficii îndată luà alta.

La început Genevieva își întórse ochii de la spectacolul aquesta; ânsĕ nu 'și putù scăpà auḑul de batjocurile și rîsurile feroci alle mulțimii que cătà să pară un suppliciu que nu se póte spunne junelui martyr al libertății și mântuirii umane.

— Tu quare ḑiceai: „amați-vĕ unii pre alții" blestemat de Nazarean, ḑiceà unii, vĕḑutu-'mi-ai cum te mai amă și cum te mai neteḑescu aquum?

Tu quare ḑiceai: „împărțiți pâinea vóstră și vestmintele vóstre cu quel que n'are de nici unele" vĕḑutu-'mi-ai quât de frățesce își împart cu tine, domnii carnefici, vergele, în quât ți se lipescu pe spinare!...

— Tu quare ḑiceai „quŏ mai currênd póte o cămillă trecce prin urechile acului de quât un avut pe pórta Paradisului." Cum ți se pare? nu afli cu înțelepciunea ta quŏ mai currênd puteai trecce tu prin urechile acului dequât să scapi de recompensa cuvenită la nisce fapte cà alle talle?

— Tu quare glorificai pe vagabonḑi, pe tîlhari, pe adultere, pe tóte pĕcătósele publice și tot que è bun de spênḑurat; aveai cuvênt pentru que să ții cu assemenea scelerați, quŏci îți spuneà inim'a quŏ

într'o ḑí a să fii pedepsit cà dênșii, o mare profet que ai fost tu!...

Genevieva, cu tóte sforțurile que își făceà de à nu vedé suppliciul lui Iisus; ânsŏ quând simțì quŏ ellu nu scoteà nici țipĕt, nici o plângere, creḑênd quŏ va fi leșinat sau pățit alt queva de durere, plină de spaimă își întórse de o dată faça qua să 'l véḑă.

Vai! que spectacol orribil fù pentru dînsa!

Spetele întregi alle aquellei blîndețe incarnate erà numai o singură plagă sângerândă, întreruptă ici și colo de nisce cărrări vinete și arḑĕtóre... Iisus erà cu capul către cer și închideà ochii, fărŏ îndoială qua să numai véḑă aquea mulțime pe quare atâta amasse, atât de neomenósă și mai crudă și de quât férele. Chipul lui palid, plin de sudori, arătà o sufferință orribile la fiă-quare răpăire a vergelor que cădea acum pe carne vie... și cu tóte aquestea quâte o dată tot mai surrîdeà cu o resignațiŏ angelică — Quine n'a vĕḑut surrîsul aqella nu scie que va să ḑică blîndețea și frumusețea divină. O quât erà de sublim și frumos!

Archiereii, cărturarii, senatorii și toți aquei rĕutăcioși farisei, se uità cu o căutătură triumfătóre și lacomă la aquel suppliciu. Nimeni ânsĕ nu erà așà de învierșunatu de à se pasce de aquea orribile chinuire cà banchierul Ionà, cărturarul Baruch, și în capul lor Caiafa, cà un archiereu que erà ellu... Carneficii, nu mai puteà, stătusserŏ. Din căutătura ochilor întrebà pe cărturarul Baruch daqua nu è timp d'à încetà suppliciul, ânsĕ cărturarul, omul legii, începù à strigà:

— Nu, nu, daţi pînŏ que nu và mai remâné nici o vérgă...

Voia cuviosului fù împlinită... carneficii deterŏ pînŏ que numai avurŏ nici o vérgă; sângele sărià din spatele Fiiului Mariei şi sărià peste feţele chinuitorilor sĕi. Nu mai flagellà pellea, ci carnea vie a martyrului divin. Attunci erà tot que póte vedé quine-và mai dureros. Iisus cu tot curagiul şi resignaţia nu mai putù ţinne; capul îi căḑù îngreuiat pe umĕrul stângu; genuchii i se îmmuiarŏ; de n'ar fi fostŭ legat de colónă peste miḑlocul corpului ar fi căḑut.

Ponţiu-Pilat, fiind fost intrat în casă dupŏ que ordonasse pedépsa, eşì atunci din nuou, şi făcù semnu carneficilor să stea şi să deslege pe quel flagellat... îl deslegarŏ şi îl ţinurŏ să nu caḑă. Unul din ei îi ardicò şi îi pusse pe umeri tunica de lână. Contactul aquestei stofe aspre cu carnea vie, addusse fărŏ îndoială o nuoă şi fórte crudă durere lui Iisus, înquât tresări din toţi membri; escessul sufferinţei îl deşteptò, şi îl readdusse întru sine: îşi ardicò carul şi se încercò à se reîntărì pe picióre qua să numai fiă susţinut de carneficii sĕi, deschisse ochii şi aruncò către mulţime o căutătură misericordiósă de o întrégă iertare.

Ponţiu-Pilat, creḑênd quŏ a mulţumit în fine urra fariseilor, ḑisse à scótte pe Iisus afară la mulţime, şi înaintea fariseilor strigò:

„*Éaccŏ Omul!..*[1]“

Şi făcù semnu ofiţerilor sĕi de à reintrà în

---

[1] Ioan, C. XIX, v. 5.

casă. Quând stà să 'i urmeḍe şi ellu, archiereul Caiafa, dupŏ que se consultasse încet cu cărturarul Baruch şi cu banchierul Ionà, strigò appucând de vestmînt şi ţiind în locu pe guvernator:

„— Nu Pilate, dómne, de vei liberà pe a-„questa, nu esci amicu Cesarului; quŏci n'ai auḍit quŏ „ellu se numesce pe sine rege, şi tot quel que se fa-„ce pe sine rege se declară în contra Cesarului.[1]“

— A! ha! ḍisse unul din emisarii secreţi, Ponţiu-Pilat n'o să pótă à se arătà de trădător către domnul sĕu, Imperatorul Tiberiu: và fi nevoit să dea morţii pe Nazarean.

Apoi aquest omu fără inimă şi cuget începù à srigà în gura mare:

— Mórte Nazareanului, inemicului Imperatorului Tiberiu, protectorului nostru şi al Iudeei întregi!..

— Aşà, aşà, strigară mai mulţi d'o dată, Nazareanul se ḍice rege al Iudeilor!

— Va să restórne dominaţia Imperatorului Tiberiu, voitorului nostru de bine!

— Va să se declare rege revoltând popolul, şi mai vîrtos calicimea în contra Romanilor, amicilor şi protectorilor nostri.

— Rerpunde la aquestea, dómne Ponţie-Pilat, strigò din miḍlocul mulţimii unul din quei doi emissari, cum se póte qua noi Evreii să fim mai credincioşi de quât tine la autoritatea Imperatorului tĕu? Cum se póte qua noi Evreii să querem mórtea aquestui turburător que va să restórne dominaţia romană,

[1] Ioan, C. XIX, v. 12.

și tu quare guverni în numele lui Tiberiu să voesci à iertà pe aquest laoplan?...

Aquéstă apostrofă cu atâta turburò mai mult pe Ponțiu-Pilat, cu quât mulțimea strigà din tóte părțile:

— Așà, așà, numai è vorbă; à iertà și à liberà pe Nazareanul asta è una cu à trădà pe Cesarul!

— Sau à învederà quŏ este complice aquestui turburător.

Ponțiu-Pilat attunci, cu tótă dorința'i de à scăpà pe junele Învețător, se vĕdù óre-cum compromis, și ducêndu-se către farisei începù à vorbi cu dênșii încet; iar militianii țineà de scurt și âncŏ legat pe Iisus.

Attunci Caiafa, archiereul, adressându-se către Pilat, începù à strigà cum să 'l audă tótă mulțimea, arătând pe Iisus:

„— Noi ammu aflat pe Omul aquesta perver-„tind nația, și împedecînd'o de à dà tribut Cesarului, „ḑicêndu-se pre sine quŏ este Christ (unsu) rege.[1]“

Iar Ponțiu-Pilat întorcêndu-se către junele Învețător îi ḑisse:

„— Așà este! Rege al Iudeilor esci tu?

„— Dela tine ḑici aquésta? respunse Iisus abia pronunțând de sufferință, sau alții 'ți au vorbit despre mine?[2]“

— Eu nu sunt Judan; compatrioții tĕi, archiereii și senatorii te-au dat mie, adausse Pilat. Que ai făcut?.. Pretinḑi tu quŏ esci rege al Judanilor?..

Iisus clătù din cap și respunse:

---

[1] Luca, C. XVIII, v. 2

[2] Ioan, C. XVIII, v. 34.

„— Împĕrăția mea nu este din lumea aquésta „*de acum.* Daqua împĕrăția mea ar fi din lumea a-„quésta, supușii mei s'ar fi luptat qua să nu mĕ fi „dat Iudeilor, iar *acum* împĕrăția mea nu este din lu-„mea aquésta![1]“

Ponțiu-Pilat se întórse către farisei cà cum ar' fi voit să 'i facă à vedé quŏ rĕu îl accusă.

Baruch cărturarul, cà toți avocații începù à strigà:

— Ânsĕ n'auḑi, dómne Pinție-Pilate, quŏ ḑice *acum*? quând è în mâinile nóstre, ânsĕ mai târḑiu dupŏ que và scăpà își are ellu cugetul sĕu. Împĕrăția lui nu este *acum,* dar mai *târḑiu*, să ne așteptăm.[2]

„— Spune, adausse Pilat lui Iisus, așà este? au rege esci tu?

„— Tu ḑici, respunse Iisus cu demnitate. Eu „spre aquésta m'am născut și spre aquésta am venit „în lume, qua să mărturisescu adevĕrul. Tot que „este din adevĕr ascultă cuvêntul meu.[3]“

„— *Que este adevĕrul?*“ ḑisse Pilat în trécăt lăssându'l și eșind către popol.

Nimicu nu vĕḑù Genevieva quare să caracteriḑe pe Patricienii sau domnii Romani, cu aquéstă întrebare: *que este adevĕrul?* Pentru un lucru așà de micu, ómenii mari nu stau să 'și pérḑă timpul și trecu înainte. Trecù darŏ Pilat la popol și spusse quŏ nici o culpă de mórte nu află în Nazarean.

---

[1] Ioan, C. XIX, v. 37.

[2] D'ar' fi înțelles popolul pe Iisus, dupŏ cum il înțellegeà și il înțellegu inemicii lui!

[3] Ioan, C. XIX, v. 38

La arătarea din nuou a lui Ponțiu-Pilat, archiereii, cărturarii, toți fariseii cu un cuvênt, începură à strigà întărind accusația lor:

„— Întărrîtă popolul (la revoltă) predicând în tótă Iudeea, începênd din Galileea și pînŏ aquì.

„— Au Galilean este ellu?“ întrebò attunci Pilat cà și cum 'i ar fi venit o idee nouă.

Toți afirmarŏ quŏ este din Galileea. Atunci Pilat adausse:

— De este așà, Erod è domnu acolo: ellu are drept de à decide de suppușii sĕi. Voiu trimitte darŏ pe accusatul la dênsul spre à 'l judicà și condamnà ellu, dupŏ legile țerrei salle.

Și ordonò îndată spre à ducce pe Iisus la Erod.

Mulțimea cà prin instinct se luò attunci dupŏ quei que duceà pe Fiiul Mariei.

Iar unul din quei doi emissari secreți dupŏ que schimbò quâte-và vorbe și semne cu archiereul Caiafa, începù à strigà către popol:

— Pilat cu aquésta voesce să scape pe aquest nelegiuit. Să nu lăssăm, fraților, aidem cu toții la Erod să querem dreptate, appĕrarea Religiei, Familliei și Proprietății.

La strigările mulțimii:

— Aidem cu toții, să nu 'l lăssăm de scurt; quel-l-alt emissar adausse:

— Nu toți, quŏci unii cată să stăm aquì, quă să véḑă guvernatorul quŏ popolul nu este împăcat pînŏ nu se va pedepsi cu mórte inemicul lui Dumneḑeu și al Cesarului, augustului nostru protector.

— Așà! așà! alții cată să stea aquì spre à

dà să înțellégă representantului Romei quŏ nu è fitecum să voéscă à scăpà pe unul que se scólă în contra Cesarului.

Mulțimea se despărți ast-fel în doĕ părți: quei mai curioși și mai interessați se luarŏ dupŏ Iisus pînŏ la Erod, quei mai înrĕutățiți și stăruitori stetterŏ înaintea casei lui Pilat spre à agravà prin a lor ypocrită credință către Roma accusația que punеà assupr'a lui Iisus.

Genevieva, amestecîndu-se în mulțime, urmò dupŏ Iisus spre à vedé pînŏ în capĕt sórta quellui que proclamà liberarea sclavilor. Inim'a îi bătеà de speranță de cum audì pe emissar quŏ Ponțiu-Pilat nu trimetteà pe Iisus la Erod de quât cu cuget de à 'l scăpà.

Cas'a unde trăssesse Erod erà unà din quelle mai mari alle Ierusalemului. Luxul servitorilor aquestuia sărià în ochi pe lûngŏ queea que se vedeà la guvernatorul roman. Pe quât lipsià din puterea și independința aquestui principe protegiat de Cesarul, pe atâta se adăugià în pomp'a de din afarŏ sau în fastul unei curți desordonate și pline de smorfuri. La Pilat, pe lûngŏ o viață epicuriană, tot se mai vedeà un fel de simplitate stoică que provenià mai mult din consciința que fiă-que Roman aveà de puterea sa și de numele de quare se bucurà în lume, unde la prinçul Judan nu se vedeà de quât sforțurile de à imità și à reproduce, cum ḑiceà ei, curtea unui rege Solomon su tóte concubinele lui, cu toți servitorii lui, mai puçin qualitățile intellectuali que se ḑice quŏ ar' fi avut aquel Sardanapal al Iudeei. — Spese órbe și nebune, larmă multă, un fel de strălucire sordidă, și

nimicu de regulă, curăție sau gust. Servitori varii și mulți fără disciplină, vestminte de mătase, aur și argint, quărui îi eșià aram'a, petre mincinóse que imità nestimatele, și tóte aquelle vestminte așà de îngălate, așà de pălite, așà de desmățate în quât făceà cui-và rĕu à se uità la dênsele pe nisce ómeni atât de corrupți și atât de nedisciplinați.

Între atâția și atâția se destingeà un fel de creature straniu înțorțolate, nisce ómeni que perdusserŏ și figura umană. Unii purtà clopoței la capu, la mânecele și pulpanele vestmintelor, alții purtà un fel de càróne stranii, din quare se prelungià nisce urechi desmĕsurate și nisce sceptre de lemnu poleit p'între nisce pestrițături fórte discolorate, iar toți quare de quare mai monstruos desfigurați prin spoiturele cu quare își arcuià sprâncenele și mustățele sau își codà ochii. Aquestia se ḑiceà Nebunii sau Comicii Prinçului, amicii intimi ai Înălțimii salle judane, toți cu titlu de principi și regi.

Cum se appropiò Iisus de pórta lui Erod, și se aflò quŏ omul que adduceà erà accusat de rege al Iudeilor,

— Hait! începurŏ à strigà servitorii lui Erod spărgêndu-se de rîs, și adresându-se la unul din nebunii que stà la pórtă, omul aquesta v'a sters pâinea de la gură.

— Din regele Iudeilor, Nazareanul và ajunge regele regilor lui Erod, strigò unul din aquei batjocoritori. Aquesta fără îndoială và fi numit căpitanul nebunilor curții.

Erà de înfiorat à audì quine-va chiotele și rîsurile batjocoritorilor, și à vedé uimirea și gelosia

nebunilor. Nimicu nu è mai sinistru de quât ochiul rĕu al unui nebun gelos, şi chiotele, rîsul tot crescèà însuffleţind quel mai horribil şi mai hidos din spectacole.

Erod la scirea que i se dette quŏ vinu cu un omu din partea lui Pilat, eşind afarŏ se arătò fórte voios quând vĕdù pe Iisus: la rîsurile şi chiotele mulţimei, illaritatea lui cresceà şi mai mult. Dintr'o căutătură de ochiu que semĕnà a unei vulpi nu'i scăpò din vedere nici ómenii lui Pilat, nici individele din quare se compuneà mulţimea, nici situaţia în quare se aflà junele Învĕţător, nici rolul în quare îl pussesserŏ accusatorii aquestuia cum şi ênsuşi Pilat.

Erod, dupŏ cum aflò mai pe urmă Genevieva, erà stricat cu Pilat, şi purtarea Romanului o luò drept un avanţu sau curtenie que îi dà să pricépă quŏ voesce à se împăcà cu dênsul.

Surrîsse Erod şi ḑisse lui Iisus quând fù addus înaintea lui:

— De mult doriam să te vĕḑu şi eu, meştere Iisus. Curtea mea a fost deschisă la toţi ómenii de messeria ta. Am auḑit quŏ faci la semne şi minuni, şi quŏ întreci pe toţi făcĕtorii de lucruri supranaturali. Scii să tai la columbi, să'i pui să férbă şi să'i faci apoi să sbóre din miḑlocul căldării? Scii scótte acce şi cordelle pe nări şi pe ochi? Scii îmblânḑì şerpii şi à te jucà cu dênşii? Que scii să prefaci mai bine şi mai răpede, aram'a în aur, sau aurul în aramă? Să te vĕḑu, meştere Iisus, fă'mi şi mie quâte quevà, quŏ îmi placu mult de d'al de astea.

— Nu! nu, strigò mulţimea îndemnată de unul din emisserii secreţi que se temeà să nu fiă li-

berat Iisus cu pretestul aquesta. Nu, amăgitorul aquesta è culpabil de mórte, pentru quŏ se numesce pe sine rege al Iudeilor.

— A! esclamò Erod rîdênd, cu atâta mai bine, îl voiu facce dar mai mare peste toţi principii şi regii que am la curtea mea. Puneţi'i pe locu o nuoă purpură pe umeri, un baston în mână şi o corónă pe capu. — Vrei şi clopoţei, o nuoule şi extraordinar rege al lui Israel?

Mulţimea tótă începù à rîde şi à strigà:

— Vivat! bucură-te regele Iudeilor!

„Iar archiereii şi cărturarii (que venisserŏ în-„adins spre à nu lăssà să le scape préd'a) stăruià „accusându'l![1]"

Emissarul secret, din partea sa, începù à strigà către mulţime:

— Nu sunt aquestea împrejurări de rîs quând Dumneḑeul părinţilor nostri este batjocorit, templul profanat, famillia, proprietatea şi viaţa în pericol. — Jos cu amăgitorul! jos o dată cu încercările lui criminali! să se crucifice!

— Aşà! aşà! să se crucifice! repetò de o dată mulţimea înfuriată din nuou:

Erod pricepusse intenţia lui Pilat, şi neaflând nici o crimă capitale în quel accusat, inventò miḑlocul de à tractà de nebun şi à pedepsì cu ridicolul pe quel mai înţellept şi mai divin din tótă Iudeea, şi din tótă lumea.

Genevieva îşi addusse a minte de situaţia Gallilor, compatrioţilor sĕi, şi de încercările que ei fă-

[1] Luca, Cap. XXIII, v. 10.

cusserŏ adesea spre à scutură jugul Romanilor. Tot d'auna Gallii căḑurŏ înnecându-li-se strigările în sângele lor. Scia Genevieva quŏ tyrannii uccidu pînŏ la unul pe quei que cutéḑă à sperà la libertate, cunnosceà mórtea materiale cu quare se armà Romanii assupra Gallilor; cătò ânsĕ să viiă în Iudeea qua să véḑă şi quea mai orribile din morţi. Nu scià pînŏ aquì quŏ tyrannii sciu à uccide şi moralemente quând quinevà întreprinde cu legea în mână şi pe drumul păcii şi ordinii à mântuì şi regenerà omenirea. Felul aquesta de mórte de à tractà de nebun pe omul quel mai divin i se părù cu totul nuou, şi de mii de ori mai crudu bietei sclavei. Numai un Judan de scóla ypointă a fariseilor; devenind domnu, puteà inventà felul aquesta de mórte.

Erod nu mai ascultò la strigările mulţimii, ordonò à ducce înapoi pe Iisus la Pilat în costumul batjocoritor de rege, şi reintrò în casă.

Eiiul Mariei servì ast-fel de un pretest la un schimb de glume între Pilat şi Erod que pînŏ aquì erà în neînţellegeri şi urră. Prin aquéstă jucărie redevenirŏ amici.[1]

Ânsĕ la curtea guvernatorului roman archiereii, cărturarii şi fariseii, nu lăssarŏ à le scăpà prédʼa; în tóte părţile stà de popol spre à stărù querênd mórtea lui Iisus.

— Que culpă aflaţi într'ênsul demnă de mórte? repetò din nuou Pilat.

— Culpă de sacrilegiu, de impietate, respunse

[1] Luca, Cap. XXIII, v. 11.

cărturarul Baruch, și dupŏ legile nóstre impietatea se pedepsesce cu mórte.

— Tóte cuvintele lui sunt un blasfem; ellu se ḑice Christu și Fiiu al luĭ Dumneḑeu!

— Și apoi, quine se ḑice Fiiu al lui Dumneḑeu, strigò unul din emissarii secreți que erà amestecat în mulțime, quine se ḑice Fiiul lui Dumneḑeu, se ḑice assemenea și rege al Iudeilor și...

— Aquella è inemicu al Cesarului!

— La mórte! la mórte Nazareanul... să se crucifice.

— Așà, așa, sus pe cruce.

Ponțiu-Pilat, în quare se vedeà un amestecu și de remușcarea sciinței, și de témă de mai marii Iudeilor, que devenind instrumentele lui, îi scià tóte abatterile lucrative, vrênd fărŏ îndoială à se mai cercà o dată de à scăpà pe Iisus, ḑisse către mulțime:

— Este datina vóstră la sĕrbătóre de à dà libertatea unui criminal. Stă la voi darŏ pe quine să iertați: voiți à fi iertat făcĕtorul de relle que se numesce Baraba, sau à vĕ liberà pe Iisus? „Pe quare „vreți à vĕ liberà pe Iisus sau pe Baraba?[1]“

Genevieva vĕḑù pe emissarii fariseilor allergând prin mulțime din grămmédă în grămmédă ḑicênd:

— Să querem libererea lui Baraba... pe Baraba să ne libere.

Și de o dată mulțimea strigò din tóte părțile:

— Lui Baraba să dai libertate și să ții pe Iisus.

— Ânsĕ que se va facce cu Iisus? întrebò Pilat.

---

[1] Matheiu, Cap. XXVII, v. 21.

— Să se crucifice! strigò mulțimea cu toții din que în que mai înfuriată, să se crucifice!... Mórte Nazareanului! mórte fiiului de teslar!

Ponțiu-Pilat ne mai avênd curagiu de à appĕrà pe Iisus pe quare îl aflà innocent, făcù semnu unui din servitorii sĕi qua să'i adducă quevà din casă. Aquesta intrò și mulțimea de afarŏ nu încetà de à strigà din que în que mai înfuriat:

— Să se crucifice Nazareanul! să se crucifice!

Iisus plin de cugete, trist, semĕnà quŏ erà străin cu totul la quelle que se petreceà înpregiurul sĕu.

Servitorul lui Pouțiu-Pilat venì iar afarŏ, într'o mână cu un lighean și într'alta cu un vas de argint; un al doilea servitor luò aquel lighean, și acolo unde primul servitor turnà apă, Ponțiu-Pilat își spĕlò mâinile și ḑisse în gur'a mare cum să'l audă toți:

„— Innocent sunt de sângele dreptului aquesta; voi veți vedé; eu îmi spĕlu mâinile!...[1]“

„— Sângele lui să caḑă asupra nóstră și a„supra fiilor nostri, strigò unul din emissari.

Și dupŏ dênsul strigò mai tótă mulțimea.

„— Așà, așà, assupra nóstră și assupra fiilor nostri să caḑă sângele lui![2]“

— Luați dar pe Iisus și'l crucificați voi... adausse Pilat-Ponțiu; și vi se và liberà Baraba, fiind quŏ așà quereți.

Și Ponțiu-Pilat reintrò în casă în acclamațiile mulțimii, unde Caiafa, cărturarul Baruch, banchierul Iona și quei-l-alți farisei triumfători pînŏ în quelle din urmă, arătà pumnii lui Iisus.

---

[1] Matheiu, Cap. XXVII, v. 24.
[2] Idem. 25.

Căpitanul que commandasse scorta militianilor que arrestasserŏ pe Fiiul Mariei în grădina Olivilor, se appropiò de Caiafa şi îi ḑisse:

— Domnul meu, qua să ducem pe Nazarean pînŏ la Golgotha, locul de esecuţia criminalilor, avem à străbatte partea quea mai populósă a cetăţii que este pe la pórta Judiciară. De unde scie quineva quŏ partisanii aquestui amăgitor nu vor fi tăcênd înfundaţi, şi quŏ ajungênd o dată în partea locului unde se adună în grămmédă tótă calicimea şi toţi spênḑuraţii, attunci să sară de o dată cu toţii şi să ne scótă din mâini pe Nazarean... Eu respunḑu de curagiul flăcăilor mei; aḑi diminéţă tot ei au mai pus pe fugă, dupŏ o luptă înverşunată, o grămmédă nenumĕrată de sceleraţi în capul quărora se află nn strengar a nume Banania şi quare voià cu forţă à ne luà din mână pe Nazarean... Nici unul din aquei spênḑuraţi n'a scăpat... cu tótă turbarea şi resistenţa lor...

— Que mişel mincinos! ḑisse în sine Genevieva quând auḑì astă minciună a căpitanului que mai adausse:

— Cu tóte aquestea, pré sânţite dómne, cu tótă bărbăţia încercată a miliţiei nóstre, ar' fi cu mult mai prudent de à încrede scorta Nazareanului pînŏ la locul suppliciului, la gardia romană.

— Şi eu snnt de părerea ta, respunse archiereul; mĕ ducu să quer la unul din offiçerii lui Ponţiu-Pilat spre à ţinne la închisóre pe Nazarean în pretoriul cohortei romane pînŏ la ora suppliciului.

Genevieva vĕḑù attunci, pe quând archiereul se duceà à vorbì unuia din offiçerii lui Ponţiu-Pilat, pe căpitanul militianilor appropiindu-se de Iisus... şi

îl auḑì rĕspunḑênd fără îndoială la vre-o întrebare que îi făcusse junele Învĕţător şi ḑicêndu'i cu un ton batjocoritor:

— Ho, mai astéptă! que atâta mâncărime să te întinḑi pe cruce? Mai astéptă; lucru nu è numai aşà cum ai sufflà în mâini. Cată mai ântêiu să facă crucea, şi o cruce quere şi ea timpul ei pînŏ să fiă făcută... Tu cată să scii mai bine de quât ori-quine în messeria ta de lemnar sau de teslar.

Unul din offiçerii lui Ponţiu-Pilat cu quare vorbisse archiereul, venì la Iisus şi îi ḑisse:

— Pînŏ îţi vor facce crucea, ai să aştepţi în pretoriul soldaţilor nostri; acolo o vor adducce, şi sub scorta nóstră îţi vei luà drumul către Golgotha... acum vino dupŏ mine.

Iisus tot legat, fù dus de militiani, nu departe de acolo, în curtea unde locuià soldaţii romani. Pórta înaintea quăria se preâmblà un facţionar, fiind deschisă, mai mulţi din quâţi urmasserŏ dupŏ Iisus cà şi Genevieva, rĕmasserŏ afarŏ spre à vedé que se và mai petrecce.

Quând junele Învĕţător fù dus în curtea pretoriului (ast-fel se numià casarma unde locuià soldaţii romani), aquestia se aflà risipiţi în mai multe grămmede: unii îşi curăţià armele, alţii jucà în feluri de jocuri; unii iar mânuià lancea sub commanda unui offiçer, alţii întinşi pe bance la sóre, cântà sau vorbià între sine. Dupŏ feçele lor negrite de sóre, dupŏ aerul lor marţial şi feroce, dupŏ tenuta militară a armelor şi vestmintelor lor, se recunnosceà aquei soldaţi curagioşi, deprinşi la nevoi, ânsĕ aspri şi fărŏ simţire de omu, que dominasserŏ lumea, lăssând în ur-

ma lor, cà și în Gallii, măcellul, despuierea și sclavagiul.

Cum audirŏ Romanii aquestia numele lui Iisus Nazareanul, și'l vĕdurŏ addus de unul din officerii lor în curtea pretoriului, toți îșĭ lăssarŏ esercițiurile și jocurile și alergarŏ împregiurul lui.

Genevieva cum vĕdù aerul batjocoritor și asprual aquestei soldățime presimți quŏ Fiiul Mariei are să mai suffere și alte ultrage și batjocure...

În midlocul curții pretoriului erà o bancă de pétră, unde aquesti Romani pusserŏ mai întêiu pe Iisus, adică să ședă — erà tot legat — apoi appropiindu-se de dênsul începurŏ quare de quare:

— O! eccŏ'l, asta è faimosul aquella de profetu! disse unul din ei, asta è aquella que dà de scire lumei qua să scie quŏ và venì un timpu quând săbiile se vor prefacce în seceri și cosóre de viie, și quând nu vor mai fi nici resbelle, nici bătălii!

— Nu vor mai fi resbelle! Pe neînvinsul Marte! cum ai dis? nu vor mai fi resbelle! strigarŏ mai mulți soldați cu indignațiŏ. A! a! aquestea sunt profețiile talle, cobe de profet!

— Que! nu vor mai fi resbelle! adicŏ, nici tu trombette, nict tu drapelle or stindarde, nici tu thorace scînteietóre de oçel, nici tu coifuri și panace! cu que dar attunci să mai atragi căutătura muierilor!

— Audit'ai tu? să nu mai fiă resbelle! adicŏ să nu mai fiă prin urmare nici concuiste!

— Adicŏ, în que să ne mai stergem noi cothurnii ferrați de nu vom mai avé capete d'alle învinșilor?

— Audi acuma na! să nu mai ai tu nici de-

unde mai sparge buțile și a bé vinul învinșilor, să nu mai ai tu fetele și muierile lor à ți le allege cum îți place, cà aquì, cà în Gallii, cà în Bretannia Mare, cà în Spania, că peste tot pământul!

— Auḍi! să numai fiă resbelle! Pe Ercule! și que să se facă attunci soldații, ómenii quei tari, blestematule de Nazarean? să mi 'ți mérgă, hai, dupŏ vorba ta de diminéța pînŏ séra à sĕpà pământul, à ținne córnele aratrului, à țesse la pândă cà afurisiții de sclavi. Preparați-vĕ copii! dați pe brânci la lucru, în locu de à vĕ împărți timpul de la luptă la repaos, și de la tavernă la amor.

— Tu que te numesci fiiul lui Dumneḍeu, ḍisse unul din aquei Romani amenințându'l cu pumnul, al quărui Domnu-ḍeu esci fiiu, al Dómnei Fricei? inimă de iepure que ești tu!

— Tu quare te numesci rege al Judaniloru, cum vĕḍu 'ți ai pus în minte à te proclamà de rege al tutulor poltronilor prin lume?

— Camaraḍi! strigò unul din soldați țiindu-se cu mîna de inimă de rîs; fiind quŏ este rege al poltronilor, cată să 'l și curonăm.

Toți aflarŏ de minune aquéstă propositiŏ; și toți strigarŏ de o dată.

— Așà, așà, fiind quŏ este și ellu rege, cată să nu 'l încoronăm și să 'i și revestim cu purpura imperiale.

— Ba să 'l punem și un sceptru în mână; să 'l onorăm biet și pe ellu și să 'l glorificăm chiar cà pe augustul nostru Imperator Tiberiu.

Și pînŏ quând companionii lor se întreceà quare de quare să 'și insulte și să 'și batjocore marty-

rul que se arătà fórte străinu la aquelle ultrage, quîţiva soldaţi allergarŏ unul qua să adducă mant'a roşie a unui călăreţu, altul canna de arundine (trestie) a unui centurion, un al treilea ochind într'un unghiu al curţii nisce spini din allesul fênului, destinaţi spre à se arde, alergò şi allesse tot que vĕdù mai spinos şi se pusse à împletì o corónă. Attunci mai mulţi începurŏ à strigà:

— Acum cată să procedem la încoronarea regelui Judanilor qua să se facă dupŏ tóte regulele.

— Veḑi bine quŏ aquesta este regele poltronilor!

— Şi apoi şi fiiu al lui Dumneḑeu.

— Al Dumneḑeului Fricei!

— Camaraḑi! încorunarea cată să se facă cu pompă; uitaţi-vĕ la mine, ca şi quând ar fi fost un Cesar adevĕrat.

— Daţi'mi mie; eu să ducŭ coroan'a.

— Eu să duc sceptrul.

— Şi eu manta imperiale.

Şi în miḑlocul uetelor şi batjocurilor, Romanii formarŏ un fel de cortegiu derisoriu şi soldăţescu. Ducĕtorul corónei mergeà înainte ducênd cu un aer solemnel coróna de spini pe o perină şi urmat de quâţiva soldaţi que pâşià fórte înţepaţi, venià apoi ducĕtorul sceptrului, scortat şi ellu de alţi soldaţi; şi în fine păşià greu quel quare duceà mant'a imperiale cu soldaţi şi ellu dupŏ dênsul şi înaintând toţi în choru.

— Salutare regelui Judanilor!

— Salutare Mesiei Calicilor!

— Salutare fiiului lui Dumneḑeu!

— Salutare Cesarului poltronilor! salutare!

Iisus stând pe banc'a pe quare îl pussesserŏ, se uità la preparativele aquestei ceremonii batjocoritóre cu o neschimbată seninĕtate. Ducĕtorul corónei appropiindu-se, ardicò împletitura de spini assupra capului Fiiului Mariei, şi îi ḑisse:

— Corónă puiu pe capul tĕu, o rege!

Şi Romanul îndessò aşà de tare aquea corónă pe capul lui Iisus, în quât spinii îi sfîşiarŏ fruntea; şi o roă de picături de sânge curserŏ cà nisce lacrĕme peste palida façă a victimei: ânsĕ afarŏ de prima rĕsăritură provenită din durere, chipul junelui martyr rĕmasse asemenea de senin şi blând fărŏ à arătà nici un resentiment.

— Şi eu te revest cu purpura imperiale, o rege! adausse quel-l-altu Roman, unde un alt soldat îi smulse o dată tunica que se lipise dejà de carnea vie a spatelui flagellat.

Iisus, scósse fărŏ voie un ţipĕt la aquea cruḑime neaşteptată şi atâta îi fù tótă plângerea; se lăssò à 'i punne ori-cum vor voi manta.

— Acum cată să mi 'ţi pretinḑi sceptru, o mare rege que eşti tu! adausse soldatul que ducèà toiagul! şi îngenuchiò înaintea martyrului puindu'i în mână batjocura de sceptru.

Şi apoi toţi în quelle mai mari hihote de rîs repetarŏ:

— U! ha! Regele Judanilor? salutare!

Mulţi îngenuchiarŏ şi ei în batjocură repetind:

— Salutare! salutare! O rege! U! ha!

Iisus ţinèà în mână aquel sceptru batjocoritor şi nu ḑiceà nimicu. Aquea resignaţiŏ neincetată,

aquea blîndeţe angelică atât impressionară pe Romani în quât la început rămasseră uimiţi, apoi cu quât patienţa Fiiului Maricei se susţineà mai mult, cu atât mânia lor se deşteptà, începeà à ferbe, şi începură quare de quare à 'l insultà din nuou.

— Asta nu è omu ci o statuă.

— Tot sângele que va fi avut în sine i 'l a supt alle lacome de verge.

— Pfui! que mişelie! codardul, să nu cuteţe nici à se plânge!

— Hei copii! copii! ţisse un veteran, după que contêmplò mult pe Iisus. Asta nu è codardu; queea que se vede într'ênsul nu è mişelie! Qua să suffere quâte i s'au făcut şi quâte mai vîrtos îi facem noi, è mai mare curagiu de quât à se aruncà quine-va cu sabia în mână şi cu capul înainte assupra inemicului... Nu, repetò veteranul retrăgêndu-se cu admiraţiò, nu, camaraţi; eu sunt soldat vechiu. Omul aquesta are curagiul que n'a avut pînò acum nici-un omu.

Şi Genevievei i se părù quò şi vede o lacrămă căţênd şi lucind pe mustăţele cărunte alle soldatului.

Ânsă quei-l-alţi soldaţi începură à rîde de sentimentul soçului lor, numindu'l sentimental şi strigând:

— Bătrânul nici nu vede quò Nazareanul asta se preface quò este resignat qua să ne îmmóie adicò inim'a.

— Pré adevărat; que turbare şi urră va fi ferbênd într'ênsul şi pe din afarò que mâţă blândă se arată.

— E un tigru plin de rușine que se îmbracă în pelle de 'gnellu...

La aqueste vorbe nebune Iisus surrîse clătindu din capu; și mișcarea aquésta făcù à picurà în pregiurul lui o roă de sânge dela înțepăturele spinilor.

La vederea sângelui, Geneviava nu se putù ținne de à nu recità încet cântarea *Fiilor visculuĭ*[1] dnspre quare se vorbesce adesea în istoria famillici bărbatului ei.

„Curgi, curgi sânge al sclavului! — Pică, pică „roă sângerândă! încolțesce și cresce semența Liber- „tății — Săcerătorii se îmmulțescu!.."

— Oh! își ḑiceà Genevieva, sângele aquestui innocent, aquestui martyr abandonat atât de neomenesce de amicii sĕi, de aquest popol împilat pentru quare ellu móre... Sângele aquesta va cădé cu adevĕrat peste aquest popol și peste posteritatea lui... mult ânsĕ va fecundà pămêntul; omenirea împilată cată pînŏ în urmă à 'și vinde cămașa qua să 'și cumpere sabia resbunătóre.

Romanii esasperați de cerésca pațiență a lui Iisus, nu scià que să mai invente spre à 'l învinge pînŏ în urmă... Injuriele, amenințările neputînd à 'i mlădia bărbăția sufferințelor, unul din soldați smulse din mână toiagul que Iisus țineà machinalemente și îl rupse pe capu[2] strigând:

— Acum dóră vei dà semne de viață, statuă de carne și de óse que ești tu.

---

[1] Vêscul sau viscul erà érba sacră la Druiḑi și Fiii visculuĭ erà o societate în Gallia que aspirà la liberare de sub jugul Romanilor.

[2] Matheiu, C. XXVII, v. 31 și următóre.

Ânsĕ Iisus plecându'şi la lovitură capul îndolorat, şi'l realţò, aruncând o căutătură de iertare assupra quellui que 'l a lovit.

Fărŏ îndoială aquéstă nespusă blândeţe a cătat să facă o împressiŏ assupra aquellor barbari; impressiŏ que pe ast-fel de ómeni în locu de à 'i rupşinà nu póte de quât à 'i întărrîtà şi mai mult. Unul din ei îşi luò şarpa şi cu dênsa legò ochii victimei lor ţicêndu'i:

— O mare rege! quare din respectoşii tĕi supuşi este demnu d'à sufferì căutăturele talle! catà să stai queva cu ei accoperiţi.

Quând Iisus erà ast-fel cu ochii legaţi, o idee de o neomenie feroce venì în mintea aquellor Romani. Unul din ei se appropiò de martyr, îi dette ó palmă şi în rîsul quel mare îi ţisse:

— O mare profetu! devinà numele aquelluia que 'ţi-a lipit'o.[1]

Attunci începù un jocu fórte orribil...

Aquei ómeni tari, ţepeni, armaţi avurŏ neomenia à venì unul dupŏ altul în rîsul quel mai mâre întrecêndu-se à dà palme unui omu mai mort de chinuri, legat şi ţicêndu'i cum îl lovia:

— Devinà astà datà quine te-a pălmuit?

Iisus — şi aquestea furŏ singurele vorbe quare Genevieva a auţit din gura lui — Iisus cum erà legat âncŏ la ochi îşi ardicò capul către cer şi ţisse plin de misericordie:

„— Părinte! iartă-le lor quŏ nu sciu que facu.[2]“

Aquésta fù singura şi compătimitórea plân-

[1] Luca, C. XXII, v. 65.
[2] Idem, C. XXIII, v. 34.

gere que se audì din gura victimei, şi nu erà nici plângere ci o rugă către Dumneḍeu qua să ierte lor chinurile que îi dà.

Romanii în locu de à fi împăcaţi prin aquea divină misericordie, îşi mai îndoirŏ bărbăţia şi ultragele.

Infamii! ajunserŏ pînŏ à scuipà peste faça lui Iisus.[1]

Genevieva n'ar mai fi putut ducce sufferind mai mult spectacolul aquellor monstruosităţi, daquă cerul n'ar fi făcut à li se dà un capĕt. Audì pe stradă un mare uet şi amestecu, şi vĕḍù venind cărturarul Baruch, banchierul Ionà şi Caiafa archiereul, doi ómeni din aintea lor aducea o cruce fórte mare de lemnu, cu mult mai 'naltă de quât 'nălţimea unui omu. La vederea aquestui instrument de suppliciu, ómenii que stà afarŏ la pórta pretoriului strigarŏ cu un ton de triumf:

— A! éccŏ crucea! éccŏ crucea în fine.

— Şi o cruce cu totul şi cu totul nouă, demnă un rege.

— Şi cà un rege que este... Nazareanul nu và avé cuvênt quŏ îl tractă cà pe un querşetor...

Quând Romanii audirŏ quŏ se adduce crucea, se arătarŏ quŏ le pare rĕu quŏci li se ardică aşà de currênd jucăria que îşi făcusserŏ. Iisus din contra la audirea quŏ adducu crucea, se sculò îndată resufflând şi mai radios, sperând fărŏ îndoiallă quŏ peste currênd và scăpà din lumea aquésta... Soldaţii îi deslegarŏ ochii, îi luarŏ infam'a aqueca de purpu-

[1] Marcu, C. XV, v. 19

ră, şi îi lăssarŏ numai cununa de spini pe capu, în quât remasse pînŏ la miḑlocu desbrăcat — quŏci îi smulsesserĕ tunic'a în jos quând îi pussesserĕ manta, — îl condusserŏ ast-fel pînŏ la pórta pretoriului, unde aşteptà ómenii que adussesserŏ crucea.

Cărturarul Baruch, banchierul Ionà şi archiereul Caiafa, în urra lor âncŏ, nu mai puteà de bucurie uitându-se unul la altul şi arătându'şi victima palidă, sângerândă şi alle quăria puteri semĕnà quŏ mai se desecasserŏ. Aquei farisei, fărŏ cuget şi rărunchi, nu se puturŏ ţine la cruda plăcere de à mai batjocorì şi ultragià şi ei pe martyr. Banchierul Ionà ḑisse:

— Veḑi, nerusinatule impertinent, unde ducu attacele que face quineva quellor mari şi avuţi? Creḑu quŏ aquum nu'i mai batjocoresci? Nu creḑu acum să'i mai assemeni cu cămille que nu pot trecce prin urechile acului. Que pĕcat quŏ ţi a trecut pofta de à mai satirisà.

— Săturatu-te-ai, acum, adausse cărturarul Baruch de à mai facce pe cărturari şi pe farisei rĕi şi ypocriţi, quăror le placu să aibă primele locuri la ospeţe... Ţi erà pismă pe locul lor; uite quŏ lor nu l'è pismă pe locul tĕu de pe cruce.

— Şi preoţii? hai! adausse archiereul Caiafa, şi ei erà răpitori şi ypocriţi que înghiţià casele vĕduvelor subt pretest de à facce rugăciuni lungi... erà hai! nisce ómeni cumpliţi şi mai fărŏ cuget de quât păgânii de Samariteni... nisce tonţi de minte que aveà prostia de à ţinne cu religiositate sâmbăta... nisce îngônfaţi que pun à sunà cu trômbiţa înaintea lor spre à dà de scire de bunĕtăţile şi eleimosinele que facu! Tare te ţineai şi te credeai quine mai scie qui-

ne esci, quând te aflai în capul bandei talle de strengari, de scelerați și de prostituate pe quare 'ți'i recrutai de prin taverne unde îți petreceai ḑilele și nopțile! Unde mi'ți sunt acum partisanii! chiamă'i, deh! să viiă să te scape.

Multimea n'aveà urra așà de așteptătóre cà fariseii que își făceà o plăcere de à chinuì cu încetul victima lor. Mulțimea erà în neastêmpĕr, și strigà acum cu furóre:

— Ia'l! ia'l! mai currênd la mórte!

— Que mai așteptăm? Nu cumvà 'și au pus în minte să ne adducă iertarea lui de'i întârḑie atâta suppliciul?

— Que stau în drum la vorbă cu ellu? par' qu'a să móră numai de quât cum 'l or pune pe cruce? Or mai vorbì și attunci quât or voì cu dênsul.

— Așà, așà, que mai așteptăm... Banda lui de strengari, cu quât întârḑiem noi, cu atâta are timpu să se adune și să viiă à ni'l luà din mâini...

— Ș'apoi mĕ miru que plăcere mai au să vorbéscă cu dênsul quând vede quŏ ellu nu respunde nimicu, mutul!

— Ia'l, ia'l, și la crucificare!

— Stați! Ellu singur cată să'și ducă crucea pînŏ la locul suppliciului...

Propositia aquestei nuoe cruḑimi fù approbată de toți în mari applaude. Scósserŏ pe Iisus din curtea pretoriului, și'i pusserŏ crucea pe unul din umerì que erà numai carne vie. Durerea fù așà de ascutită, greutatea crucii așà de appĕsătóre în quât i se îmmuiarŏ genuchi și erà să caḑă marele martyr; ânsĕ resignația îi fù așà de mare cà și dênsul, quŏ îi dette

nuoe puteri şi se întări în contra greutăţii şi sufferinţei, încovoiat subt durerósa sarcină începù à 'naintà către Golgotha. Mulţimea şi scorta romană strigà urmând dupŏ dênsul:

— Faceţi locu la triumful regelui Judanilor.

Neomenosul cortegiu se pusse pe drum către locul suppliciului que erà afarŏ de la pórta Judiciară, trecù şi lăssò în urmă quartierul quel mai de frunte al templului, şi ajunserŏ în partea cetăţii quellei mai umile şi mai populóse. Cu quât scorta 'naiutà în quartierul quellor scăpĕtaţi, cu atâta Iisus începeà să védă óre-quare semne de compătimire din partea lor.

Genevieva vĕdù un mare numĕr de femei stând în picióre în pragul porţii lor, plângênd şi gemênd assupra sórtei junelui Învĕţător. Îşi adduceà a minte cu lacrĕme quŏ ellu erà voitorul de bine al mumelor neavute şi al copiilor. Nimicu nu erà mai simţitor de quât à vedé copillaşii desculţi plângênd şi cu mânuşiţele lor trimetênd sărutările lor bunului lor Iisus.

Ânsĕ vai! mai la fiă-quare pas învins de durere, strivit de greutatea crucei, Fiiul Mariei se tot împedicà şi stà locului. În fine, forţele îl lăssarŏ cu totul şi cădù în genuchie şi apoi pe palme şi detunarea crucei îl făcù à se lovì cu fruntea pe pământ.

Genevieva îl credù mort sau dându'şi sufletul; nu mai putù à'şi reţinne un ţipĕt de durere şi de spaimă... ânsĕ nu erà mort, martyriul şi agonia lui avea à se mai prelungì. Soldaţii romani que îl urmà, cum şi fariseii îi strigarŏ:

— Scólă, scólă, nevoiaşule! te prefaci adicŏ quŏ caḑi qua să nu'ţi duci crucea pînŏ în capĕt!...

— Tu quare împutai archiereilor quŏ légă pe spatele ómenilor sarcine grelle que ei nu le attingu nici cu degetul, ḑisse cărturarul Baruch, vĕḑut'ai quŏ faci şi tu cà dênşii quŏ 'ţi è lene à'ţi ducce crucea singur!

Iisus tot în genuchi şi cu fruntea plecată către pămênt, se ajutò cu mâinile spre à se puté sculà; se sculò cu mare greutate, şi şovăind pe picióre aşteptà să'i puiă crucea pe umere; ânsĕ abià 'i o pusserŏ din nuou, şi cu tot curagiul sĕu şi buna voinţă, i se îmmuiarŏ din nuou piciórele şi iarŏ căḑù strivit sub greutatea crucei.

— Làssaţi încolo, ḑisse brutalemente un soldat roman, asta è o glóbă spetită!

— Domnule Baruch, strigò unul din emissarii que urmà dupŏ farisei. Veḑi pe omul aquella cu vestmêntul vênĕt que trece aşà de răpede întorcêndu'şi capul quă să nu'l cunnóscă adicŏ nimeni? 'L am vĕḑut adessea la predicaţiile Nazareanului... è numai bun acum à'l punne pe dênsul să ducă crucea.

— Bine ḑici, strigò Baruch, chiamă'l.

— Hei! Simon! strigò emissarul, Simon Cyrinee! Tu quare mi te amestecai la limbuţiile Nazareanului, vino-mi'ţi acum à te amestecà puçin şi spre à'i ajutà să'şi ducă crucea.[1]

Simon n'appucò să fiă chiemat de emissar şi o mulţime de ómeni din scort'a neomenósă începurŏ à strigà cà şi dênsul:

— Hei! Simone! Simone Cyrinee!

Aquesta la prim'a strigare a emissarului îşi în-

[1] Matheiu, Cap. XXVII, v. 32.

doisse pașii, prefăcêndu-se quŏ n'auḑì nimicu; ânsĕ cum auḑì apoi atâtea gure și uete que îl chiemà, se întórse înapoi și se îndreptò către locul unde erà Iisus, appropiiându-se de dênsul cu un aer turburat.

— Uite quŏ ducu pe Nazareanul tĕu spre à'l crucificà, și tu quare ascultai cu atâta plăcere la cuvintele lui, îi ḑisse banchierul Ionà în batjocură, bine ar' fi, cà unui amicu que îți erà, să'i ajuți spre à'și ducce a biatâ cruce.

— O voiu ducce eu singur, respunse Cyrineul, avênd curagiul de à aruucà o căutătură pietósă assupra junelui Învĕțător quare erà tot în genuchie și seměnà quŏ nu mai puteà.

Simon încărcându-se cu crucea, appucò înaintea lui Iisus, și cortegiul îșĭ urmò drumul.

Vre-o sută de pași mai departe, la începutul etradei que duceà la pórta Judiciară, trecênd pe la o butegă que aveà de vênḑare stofe de lână, Genevieva vĕḑù eșind din aquea butegă o femee venerabile. Aquésta, cum vĕḑù pe Iisus palid, fărŏ puteri și sângerând, nu'și mai putù ținne lacrĕmele. Sclava que pînŏ aquì îșĭ uitasse quŏ puteà să fiă căutată dupŏ ordinele domnului sĕu Gremion, attunci numai îșĭ adduse a minte de adressa que îi didesse dómna sa Aurelia din partea Ioannei, ḑicêndu'i quŏ Veronica, crescĕtórea aquesteia, que se aflà cu negoçul sĕu lângŏ pórta Judiciară puteà să'i deà un asil.

Ânsĕ momentul aquella erà așà de gravu, în quât Genevieva se uitò din nuou pe sine. O putere neînvinsă o țineà lipită de urmele junelui Învĕțător dupŏ quare voià à se ducce pînŏ în capĕt. Vĕḑù attunci pe Veronica appropiiându-se de Iisus, plângênd

și începênd a'i sterge cu o pândă de inu fruntea și faça de o sudóre mestecată cu sânge. Iisus îi mulțumì cu un surrîs de o bunĕtate cerésca.

Quâți-va pași de acolo și tot pe strad'a que duceà la pórta Judiciară, Iisus trecù pe din ainte multor femei que plângeà. Stette aquì puçin și ḑisse aquellor femei cu un accent de o întristare profundă:

„Fiiele Ierusalemului nu mĕ plângeți pe mine, „ci pe voi și pe fiii vostri plângeți — quŏ étŏ vinu „ḑille în quare vor ḑicce: fericite sunt quelle sterpe „și pântecele que n'au născut și țițele que n'au al„lăptat.[1]"

Apoi Iisus, de și împilat și rupt de sufferințe, cu uu aer inspirat, cu o durere profundă cà și cum ar' fi prevĕḑut și simțit desastrele que ar' avé să cadă peste aquea cetate, strigò cu un ton profeticu în quât făcù à se înfiorà și tresărì și farisceii ênsuși.

„— Vai! cum se appropiă timpul quând ómenii în spaim'a lor vor ḑicce munților: cădeți peste „noi, și collinelor accoperiți-ne.[2]"

Și plecându'și capul spre pept, își urmò cu durere callea în miḑlocul tăcerii, uimirii și spaimei que se rĕspândisserŏ din cuvintele'i profetice. Cortegiul suià pe strada răpede que duceà la pórta Judiciară pe sub quare cătà à trecce spre à se suì la Golgotha, o collină afarŏ din cetate pe culmea quăria se înălță crucile quellor condamnați la mórtea aquésta.

Genevieva observò quŏ mulțimea, que erà la început atât de neomenos ostilă lui Iisus, incepeà cu quât se appropià de or'a și de locul suppliciului à se

[1] Luca, Cap. XXIII, v. 28, 29.
[2] Idem, v. 30.

mai îmmuià și à geme assupra sórtei victimei salle. Svênturații! începeà în adevĕr à pricepe, ânsĕ fórte târdiu, quŏ lăssând à se dà morții voitorul de bine al quellor scăpĕtați și mîlniți, nu numai quŏ perdeà un appĕrător, ci prin rușinat'a lor ingratitudine dà un esemplu fórte descuragiător și răcià inimele pe viitor alle tutulor suffletelor generóse que 'și ar mai consacrà veghierile și viața pentru popolii ingrați.[1]

Quând trecurŏ pe subt bolta porții Judiciare și începurŏ à suì collina Calvariului, clin'a îi erà așà de răpede în quât adessea Simon Cyrineul erà nevoit de sarcina crucii à mai stà din preună cu Iisus spre à mai resufflà. Fiiul Mariei perdusse de tot puterile și se disperà quŏ nu và puté ajunge pînŏ în capĕt pe înălțimea aridei colline. Și quât erà callea de petrósă, quât de penibile și tristă! ici și colo nu se vedeà de quât nisce burieni uscate și spinóse que nu cresceà de qŭât spre à înțepà piciórele... Cerul se accoperisse de nori grei și fórte deși, o întunecime

[1] O Romanie! nu 'ți a lipsit nici proconsolii Czarului, nici protectori că Tiberiu, nici cărturari, farisei și archierei, nici închisorile și férrele Snagovului și Văcărescilor, tóte le-ai avut și sufferit de la Erod și pînŏ la Iuda, de la Iesle și pînŏ la Golgotha, tote le-ai avut, afarŏ de popolul Judau. Facă cerul dar, o Romanie, qua să n'aibi sorta Iudeei! Fiă împliniți anii blestemului, aquei anni que cătà să viiă dupŏ trufia și cruḍimile patricienilor, dupŏ neomenia pretorienilor, strébunilor tĕi, începênd de la Romulu pînŏ la Neron, Calignla și Commodu, și pînŏ în fine la Cantemir que te dette în mâinile Czarilor. — Strănepoții fraticidului Cain s'au curățit prin durere și travalliu pînŏ la a șéptea generațiŏ. Fiă cucurățiți, o Romanie, și fiii tĕi, aquesti strănepoți ai pretorienilor que scià punne cununa de spini peste capul quellui que de bună voiă se lăssà la înjunghiere, ai pretorienilor que nu erà de quât puii tîlharilor eșiți din banda lui Romulu, și măriți cu numele de patricieni que astădi se degenerarŏ în ciocoi.

lugubră aruncă peste tóte objetele un vĕlu de întristare şi de doliu.

Genevieva cu mirare mai vĕdù pe înălţimea Calvariului încŏ alte doĕ cruci, şi în mirarea sa întrebò pe óre quine din mulţime: que vor mai facce cu aquestea?

— Aqueste cruci sunt destinate pentru doi tîlhari que au să fiă crucificaţi de o dată cu Nazareanul, îi respunse quel întrebat.

— Şi pentru que crucifică pe aquesti tîlhari din preună cu junele Învĕţător? întrebò din nuou sclav'a.

Óre-quine de la spate que intrò de sine în vorbă respunse:

— Pentru quŏ domnii farisei, că nisce ómeni drepţi şi plini de înţellepciune şi pietate, au aflat de cuviinţă qua Nazareanul să fiă însoţit pînŏ la mórte de nisce assemenea miserabili cu quari ellu se adună în viaţa sa.

Genevieva se uitò înapoi şi recunnoscù cu horróre pe unul din quei doi emissari.

— O ómeni cruḍi şi cumpliţi! cugetò în sine sclava. Cum află ei miḍlóce à insultà pînŏ şi resufflarea quea dupŏ urmă a victimei lor, pînŏ şi ênsuşi memoria martyrului dupŏ mórte!

Quând soldaţii romani ajunserŏ pe culmea Calvariului din preună cu Iisus urmat de mulţimea atristată şi tăcută acum, precum şi de cărturarul Baruch, de banchierul Ionă şi de archiereul Caiafa que nu'l lăssà dupŏ urmă setoşi de à vedé pînŏ în capĕt agonia martyrului, Genevieva vĕḍù acolo şi pe quei doi tîlhari destinaţi pentru suppliciu, legaţi şi înconginraţi de gardieni. Erà vineţi de recéla morţii, svên-

turații! și asteptà sórt'a que li se appropià cu terróre amectecată de o turbare fără putere.

La un semnu que făcù centurionul romau carneficii scósseră și detteră jos quelle doĕ cruci plântate; apoi appucând pe condamnați, que se desbăteà în țipete și blesteme, îi despuiară de vestminte și îi întinseră cu forță pe cruci. Apoi, acolo unde soldații îi țineà întinși, carneficii armați de nisce ciocane mari și fórte grelle și de nisce piróne lungi, începură a'i pironì pe cruce de mâini și de picióre. Disgrațiații, strigà, țipà și urlà în durerea lor în quât rĕsunà văile. Prin aquea rafinare de barbarie voiau să facă pe Iisus à fi martor vĕdĕnd cu ochii sĕi sórta que îl așteptà. Blândul și bunul martyr la vederea suppliciului aquellor disgrațiați nu'și puteà ținne lacrĕmele de compătimire, îndată ânsĕ își accoperì faça cu mâinile qua să nu mai vĕdă aquel spectacol.

Crucile cu amêndoi tîlharii se înălțară apoi la locul lor: ei mugià ca taurii și se sgîrcià pe dênsele; iar carneficii de jos și quei que le ajută bătcà petre și pene spre à înțepenì crucile que se cletenà la convulsiile suppliciaților.

— Haide acum și tu Nazareene, ḍisse unul din carnefici lui Iisus, appropiiându-se de dênsul, țiind într'o mână maiul sĕu de ciocan și în queea-l-altă quâte-va piróne lungi. Haide mai currênd. Au dóră și cu tine a se ne punem puterile cà cu questi-l-alți doi que'mi țipă pe urechi?

— N'au de que țipà, adausse quel-l-alt carnefice, quŏ, uite, quât de minune stau pe cruce: cu braçele întinse întocmai cà un omu que se întinde quând se scólă dupŏ somnu!...

Iisus nu ḑisse nimicu, ci îndată începù à se decbrăcà și se dusse singur à se punne pe instrumentul suppliciului; își întinse mâinile pe cruce și își ardicò către ceru ochii âncŏ îmmuiați de lacrĕmele que vĕrsasse pentru quei crucificați dejà.

Genevieva vĕḑù attunci pe amêndoi carneficii îngenuchiând de amêndoĕ părțile martyrului, appucând în mâini maiele de ciocane și pirónele lungi... Sclava închisse ochii... ânsĕ nu putù scăpà de à auḑì loviturele surde alle ciocanelor que bătеà pirónele în carne vie unde quei doi tîlhari nu încetà din răgușitele lor țipete... Sunetul bătăturelor ciocanului încetò... Genevieva deschisse ochii; crucea pe quare pironisserŏ pe Fiiul Mariei erà și ardicată în miḑlocul quellor doi crucificați.

Iisus, cu fruntea corunată de spini, cu lungiḑ și blonḑii lui peri căḑuți pe umeri și lipiți de têmple de o sudóre mestecată cu sânge, cu faça palidă și plină de o blândeță cerésca, cu buzele vinete, pare quŏ își dà resufflarea sub greutatea corpului sĕu spânḑurat de ambele mâini pironite, susținut, spre adaussul durerei, de picióre assemenea pironite. Sângele cà nisce funde curgeà din mâini și din picióre, muschii și cărnile braçelor și piciórelor se bătеà și tremurà, iar genuchii i se lovià de ascuțimea durerilor.

Attunci Genevieva auḑì vocea agonisantă a unuia din tîlhari:

— Nazareene, Nazareene! ai tot cântat prin lume quŏ amăriții vor' fi consolați... quŏ quei din urmă vor devenì primari... quŏ amalații au nevoie de medici... unde'ți sunt promisele? De erai tu Me-

sia, te mântuiai pe tine şi pe noi... — blestamat să fii! —

— Nu'ţi mai tace rĕutatea nici pe cruce, nebunule, ḑisse quellu-l-alt tîlhar. Que ai cu dreptul aquesta? Noi, de pătimim este dupŏ dreptate, dupŏ faptele nóstre; iar ellu, nici un rĕu n'a făcut. — „Dó-„mne!“ adausse tîlharul repentit întorcênduse către Iisus, „addu'ţi a minte de mine quând vei venì întru „Împĕrăţia ta!'“

Ânsĕ nu erà numai tîlharul turbat şi înnebunit, póte, de durere que insultà Blândeţei crucificate pînŏ în óra de pe urmă, ci, queea que este mai neomenos, mai horribil şi mai de necreḑut è quŏ ênsuşi archiereul, capul religiei, cărturarul Baruch que cunnosceà şi esplicà legile, complici cu banchierul Ionà, cu minţile întregi întreceà la rĕutate pe tîlharul înnebunit. Cruḑimea şi batjocura aquestora nu se póte nici imaginà; numai ómenii din assemenea caste din toţi timpii şi din tóte locurile potu fi capabili de assemenea neomenii. Auḑiţi pe archiereul Caiafa:

— U! ha! Iisuse Nazareene, Iisuse Mesio, Iisuse Mântuitorul lumii! cum de n'ai sciut cà un profet à'ţi prevedé sórta que meriţi?... Quella que te pusseşi à mântuì pe alţii, cum de nu te mântui pe tine acum?

— Mi te ḑiceai fiiu al lui Dumneḑeu, fiiule de teslar, adăugà banchierul Ionà, ia dă-mi-te jos de pe cruce, şi vom crede numai de quât în cerésca ta putere. Nu 'ţi querem de quât numai minunea aquésta, să te vĕḑu! dă-te numai jos, fiiu de Dumne-

[1] Luca, Cap XXIV, v. 39—42.

ḑeu que eşti tu. Ânsĕ, dupŏ semne, se vede quŏ preferi mai bine să stai cocoţat pe lemnul aquesta întocmai ca o passere de nópte pe pórta unei case deşerte... Voiea è la tine cà la un rege que eşti. Să scii ânsĕ quŏ dupŏ gustul que ai avut ómenii te vor numì neappĕrat Iisus crucificatul, şi nici o dinióră Iisus fiiul lui Dumneḑeu.

— Numai cu Dumneḑeu vorbiai, adăugà şi cărturarul Baruch, şi te culcai pe urechiea aqueea sperând în ajutorul lui — Par' quŏ Dumneḑeu s'ar uità la spânḑuraţi ca tine. — Chiamă'l, deh! acum în ajutorul tĕu. Daqua ellu te protege, daqua esci fiiu cu adevĕrat al lui, de que nu tuni d'acolo de unde esci assupra nóstră? de que nu faci să se schimbe bîrna asta de cruce într'un rugu de rose de unde să mi'ţi iei sborul către ceruri? — U! ha! fiiu de Dumneḑeu que eşti tu!

Uetele şi batjocurile soldaţilor romani se adăugià pe întrecute pe lîngŏ ultragele aquestor farisei fărŏ rărunchi şi fărŏ cuget.

— Am uitat, ḑisserŏ unii din soldaţi, să dăm regelui Judanilor à închinà o bĕutură în sănĕtatea armatelor salle triumfătóre.

Îndată addusserŏ attunci oççet şi fiere, în quare îmmuiarŏ un burete, şi puindu'l în punta unei lance, îl înălţarŏ pînŏ la buzele martyrului uscate de setea agoniei.

— Să trĕéscă regele Judanilor, şi demnii lui suppuşi! strigarò mai mulţi de o dată. — U! ha!

Iisus, ardicò ochii la ceru, şi iar adausse aquea sublimă şi divină rugă de iertare:

„— Părinte! iartă-le lor, quŏ nu sciu que „facu.“

Apoi Genevieva îi vĕdù toţi membrii făcênd un forţu neexprimabil. Iisus se nevoià à'şi ardică capul către ceru... O ultimă lucire de blândeţe şi de mărime cerească îi luminò căutătura, un surrîs divin îi încreţì buzele, scóse attunci un ţipĕt que mai mult semĕnà nisce note de o cântare durerósă:

„— Părinte! eatŏ suffletul meu în mâinile talle!“

Capul îi căḑù din nuou assupra peptului. Voitorul de bine al quellor împilaţi şi desmoşteniţi încetasse de à mai vieţuì!...

Genevieva îngenuchiò vĕrsând lacrĕmele de quare i se înnecasse inima pînŏ aquì.

În momentul aquella auḑì din apoi pe óre-quine strigând:

— Étŏ sclava fugitivă! Eram sigur quŏ o voiu aflà în urmele blestematului aquesta de Nazarean quare îşi aflò în fine queea que a căutat. Puneţi mâna pe dênsa şi o legaţi bine. O! de astă dată và vedé ea que và să ḑică adevĕrată pedépsă!

Genevieva se întórse şi vĕḑù pe domnul sĕu Gremion.

— Acum pociu murì şi eu, ḑisse ea, daqua murì aquella que promissesse à rumpe férrele sclavilor...

Genevieva fù luată de acolo. Que s'a mai întêmplat în urma ei pe Golgotha nu cunnósce . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Genevieva, cu tóte quŏ a sufferit quelle mai crude şi mai neomenóse chinuri din partea domnului

sĕu Gremion, n'a murit ânsĕ îndată, pentru quŏ ea a scris în urmă aquéstă istorie pentru bărbatu-sĕu Fergan.

Dupŏ que a descris ast-fel quâte a sciut şi a vĕḑut cu ochii sĕi despre viéţa şi mórtea junelui Învĕţător din Nazareth, ar' crede fórte temerariu din parte'şi à cuteḑà să descrie şi quâte i s'au întêmplat ei din ḑioa durerósă quând a vĕḑut dându'şi suffletul pe cruce voitorul de bine al quellor amărîţi cu inima, al sclavilor, al tutulor quellor împilaţi şi desmoşteniţi. Genevieva ḑice numai quŏ luând esemplu de la resignaţia lui Iisus, sufferì cu paţienţă cruḑimile domnului Gremion pentru affecţia que aveà către dómn'a sa Aurelia, suppuindu-se la tóte, purtând tóte greutăţile şi chinurile, numai qua să nu se desparţă de dênsa. Prin urmare a rĕmas sclavă a sóçei lui Gremion în tot timpul de doi anni quât a şeḑut aquésta în Iudeea.

Traducĕtorul aquestei scrieri se arrestă cu traducerea apprópe de capĕtul aquestui mare şi important episod al mysterelor Popolilor, şi urméḑă naraţia Genevievei nu tocmai aşà cum o arată autorul frances, ci din sorginţi tot de unde s'a adăpat aquest autor face à eşì adevĕruri, şi preface în favórea causei şi onorii umanităţii quelle quâte Genevieva mai arată quŏ s'au întêmplat dupŏ mórtea lui Iisus.

„Dupŏ trei luni de închisóre şi chinuri cumplite que avù à sufferì sclava domnului Gremion, quând fù iarŏ addusă în casă spre serviţiu Aureliei, interesându-se à aflà quelle que s'au mai întêmplat dupŏ mórtea quellui que 'şi a dat viaţa spre à mântuì pe quei din sclavie, se încredinţò quŏ unul din senatori a nume Iosef que locuià în Arimatea şi discepol pe

ascuns al lui Iisus, fiind omu avut şi cu mare reputaţiŏ între farisei, unindu-se cu alt senator a nume Nicodemu, s'au dus la Pilat şi au querut corpul martyrului spre à'l îmmormêntà dupŏ cuviinţă şi dupŏ datinele Iudeilor. Accordându-li-se quererea de la Pilat, venirŏ la îmmormêntare mai multe femei din Galileea între quare se aflà şi Maria, muma lui Iacob, unuia din discepoli, precum şi Magdalena, Ioanna, amica Aureliei nu putù să nu ia parte la aquéstă daforie pietósă.[1]

„Ânsĕ, depunerea în mormênt fiind precipitată pentru quŏ erà vineri spre séră qua să nu appuce sâmbăt'a, şi neavênd timpu à cumpĕrà myrele sau profumele necessarii la quâte mai quere un mort în Israel la despărţirea sa de quei vii, a treia ḑi que este dupŏ sâmbătă, în rĕvĕrsatul ḑiorilor fórte de nópte, aquelleaşi femei, între quare Ioanna şi Magdalena erà quelle mai devote, se şì aflà la mormênt, aducênd aromele şi myrul spre à vĕrsà peste corpul domnului lor.

„Magḑalena, iuţindu'şi paşii, ajunse quea mai êntêiu la mormênt... Pétra que fussesse pusă d'assupra erà resturnată, mormêntul erà deşert şi numai linçoliurile se vedeà ḑăcênd.

„— Au luat pe Domnul meu! strigò Magdalena cu durere către sóçele salle que se appropià şi elle. — Vai! nici dupŏ mórte nu încetéḑă persecuţia.

„— Şi aquésta qua să nu putem 'i adducce nici tributul quel dupŏ urmă! esclamarŏ quelle-l-alte femei desolate şi pline de lacrĕme.

---

[1] Luca, Cap. XXIV, v. 10.

„Una dintr'ênsele alergò la Petru și la Ioan; le dette de scire despre neomenia que credeà quŏ s'a commis. Quei doi discepoli se scularŏ și venirŏ îndată spre à se încredința și ei despre aquea profanare. Petru intrò în mormênt și nu aflò de quât lințoliul; apoi intrò și Ioan și se încredințò assemenea.

„Cutedarea de à comitte o assemenea profanațiŏ împlù de spaimă inima quellor doi discepoli, și se trasserŏ îndată de frica Iudeilor.

„Magdalena într'aquestea se retrăssesse în grădină la o parte singură și plângeà neconsolată.

„— Femee! îi disse attunci óre-quine, pentru que plângi? și pe quine cauți?

„Magdalena se întórse speriată și vĕdênd un bărbat, credù quŏ ar' fi grădinarul și îi disse:

„— Au dóră tu 'l ai luat? Unde 'l ai pus? așà te rogu... Lassă-mĕ să'l iau și să'i dau tributul quel dupŏ urmă.

„— Mario! adausse junele aquella.

„Magdalena tresărì, inima începù a'i batte; recunnoscusse vocea Domnului sĕu; cădù în genuchi cu capul la pămênt și nu mai putù scótte alt cuvênt de quât:

„— Dómne! dându-se a'i appucà piciórele.

„— Nu te attinge de mine, disse Iisus (quŏci ellu ênsu'și erà). Nu m'am suit âncŏ la Tatăl meu...

„Iisus dispărù. Magdalena stette uimită și quâte vĕdusse i se părusse un vis. — Alergò spre à dà de scire Ioannei și quellor-l-alte femei. Credința lor erà cà și a Magdalenei, quŏci spiritul lui Iisus vià în inima lor. Din preună tóte alergând spre à

spunne discepolilor, pe drum le întêmpinó Iisus și le ḍisse:

„— Salutare!...

„Elle căḍurŏ în genuchi à'i cuprinde piciórele.

„Iisus le ḍisse:

„— Îmbărbătați-vĕ!... (Atât nu îi plăceà adoraṭia). Duceți-vĕ și spuneți fraṭilor mei à se adunà în Galileea, și acolo mĕ voiu arătà lor.

„Iisus iar dispărù.

„Femeiele furŏ quelle d'âṇtêiu que annunṭarŏ discepolilor și lumii întregi quŏ quel que sparge férrele sclavilor, appĕrătorul și fratele desmoșteniṭilor, nu póte fi suppus morṭii: nici crucea nu 'l póte ṭinne pironit, nici mormêntul captiv, ci cu mórtea distruge porṭile d'aramă alle sclavilor, și quŏ din mórte și batptesma sângelui înviéḍă libertatea: ori-quine are aquéstă credinṭă aquella trece din mórte la viaṭă, aquella prepară Împĕrăṭia Dreptăṭii și a lui Dumneḍeu, aquella, de è sclavu, devine fiiu și moștenitor al aquestei Împĕrăṭii.

„Femeei suntem datori nascerea și tot Femeei lumea fù datóre nuvella nascerii de a doilea învierii, și regeneraṭiei Omenirii căḍute.

„Iisus s'a arătat discepolilor sĕi de trei ori în timpu de patru-ḍeci de ḍille, o dată lui Cleopha și altuia la satul Emmaus;[1] a doa óră, în Galileea la toți, și a treia și ultima óră, iarŏși către toți la Marea Tiberiadei, de unde apoi suindu-se pe munte, s'a înălṭat la ceruri.

„Aquestea Genevieva le-a auḍit dela Ioanna,

[1] Luca, Cap. XXIV, v. 13 — 18, și Marcu, Cap. XVI, v. 12

soçia lui Chusa și amica Aureliei ca și credința que se cuvine à avé toți quâți speră la libertate și la mântuire întrégă. Ea cà femee și sclavă nu putù fi înbărbătată de aquea credință tare que ḑiceà quŏ strămută munții, quŏ suppune marea și străbate aerul, quŏ appropiă omu de omu, sclavu de sclavu, împilat de împilat, convingêndu'i quŏ prin sacrificiul vieței numai potu strĕbatte la viața adevĕrată și la libertate. Ea nu putù, cà Ioana și ca discepolii lui Iisus, să fiă pătrunsă de aquea credință tare; quŏci remasse tot sclavă, consolându-se numai cu speranța, quŏ aquea credință và operà o dată minuni.

„Tot ânsĕ que a vĕḑut cu ochii, și quare o descuragià fórte amar este quŏ dupŏ trei luni de la crucificarea lui Iisus, quŏ eșì ea dela închisóre, nu mai vĕḑù în Ierusalem și în tótă Iudeea de quât o uitare generală. Nimeni nu mai pronunță nici numele lui Iisus, voitorului de bine al aquestei națiĭ căḑute a Judanilor, și al omenirii întregi. Toți îl uitasserŏ, și nu căută de quât cum să deviiă instrumentele Romanilor, sau à fi în favórea domnilor quellor vênduți Cesarului. Discepolii lui numai și adepții aquestora, în fórte micu numĕr, și persecutați de toți, adorà numele lui cà nisce escomunicați din templu și din synagogele Judanilor.

„Adessea Genevieva îșì ḑiceà.

„— Miserabil popolul que ajunge în starea în quare vedeà quŏ căḑusserŏ Judanii. Aquestia, nu numai n'au appĕrat pe aquella que venisse spre à'i liberà ci ajunserŏ pînŏ à quere mórtea lui, preferând à mântuì pe un tîlhar ca Baraba. Ingratitudinea și uiarea que vedeà Genevieva o făceà à 'și perde tot cu-

ragiul, și à nu mai sperà nici o mântuire pentru popoli pînŏ quând ḑacu în aquéstă cădere umilitóre.

„Genevieva unesce pe lûngŏ aquéstă scriere que a făcut'o pentru bărbatul sĕu Fergan, sperând quŏ credința Ioanneĭ va trecce într'ênsul, și o mică cruce de argint que i s'a datu de către Ioanna, femeea lui Chusa. Toți quâți mai adorà pe Iisus și dorià à'i consacrà memoria pussesserŏ à fabricà nisce cruciuliţe de argint în commemoraţia instrumentului de suppliciu al Fiiului Mariei și le împărțià între dênșii și amicii și cunnoscuții lor, dupŏ que le depuneà mai âmtêiu pe Golgotha, la locul unde curssesse sângele aquestui dreptu spre mântuirea quellor desmoșteniți. Aqueste cruci se purtà apoi cà un semnu al morții quellei mai terribile la quare se consacrà oriquine que se determinà să urmeḑe doctrina lui Iisus que acum se ḑicèà mai adesea Christu, și să continue fapta lui pentru liberarea și mântuirea omenirii.

„Purtătorii de cruci se considerà între sine ca nisce osteni și martyri ai unei lumi noue, preparându-se à 'și vinde cămașa apre à 'și puté cumpĕrà sabie, și spre à conquistà Împărăția Dreptății, que nu puteà fi promisă de quât de adevĕratul Fiiu al lui Dumneḑeu.

„Aqueste doctrine, furŏ adduse în Roma mai âmtêiu și în Gallii de femei cà Aurelia și de sclavi ai Romanilor que se aflasserŏ în Iudeea.“

FINE.

BIBLIOTECA UNIVERSITĂȚII -IAȘI-

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

1960

1961

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY